

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
Ν. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. & Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ
ΦΑΙΔΩΝ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

Οργανισμός Εκδοσεώς Σχολικών Βιβλίων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1958

Μακρονήσια Ε' Γυρ. Θηρ. Αθηνών

ΒΑΛΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ
Ι. ΦΙΛΙΩΝ
ΕΠΙΡΡΑΓΩΡΑΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

1. ΦΑΙΔΩΝ

2. ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1832

ΝΙΚ. ΑΘ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΦΑΙΔΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1958

ΥΟΛΥΟΠΟΤΙΩΝ ΒΑΣΙΚΗ

ΖΟΙΩΤΑΛΠ
ΙΩΔΙΑΦ

Κρίσια πολιτικής αναπτυξιας του καπιταλισμού
σε όλη την Ελλάδα με

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π. Χ. ‘Ο πατήρ αὐτοῦ Ἀρίστων ἦτο εὐγενής, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἴστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικλιόνη ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο Ἀριστοκλῆς, τὸ δὲ τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὀνομάσθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὐρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς, ὡς υἱὸς πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸν κοσμεῖ καθ’ ὅλην του τὴν ζωήν. Εἶναι δύμως βέβαιον, ὅτι ἐμυζήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου. Ἀλλὰ τὸν ἐνέθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μάλιστα ἡ τραγικὴ ἡ γνωριμία του δύμως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε ῥιζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς του ακλίσεις. Παρέδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφώσιώθη ὅλος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκράτους, πλησίον τοῦ ὅποιου παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἀδικος θάνατος τοῦ διδασκαλού τὸν ἐπίκρανε τόσον, ὃστε ἔφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλείδου, ὃπου μὲ δὲλλους Σωκρατικοὺς ἐθρήνησεν αὐτόν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα ἔπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ἀρκετὰ ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότερον ὅλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐγνώρισε τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἴστορίαν καὶ μαθηματικά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς

δόποίας ἵχνη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π. Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Ὁ πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ὅτι ἡ ἐπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίουν, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μυηθῇ πληρέστερον εἰς τὰ Ὀρφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ὀκνημῇ μὲ τοὺς Ἐλεάτας καὶ τὰς δοξασίας αὐτῶν. Ἡ ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος δύμας ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγκομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. Ἔκει ἐγνώρισεν ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν του τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. Ἀλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. Ὁ τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ ζήτικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἑλλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δούλον εἰς τὴν Αἴγιναν. Ὁ Ἀννίκερις δύμας δὲ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἔξηγρόρασσε, καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 387 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 40 ἔτῶν περίπου.

Ἐκτοτε δὲ Πλάτων παρέμεινεν εἰς Ἀθήνας, πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π. Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν πρόσλησεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἰδέας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ πατήθη δὲ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡγαγικάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακουσάς, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι δὲλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π. Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, δόπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἔξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὑποπτος, ἔνεκα τοῦ ὄποιού ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. Ἐσώθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἔξι αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιὴς καὶ ρωμαλέος πλέον ἦ ἀπαξὲ ἐστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὅτι

δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ καταγωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἔθανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι ἡτο λίαν φιλομαθής καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

"Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φιλοσοφικὴν σχολὴν, διμώνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπότε κατηργήθη. "Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ἰδρυτής της δὲν ἀπεδέχετο οὔτε τὴν ἔχεμυθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσοδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἔζητε νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. "Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν ὅποιων ὁ Πλάτων ἴδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς ἱερόν, καὶ οἱ διμιληταὶ κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν ἱερὰν ἔνωσιν. "Εντὸς τῆς σχολῆς κατώκησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἕκαστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἰδρυτοῦ. "Επιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ἔνοι ἥσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν δύμιλον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὅποιων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

"Ο Πλάτων ἔξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς ὅποιας εἴδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον ὁ θάνατος περὶ τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. "Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΤΥΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

"Υπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. "Ἐκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγουν. "Η μορφὴ δὲ ἀυτῇ τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἔξωθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἐγίνετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προσῆλθε νέον εἴδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

Ιωνίδη
Μανώλ
ραβηρο
νος
Πλά-
νων

Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικούς διαιλόγους ως ἐν εἶδος ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῶν Σωκρατικῶν διαιλόγων· ἡ ζωὴ, ἡ μορφὴ καὶ τὸ πλαισιον τούτων εὑρύνονται, παρελθόν καὶ παρὸν συνενοῦνται, αἱ κρατοῦσαι ἰδέαι ἀνάγονται εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὅστε πανταχοῦ διακρίνεται ὁ ἀνώτερος νοῦς, ὁ ὅποῖος διαμορφώνει, καλλωπίζει καὶ ἔξυψώνει, ως χρωστὴρ ἔξοχου καλλιτέχνου ἐπεξεργαζομένου ὥραίαν, ἀλλ᾽ ἀτελῆ καταλειφθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὅποιαν θέλει νὰ ἐμφανίσῃ οὗτος ὡς ἔργον οὐχὶ ἰδιόν του, ἀλλὰ τοῦ πρώτου σχεδιάσαντος. Ἡ τοιαύτη εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Σωκράτη ἀποτελεῖ μοναδικὸν εἰς τὴν ἴστορίαν παράδειγμα σχέσεως μαθητοῦ πρὸς διδάσκαλον, τοῦ ὅποίου τὴν προσωπικότητα μᾶς παρέδωσεν ὅλως ἰδανικήν.

Β'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

Ἡ φιλοσοφία, ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα, ἔχει πατρίδα τὴν Ἑλλάδα. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας καὶ μάλιστα τὰς Ἰωνικάς, καὶ ἡγδρώθη καὶ ἔξυψώθη εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄλλα τί εἶναι φιλοσοφία; Φιλοσοφία κυρίως εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς σοφίας ἡ τῆς γνώσεως· ἡ ἔξερεύνησις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. Ὁ Πλάτων φιλοσοφίαν θεωρεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντος, τοῦ ἀγεννήτου καὶ ἀφύάρτου, μονοειδοῦς καὶ αἰώνιου. Ὁ Ἀριστοτέλης πάλιν λέγει, ὅτι φιλοσοφία εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων. Ἔξ ἄλλου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἄλλοι διαφορετικά δριζούν τὴν φιλοσοφίαν.

Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας εἶναι κυρίως τρία :

1) Τὸ γνωσιολογικόν, ἥτοι α') Ἡ ἔρευνα τοῦ πῶς συντελεῖται ἡ γνῶσις ἡμῶν καὶ ποίᾳ ἡ πηγὴ αὐτῆς. Εἶναι δηλαδὴ αἱ αἰσθήσεις ἡ ἡ νόησις; Ἐπομένως τῶν φιλοσόφων δέχονται ως πηγὴν τὴν αἰσθησιν (αἰσθησιαρχικούς) καὶ ἄλλοι τὴν νόησιν (νοησιαρχικούς). β') Ποῦν τὸ κῦρος τῆς γνώσεως ἡμῶν· ἡ γνῶσις δηλαδὴ ἡμῶν περὶ τοῦ κόσμου ἔχει ὑποκειμενικὸν κῦρος ἡ ἀντικειμενικόν; Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος διάφορος ἀπὸ ὅ, τι μᾶς φαίνεται ἡ εἶναι οὗτος πράγματι, ὅπως τὸν νομίζομεν; γ') Ποῦν τὸ δριόν τῆς γνώσεως ἡμῶν; Μέχρι ποίου σημείου δηλαδὴ φθάνει ἡ γνῶσις μας; Δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ παντὸς οὐσίαν;

2) Τὸ δὲ ντολογικόν, τὸ δόποῖον ἔξετάζει περὶ τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ὑπάρχοντος καὶ φαινομένου. Εἶναι δηλαδὴ δικόσμος ὅλη ἡ πνεῦμα, ἡ εἰναι καὶ τὰ δύο μαζί;

3) Τὸ δὲ ξιλογικόν, τὸ δόποῖον ἐρευνᾷ περὶ τῶν παντὸς εἰδούς ἀξιῶν. "Ητοι ἡ φιλοσοφία ἔξετάζει πῶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ Α ἡ Β φαινόμενον ἢ πρᾶγμα, ποία εἰναι ἡ οὐσία του καὶ ποία ἡ ἀξία του.

Γ'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ Φαίδωνος εἰναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μίαν σαφῆ, ἀλλὰ περιληπτικὴν εἰκόνα τόσον περὶ τῆς πίστεως κλ. τῶν Ὀρφικῶν, ὃσον καὶ περὶ τῆς ἴστορικῆς ἔξελίξεως τῆς φιλοσοφίας.

Οἱ Ὀρφικοὶ

Παντοῦ εἰς τὴν γῆν προηγήθη τῆς γνώσεως ἡ πίστις καὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ θρησκεία, αἱ ὁποῖαι ἔδωσαν κάποιαν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Ποίᾳ ἦτο ἡ πίστις τῶν Ἑλλήνων, εἰναι γνωστόν. Τὰ Ὀρφικὰ ὅμως μυστήρια, τῶν ὁποίων ἡ ἰδρυσις ἀποδίδεται εἰς τὸν θρυλικὸν Ὀρφέα, ἀπονέμουν τὴν ὑπαρξίαν καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου εἰς δὶλην αἰτίαν. Οἱ μεμυημένοι εἰς αὐτὰ ἀπετέλουν θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ εἶχαν ἴδιαν πίστιν. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν ὁ ἀνθρωπὸς ἔγινεν ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὸ τοῦ Διός φονευθέντων Τιτάνων, διότι οὗτοι εἶχον καταφάγει τὸν Ζαγρέα, υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Περσεφόνης. Δύο λοιπὸν στοιχεῖα φέρει ὁ ἀνθρωπὸς: Τὸ τιτανικόν, ἀπὸ τὸ δόποῖον ἔγινε τὸ σῶμα, καὶ τὸ θεῖον, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ δόποῖον προϊῆθεν ἡ ψυχή. Ἐπομένως ὁ ἀνθρωπὸς ὁφείλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν θείαν ψυχὴν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀπελευθερώσῃ αὐτήν, ἡ ὁποία διὰ τῆς γεννήσεως ἐνεκλείσθη εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ δεικνύει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸν τρόπον, μὲ τὸν δόποῖον θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Ζαγρεὺς ἐφονεύθη μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀλλ' ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Διός· διότι οὗτος κατέπιε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐγέννησε τὸν Διόνυσον, προωρισμένον νὰ συμμερίζεται τὴν δόξαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός. Ἡ ὑπαρξία εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀμάρτημα καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἔξιλέωσιν· δι' αὐτῆς μόνον ὁ ἐνυπάρχων εἰς τὸν ἀνθρωπὸν θεῖος σπινθήρ θὰ διασωθῇ εἰς τὸν ἀνώτερον κόσμον. Κάθε ἀνθρωπὸς λοιπὸν πρέπει νὰ

πάθη, νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. Ἐπίγειος βίος χωρὶς μύησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς. Ἐπερπε λοιπὸν ὁ ἀνθρωπὸς νὰ μυηθῇ — νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὕτως ὁ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἡνοῦστο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸν « φοβερὸν κύκλον », ὁ ὄποιος ἦτο ἡ μετεμψύχωσις ἢ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύητος καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπανήρχετο ἡ ψυχὴ του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ σῶμα ἀνθρώπου ἢ ζόου (« ἀνακύλησις τῶν γεννήσεων »). Μόνον ἡ καθαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἔρῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίον τῶν φωτεινῶν θεῶν. ✕

Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι

Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι πρῶτοι ἐζήτησαν νὰ εὑρούν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μάθους, ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοιαύτην ἀρχὴν ἐθεώρησαν μόνον τὴν ὥλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν δύμας δύναμιν κινητικήν, ζωτικήν καὶ λογικήν, ἐν εἴδος θείας δυνάμεως ἡ ψυχῆς, ὥλοιςωταὶ ἡ ὀλοψυχία (ἀρχὴ διφυής), ἀπὸ τὴν ὄποιαν πηγάδουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὄποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. Ἐκ τούτων ὁ Θαλῆς ἐθεώρησεν ὡς πρώτην ἀρχὴν τὸ ὅδωρο ἢ ὑγρόν, ὁ Ἀναξίμανδρος τὸ ἄπειρον πλῆθος ἢ χάος καὶ ὁ Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα.

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱωνας, δὲν ἐδέχθησαν μίαν οὔσιαν ὑλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωογόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνύποστατον, ἡ ὄποια ἔχει δηλαδὴ συγχρόνως καὶ τὴν ὥλην, τὴν ὄποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἐδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. « Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ὀνόματαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὅρισμένας ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ οὔσια αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἶναι οὔσιαι αὐτοτελεῖς ἀύθυπαρκτοι καὶ πραγματικαὶ, αἱ ὄποιαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως· « μιμήσει τὰ δύντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν ». Τηρετάτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος δύμας τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγχρόνως μαρφοῦται καὶ δια-

πλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διφυής ἀρχή). 'Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). 'Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος. ~~καὶ~~

Oἱ Ἐλεᾶται

Οἱ Ἐλεᾶται — Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων — ἔκαμαν ἐν βῆμα περαιτέρῳ. 'Αντὶ τῆς διφυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν· τὸ « ἐν καὶ πᾶν » ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλογίωτον, νοοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλεῖον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἡ φυσικὴν ἐρμηνείαν (ἔνισμὸς ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνὸς ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ ὄποιαι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Αἱ αἰσθήσεις λοιπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὅμοιου καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὅμοιου, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. 'Ἐν τούτοις πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖξιν δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ. τ. δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νύξ, σκότος κ. τ. δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως. 'Ἐπομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖξιν τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ίδια ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἐν προϊὸν μείζεως ὄλικῶν στοιχείων.

Οἱ Ἡράκλειτος

'Οἱ Ἡράκλειτος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεάτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἔνιαῖν καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν. « Τὰ πάντα ἥει ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκίνησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθὲς εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὄποια ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. 'Η μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς· « πόλεμος πάντων πατήρ ». Φορεύς δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

ληγες είναι διφυής ύπόστασις, όπως και τῶν Πυθαγορείων, ὑλικὴ καὶ πνευματική, τὸ πῦρ πεπροικισμένον μὲ λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὅλόψυχος πανθεῖσμός, ἀρχὴ διφυῆς). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν. « ταῦτὸν ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεύδον... τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κάκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα » . ἢ « φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μέζονος... ». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου είναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστὴ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασίᾳ τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωήν, καὶ τάναπολιν, ἔχομεν ἀτελεύτητον σειράν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας

Ο Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ὕλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἴδιότητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἐγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλὰ τὸ δὲ τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξωθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν είναι διαρχία ἡ δύναμος, διότι οὗτοι ἔχωρισαν τὴν κινοῦσαν αἰτίαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ὕλης, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινουμένη ὕλη δὲν είναι ἔν, ἀλλὰ πολλά.

Ο Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὑλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὅδωρ, τὰ ὄποια κυβερνᾶ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν. ὡς φιλότης, ἡ ὄποια μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῦρος, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φεύγει, διόπτες ἀναλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον της. Ἡ ψυχὴ είναι ἡ μεῖζης τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Ο Ἀναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὑλικὴν ἀπειρα σωμάτια (χρήματα) διαιρετὰ καὶ ἐτεροειδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ χωρὶς ὕλην Νοῦς, δύναμις αὐθυπόστατος, διανοητικὴ καὶ βουλητική. Ο Νοῦς ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔαντοῦ, καὶ δρᾶ συνήθως ὅπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωή, ὡς

αἰτία τούτων. Ἡ ψυχὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. Ὁ δὲ θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἐπιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Oἱ ἀτομικοὶ

Οἱ ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων ὃν ὑλικόν, χωρὶς ζωὴν ἢ νοητικὴν δύναμιν, τὰ ἀ το μ α. Τὰ ἀτομα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀδρατα, καὶ εἶναι ἀπειρα τὸν ἀριθμόν, ἀδιαιρετα, ἀφθαρτα καὶ ἀναλογιωτα, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορα ὅμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινούμενα λόγῳ τοῦ βάρους των εἰς τὸν κενὸν χῶρον παράγουν συνενούμενα τὴν γένεσιν, διαλυόμενα τὴν φθορὰν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κλ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὕλη, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὅποιας γίνονται τὰ ὄντα (ένισμὸς ὑλικός).

Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἀκρατὸν ὑλισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διακρίνουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὰ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς εἶναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. Ἡ νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ ἡ αἰσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται «τῷ ὅμοιῷ ἡ γνῶσις», ὡς καὶ οἱ Ἐλεᾶται. Ὁ χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

X Oἱ σοφισταὶ

Οἱ σοφισταὶ ἀφησαν κατὰ μέρος τὰς ἀλληλοσυγκρουομένας καὶ ἀλληλοαιρομένας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸν πρᾶγμα, ἔδειξαν, φαίνεται διάφορον εἰς διαφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἴδιον ἀνθρώπον. Ἐκήρυξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲν γενικὸν κύρος· μοναδικὴ βάσις πάσης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἑκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντιληψις (αἰσθησιαρχικοί). Ἀλγηθὲς εἶναι ὅ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν ὅ τι ὀφελεῖ αὐτό· «πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἀνθρώπος» διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Πρωταγόρας. Διὰ νὰ εύτυχησῃ ὁ ἀνθρώπος, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέχνην νὰ πείθῃ τοὺς ἄλλους εἰς ὅ τι τὸν συμφέρει. Καὶ τοῦτο

Αἴτια Πολιτική Γνωστού
Αἱ φιλοσοφίαι της οἰκονομίας (Διατάξις)
Ψηφιστοποιηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀκριβῶς ἥτο τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγηθέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάσεισιν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ γίνη ἀναθεώρησις ἀπὸ τοὺς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

~~Χ~~ · Ο Σωκράτης

‘Ο Σωκράτης ἀπέκλειε πᾶσαν μηχανικὴν ἢ ὑλιστικὴν ἐξήγησιν τῶν ὄντων καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον· οὔτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. ‘Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θείου καὶ κατ' ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. ’Αντικείμενον δμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κόσμος, ἀλλ’ ὁ ἀνθρωπός. Βασικὴ πίστις του εἶναι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὅποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. (Πάντων χρημάτων μέτρον) δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ «ἀνθρωπός», ἀλλ’ οἱ «ἀνθρώποι», τούτεστι τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποιον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ δμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης τοῦ ἔθεσε τὴν εὑρεσιν τῶν αἰώνιων ἡθικῶν νόμων, τοὺς ὅποιους ἀκολουθῶν ὁ ἀνθρωπός διέφειλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευον οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετή, ἡ ὅποια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. (Ἀρετὴ δὲ εἶναι ἡ σαφῆς γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδίωξις αὐτῆς εἶναι καθήκον παντὸς ἀνθρώπου.)

Πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡκολούθησεν ἵδιον δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει τὸ ὄνομά του : Σωκρατικὴ μέθοδος ἢ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὅποιος, ἀν καὶ διχάζεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸν τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἔπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ διμοιλογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο δμως ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα ἡ ὅποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. ‘Η ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας· «ἐν οἴδα, ὅτι οὐδὲν οἴδα» ἔλεγεν ὁ Ἡδίος. Οὔτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν

δευτέραν όρμαται ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγωγικῶς διὰ καταλλήλων ἔρωτήσεων τὸν ἀπαλλάσσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ ὁμοειδοῦς καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἐννοίας, τῆς ἀληθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μαιευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερῆς καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὅρθης γνώσεως, ἡ ὁποίᾳ ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπείρου βοηθείας. 'Αστειζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μαιευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαῖαν μητέρα του.

Καὶ εὑρισκε βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθητὰ ὁμολογουμένως ῥέουν, ὅπως ἐδίδασκε καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ ἐδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἶναι ἐφικτή· ὀλλὰ ἐδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν ῥοήν των ἔχουν γενικὰς ἰδιότητας ἀναλλοιώτους, καταληπτὰς μόνον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π. χ. ὁ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς λευκότητος, καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς δικαίας πράξεις τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἐννοιαν τῆς δικαιούσην κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ἰδιότητῶν ἔζητει νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὅρθως τὰ καθ' ἔκαστον, ἀν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὰ εἰς τοὺς διαλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Η πνευματικὴ ἔξέλιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα. 'Η μύησίς του ἐκεῖ εἰς τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορείων εἰς τὴν ὑπαρξίν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψυχώσεως, καὶ ἡ ἔνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ βίου ἀπολύτως ἀγνόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἔξ ἀλλου τῶν Πυθαγορείων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἐννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεατῶν εἰς τὴν ἐννοιαν τοῦ ἀφηρημένου ὄντος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἴδεαν τῆς ἐρεύνης δι' ἓνα ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως ὁ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν ἀρνησιν, τὴν ὁποίαν ἤσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρ-

νεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ἀρχὰς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἔννοιῶν ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὀδόγγησαν εἰς νέον δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαρκοῦς ἐρεύνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ἡ ὅποια βασίζεται εἰς ἓνα ἀνώτερον πνευματικὸν κόσμον.

Ο νέος αὐτὸς κόσμος ἔχει ἥδη ὠριμάσει εἰς τὴν διάνοιάν του καὶ ἔχει ἔξετασθῇ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν μὲν τοὺς ὄπαδούς του ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Ο Φαῖδων καὶ τὸ Συμπόσιον, τὰ ὠραιότερα καὶ ὑψηλότερα καλιτεχνήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἔκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρουγμα, τὴν καθ' αὐτὸν φύλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ δρίμου πλέον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς. Πλάτωνος μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον ταξίδιόν του (387 π. Χ.).

Εἰς τὸ μελαχχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαῖδωνα τοὺς πιστούς κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τὸν διάδσκαλον μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς δλίγου τόσον ἀδίκως θὰ ἐκλείψῃ. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, διτὶ ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ρύπαροτήτων καὶ εἰς τὸν φόβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνυπαρξίαν ἀποδεικνύει, διτὶ ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλ' ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. Τὸ πάρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθητὸς κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἡ γνῶσιν καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖος πρέπει νὰ εἴναι ὁ ἀνθρώπινος βίος; Ιδού τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἐπιχειρεῖ νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργήσας πρὸς λύσιν αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἡδεῶν του.

Η Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἔννοιῶν ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμόρφωσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἔννοιαι ἔχουν μὲν ἰσχὺν μόνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἴδιας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἀισθητῷ κόσμῳ πράγματα. Ο Πλάτων λοιπὸν ἐπροχώρησεν ἀκόμη περαιτέρω. Εδέχθη δηλαδή, διτὶ πέρα τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὅποιαν δὲ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλάβῃ· ὑπάρχει

εῖς κόσμος μεγάλων ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἴδεῶν, ἀντίστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

'Αλλὰ διὰ ποίας ὅδου ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ἴδεας; Αἱ λέξεις εἶδος, ἴδεα ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφήν, δηλαδὴ τί λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἰσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφήν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. 'Η μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ἡ ἴδεα — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὄλην. 'Επομένως πᾶν αἰσθητὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄλην καὶ ἀπὸ μορφὴν — εἶδος, ἴδεαν. 'Αλλ' ἡ μὲν ὄλη εἶναι τὸ ἀεὶ ῥέον, ἡ δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ἡ ἴδεα εἶναι μόνιμον. 'Ο ἄνθρωπος λοιπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν — τῆς ὄλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ἴδεας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἐννοίας αὐτῶν. Τὰ αἰσθητὰ ὅμως — ἡ ὄλη —, ὅπως εἴπομεν, ὁρεύονται καὶ αἰώνιας καὶ κεῖνται μεταξὺ ὄντος καὶ μὴ ὄντος καὶ ἐπομένως μόνον ἀβέβαιον γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐννοίαι — τὰ εἰδή, αἱ ἴδεαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένως αὐτῶν μόνον δύναται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. 'Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ εἴναι εἰς ἔκεινα, τὰ δόποια εἶναι ὄντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; 'Υπάρχουν ἀρα πράγματι τὰ εἰδη — αἱ ἴδεαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὄντων εἶναι νοητή ἡ ἐπιστήμη.

'Η ἐννοια λοιπὸν ἡ δέ αἱ δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἐννοια κατὰ Πλάτωνα, ὅλῃ ὑφίσταται καθ' ἔαυτὴν καὶ ἔχει οὐσίαν. Αἱ ἴδεαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδώλων ἡ αἱ ἀπομιμήσεις, αἱ « μιμήσεις » τούτων. Τὰ αἰσθητὰ μετέχουν τῶν ἴδεῶν (« μέθεξις ») καὶ ἐνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν· εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, λίσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ἴδεας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἵστοτητος κ.τ.λ. 'Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξει » τῶν ἴδεῶν. Αἱ ἴδεαι εὑρίσκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀφράτοι, ἀναλλοίωτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνάλεθροι, νοοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ἴδεαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. 'Υπάρχουν δὲ τόσαι ἴδεαι, δσαι καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν.

Αἱ ἴδεαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξύ των, ὅπως καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάλληλοι, εἴτε ὡς ὑπάλλη-

λοι. "Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ, αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, αὐταρκεῖς καὶ παντοδύναμον, ἡ ὄποια ὡς τελικὴ αἵτια εἰ- ναι καὶ ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ εἴναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι σε σ θ αὶ καὶ ὡς θεό- της κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ' ἀνάγκην ὁ ἀνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδά- μαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸ ὑπέρτατον ὅν, τὸ τέλειον, τὸ τελείως ὠραῖον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ ὄποιον μόνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. 'Ἐν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τού- του ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦς γνώ- σεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸ πρέπει πάντοτε νὰ ἀπο- βλέπῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρα εἶναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τό- σον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν τούναντίον ὅσον περισσότε- ρον λαμβάνονται ὑπ' ὅψει αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότε- ρον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν.

Πῶς δὲ ἀνθρωπος ἔλλαβε τὸ πρῶτον γνῶσιν τῶν ἰδεῶν ; 'Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀθάνατος, πρὶν συνδεθῆ μὲ τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ἰδέας. "Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, διὰ τῶν αἰσθήσεων προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὸ ὄποια εἶναι εἰδῶλα τῶν ἰδεῶν· ταῦτα, λόγῳ τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἀρχέτυπα, τὰς ἰδέας· (τῷ ὁμοίῳ ἡ γνῶσις, Ἐλεᾶται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἶναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ής ὁ λόγος ἀναμνήσεως τῶν ἰδεῶν.

Οὕτως δὲ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ἰδεῶν του, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸν Φαι- δωνα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικὸν τῶν Ὀρφικῶν κ.τ.λ.: ποία εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικὸν πρόβλημα του Σωκράτους: πῶς δύναμαι νὰ εὑρὼ ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν ὀρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωσιολογικόν: πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώ- σας στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

ΜΕΡΟΣ Α'

K E I M E N O N

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

XΦΑΙΔΩΝ

(“Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ”)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ,
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

X 1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, ὃ Φαίδων, παρεγένου Σω- 57
χράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμω-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἤκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, ὃ Ἐγέκρατες.

EX. Τί οὖν δὴ ἔστιν ἀττα εἰπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; Καὶ πῶς ἐτέλευτα; Ἡδέως γάρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι·
καὶ γάρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφῆκται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, δστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἶσις τ' ἦν β
περὶ τούτων, πλὴν γε δὴ δτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης | ἄρα ἐπύθεσθε, δν τρό- 58
πον ἐγένετο;

EX. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἥγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μεν γε, δτι πάλαι γενομένης αὐτῆς πολλῷ ὕστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἦν τοῦτο, ὃ Φαίδων;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὃ Ἐγέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γάρ
τῇ προτεραιᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, δ εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

EX. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἔστιν; X

← X ΦΑΙΔ. Τοῦτο ἔστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν διαβολῇ Θησεὺς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δίς ἐπτὰ ἐκείνους ὠχετο | ἄγων καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. Ἐπειδὴν οὖν ἀρχῶνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτινύναι, πρὸν ἀντὶ εἰς Δῆλον τε ἀφίκηται τὸ πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δὲ ἐνίστεται ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ | δὲ ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὴν ὁ ἵερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δὲ ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῇ προτεραιᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου. —

X 2 EX. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς Φαίδων; — Τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραγθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; — "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἕρημοις ἐτελεύτα φίλων;

δ ΦΑΙΔ. | Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὕσα.

ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γάρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλους ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. Ἀλλὰ μήν, ὡς Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἀν δύνη ἀκριβέστατα διεξελθεῖν πάντα.

ε ← X ΦΑΙΔ. Καὶ μήν ἔγωγε θαυμάσια | ἐπαθον παραγενόμενος. Οὔτε γάρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήει εὐδαίμων γάρ μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὃ Ἐχέντας, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αἰδου ἵόντα ἀνευ θείας μοίρας ἴέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εῦ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ | ἄλλος. Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινόν εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειν εἶναι παρόντι πένθει· οὕτε αὖ ἥδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὥσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοι· τινες ἡσαν. 'Αλλ' ἀτεχγῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀήθης κρᾶσις, ἀπό τε τῆς ἥδονῆς συγκεκραμένη ὅμοιος καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένω ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ὅτε μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύοντες, εἴς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἵσθια γάρ που τόν ἄνδρα | καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

59

β

EX. Πῶς γάρ οὐ; x .

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ κύτῳς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

EX. "Ετυχόν δέ, ὃ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὗτός τε δὴ ὁ 'Απολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ ὁ Κριτόβουλος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔτι 'Ερμογένης καὶ 'Επιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ 'Αντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δὲ Παιανιεὺς καὶ Μενέξενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων. Πλάτων δέ, οἴμαι, ἡσθένει.

γ

EX. Ξένοι δέ τινες | παρῆσαν;

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλειδης τε καὶ Τερψίων.

EX. Τί δέ; 'Αρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

EX. "Άλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τοι οἴμαι τούτους παραγενέσθαι.

EX. Τί οὖν δή; Τίνες, φήσ, ήσαν οἱ λόγοι;

- ~~3.~~ ΦΑΙΔ. Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. Άει γάρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν | ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἔγω καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τῷ Σωκράτει συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γάρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων: ἀνεῳγετο γάρ οὐ πρῷ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. ~~Καὶ~~ δὴ καὶ τότε πρωφαίτερον συνελέγημεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου | ἐσπέρας, ἐπιθύμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἡκειν ὡς πρωφαίτατα εἰς τὸ εἰώθος. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἰπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, ἔως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ· λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεικα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἥκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι. ~~—~~

- 60 — Εἰσιόντες οὖν | κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένογ, τὴν δὲ Ξανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε ^{τέκνων} τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. «Ως οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἀττα εἰπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναικες, ὅτι « ὡς Σώκρατες, ὑστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « ὡς Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἴκαδε ». ~~—~~

- β Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν τε καὶ | κοπτομένην. Ό δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρί, καὶ τρίβων ἄμα· ὡς ἀτοπον, ἔφη, ὡς ἄνδρες, ἔοικε τι εἶναι τοῦτο,

ὅ καλοῦσιν οἱ ἀνθρωποι ἥδυ· ως θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἄμα μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δέ τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὡσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ' ὅντε. γ Καὶ μοι δοκεῖ, | ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἃν σύνθεῖναι, ως ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταῦταν αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, ὡς ἃν τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὅτερον καὶ τὸ ἔτερον. "Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἤκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἥδυ.

Φ' 4. 'Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὁ Σώκρατες,
ἔφη, εὗ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας· με. Περὶ γάρ τοι τῶν | ποιη-
μάτων, δ ὧν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ
τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἥδη ἤρον-
το, ἀτάρ καὶ Εὔηνος πρώην, ὅτι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ
δεῦρο ἥλθες, ἐποίησας αὐτὰ πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιή-
σας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐήνῳ ἀποκρίνασθαι,
ὅταν με αὕθις ἐρωτᾷ — εὗ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί
χρὴ λέγειν.
↙

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὁ Κέβης, τὰληθῆ, ὅτι οὐκ
ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος
εἶναι ἐποίησα ταῦτα — ἥδειν | γάρ, ως οὐ ῥάδιον εἴη — ἀλλ' ἐνυ-
πνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιωμένος, εἰ
ἄρα πολλάκις ταῦτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ε Ήν
γάρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ δὲ ἐνύπνιον
ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ
αὐτὰ δὲ λέγον· «ὁ Σώκρατες», ἔφη, «μουσικὴν ποίει καὶ ἐρ-
γάζου». Καὶ ἐγὼ ἐν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον,

- 61 τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαι τε | καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἔμοι οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἔμοι δὲ τοῦτο πράττοντος ~~τούτου~~ Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἕօρτὴ διεκώλυε με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημόδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέστερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὸν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα | παιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ ~~τούτῳ~~ δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὖ ἦν ἡ παροῦσα θυσίᾳ μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δή, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μύθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους, ἐποίησα, οὓς πρώτοις ἐνέτυχον.

~~5.~~ Ταῦτα οὖν, ὡς Κέβης, Εὐήνω φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καί, ἀν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς | ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ Ἀθηναῖοι.

Καὶ ὁ Σιμμίας· οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὡς Σώκρατες, Εὐήνω; Πολλὰ γάρ ἥδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρὶ· σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ἥσθημαι, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐκῶν εἶναι πείσεται ~~X~~

~~X~~ Τί δαί; ἢ δ' ὃς οὐ φιλόσοφος Εὐήνος;
—Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

—Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὐήνος καὶ πᾶς, ὅτωρ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι ἵσως βιάσεται αὐτόν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἡμα λέγων ταῦτα καθῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ | τὴν γῆν, καὶ καθεύδμενος οὕτως ἥδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

"Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὡς Σώ-

κρατεῖς, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔσωτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ ἀποιηθῆσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, ὃ Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάω συγγεγονότες;

— Οὐδὲν γε σαφές, ὃ Σώκρατες.

— Άλλὰ μήν καὶ ἔγω ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γάρ ίσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα | ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γάρ ἀν τις καὶ ποιοῦ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὐ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔσωτὸν ἀποκτινύναι, ὃ Σώκρατες; "Ηδη γάρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἥρου, καὶ Φιλολάου ἥκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητᾶτο, ἥδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

| — Άλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γάρ ἀν καὶ ἀκούσαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται, εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἐστιν καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὃσπερ καὶ τἄλλα, ἐστιν ὅτε καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ίσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔσωτοὺς εῦ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὔεργέτην.

Καὶ δὲ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας ἵττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών.

— Καὶ γάρ ἀν δόξειεν, ἔφη | δὲ Σωκράτης, οὕτω γ' εἶγαι . β
ἀλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ίσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. 'Ο μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρώποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔσωτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδὲν ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τις μοι φαίνεται καὶ οὐ ράδιος

διιδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κέβης, εὖ λέγε-
σθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς
ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Η σοὶ οὐ δοκεῖ
οὕτως;

— "Εμοιγε, φησὶν ὁ Κέβης.

γ — Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, καὶ σὺ | ἄν, τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ-
τι αὐτὸς ἔσατο ἀποκτινύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει
αὐτὸς τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καί, εἰ τινα ἔχεις τιμωρίαν,
τιμωροῦ ἄν;

— Πάνυ γ', ἔφη.

— "Ισως τοίνυν ταύτη οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀπο-
κτινύναι δεῖν, πρὸς ἀνάγκην τινὰ θεός ἐπιπέμψη, ὥσπερ καὶ
τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

δ **7.** ΚΑΛΛ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. "Ο
μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἀν ἔθέλειν
ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὃ Σώκρατες, | ἀτόπῳ, εἰπερ, δὲ νῦν
δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμε-
νον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. Τὸ γάρ μὴ ἀγα-
νακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπίόν-
τας, ἐν ᾧ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἱπερ ἀριστοί εἰσι τῶν ὅντων
ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αὐτοῦ
οἰεται ἀμεινον ἐπιμελήσθαι ἐλεύθερος γενόμενος ἀλλ' ἀνόη-
τος μὲν ἀνθρωπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι
εἰπό τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν | λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε
τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα παραμένειν, διὸ ἀλο-
γίστως ἀν φεύγοι. "Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι
παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὃ Σώκρατες, τού-
ναντίον εἶναι εἰκός ἢ δὲ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γάρ φρονί-
μους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἀφρονας
χαίρειν.]

'Ακούσας οὖν δ' Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ |
Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς ἀεὶ τοι, ἔφη, 63
[δ] Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πεί-
θεσθαι, ὅ τι ἀν τις εἴπη.

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι
δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γάρ ἀν βουλόμενοι ἄνδρες
σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ῥα-
δίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; Καὶ μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τεί-
νειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥαδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων
καὶ ἀρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς | ὁμολογεῖς, θεούς. β

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἷμαι γάρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρὴ
με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

⑧. Φέρε δή, ή δ' ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς
ἀπολογήσασθαι ή πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἔγὼ γάρ, ἔφη, ὁ
Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ὥμην ἤξειν πρῶτον μὲν παρὰ
θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώ-
πους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἡδίκουν ἀν οὐκ
ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ^{τῷ} Νῦν δὲ εῦ ΐστε, ὅτι | παρ' ἄνδρας τε γ
ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀν πάνυ δισχυ-
ρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἤξειν,
εῦ ΐστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δισχυρισαίμην ἀν καὶ
τοῦτο. "Ωστε διὰ ταῦτα οὐχ ὅμοιως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔελπίς εἰμι
εἶναι τι τοῖς τετελευτηκόσι καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται,
πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ή τοῖς κακοῖς.

— Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν
διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ή καν ἡμῖν | μεταδοίης; δ
Κοινὸν γάρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο,
καὶ ἀμα σοι ή ἀπολογία ἔσται, ἐάν, ἀπερ λέγεις, ἡμᾶς
πείσῃς.

—'Αλλὰ πειράσομαι, ἔφη. ΕΠρῶτον δὲ Κρίτων τόνδε σκεψώμεθα, τί ἔστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν. —

— Τί δέ, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι χρή σοι φράζειν ὡς ἐλαχίστα διαλέγεσθαι; Φησί γαρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἴ δὲ μή, | ἐνίστε ἀναγκάζεσθαι καὶ δίς καὶ τρίς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

~~Χ~~ Καὶ ὁ Σωκράτης ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δίς δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

—'Αλλὰ σχεδὸν μέν τι ἥδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλὰ μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

—'Εα αὐτόν, ἔφη. 'Αλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἥδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνήρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων | ἀποθανεῖσθαι καὶ εὐελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἰδεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. Πῶς ἀν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι. ~~Χ~~

9. [Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὄρθως ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἀλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἀτοπὸν δήπου ἀν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, δ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευνον.]

β Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας· νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὃ | Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποιήσας γελάσαι. Οἷμαι γάρ ἀν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἥμιν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὄντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἀξιοί εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἂν λέγοιεν, ὃ Σιμμία, πλήν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέληθε γὰρ αὐτούς, η̄ τε θανατῶσι καὶ η̄ ἀξιοί εἰσι θανάτου καὶ οἶου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εἴπωμεν γάρ, | ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας.

— Ἄρα μὴ ἄλλο τι η̄ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; Καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγῆσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; Ἄρα μὴ ἄλλο τι η̄ ὁ θάνατος η̄ τοῦτο; +

νε- ὭΟὐκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὃ ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἀπερ ἔμοι· ἐκ γὰρ τούτων | μᾶλλον οἷμαι ἡμᾶς εἰσεσθαι, περὶ ὧν σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν;

— Ἡκιστα, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ; Τὰς τῶν ἀφροδισίων;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ; Τὰς ἀλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἥγεισθαι ὁ τοιοῦτος; Οἶον ἴματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι η̄ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ | πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;

— Ατιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὃ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.—

— Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, η̄ τοῦ τοιούτου πραγμα-

τεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εῖναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— Ἐμοιγε.

- 65 — ΦΑΡ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι | μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; — Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὡς Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ὃς μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἥδονῶν, αἴ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις. —

- ~~ΤΕΛΟΣ~~ 1964.
- ΘΕΤί δέ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; Πότερον ἐμπόδιον τό σῶμα ἢ οὕ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; Οἶον τὸ τοιόνδε | λέγω. Ἄρα ἔχει ἀλήθειαν τινα ὅψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβεῖς οὐδὲν οὔτε ὁρῶμεν; Καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σχολῇ αἴ γε ἄλλαι πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν· ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν; —

✓ — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πότε οὖν, ἢ δ' ὅς, ἢ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται; "Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἔξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ. "

γ | — Ἀληθῆ λέγεις.

— ΦΑΡ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηθῶν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἔῶσα χαίρειν τὸ σῶμα καί, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἀπτομένη, δρέγηται τοῦ ὄντος.

— "Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα | ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴν καθ' αὐτὴν γίγνεσθαι.

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία; Φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαμὲν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὖ;

— "Ηδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εῖδες;

— Οὐδαμῶς, ἢ δ' ὅς.

— Άλλ' ἀλλη τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἴσχυος καὶ τῶν ἀλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὔσιας, δι | τυγχάνει ἔκαστον ὃν ἄρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὃδε ἔχει· δις ἀν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἀν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— "Ἄρ' οὖν ἔκεινος ἀν τοῦτο ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις ἔτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν | μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καὶ ἀντὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ γρώμενος αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἰλικρινὲς ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι

μάλιστα δρθαλμῶν τε καὶ ὥτων καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ; Ἐφ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὃ Σιμμία, εἰπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος;

— Ὑπερψυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώκρατες;

- β ⑪ Οὐκοῦν ἀνάγκη, | ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἀττα λέγειν, ὅτι κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησώμεθα ἵκανῶς οὖ ἐπιθυμούμεν· φαμέν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἀν | τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τό λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἡ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν χρημάτων κτησιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα δ κτᾶσθαι διὰ τὸ | σῶμα δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἀγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι, ἔάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπῆπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. Ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

Θαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ
 θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται, ε
 οὕτως ἐπιθυμοῦμέν τε καί φαμεν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπει-
 δὸν τελευτήσωμεν, ὡς δὲ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗτοι. Εἰ γάρ
 μὴ οἶνον τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν
 θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσα- 67
 σιν· τότε γάρ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται | χωρὶς τοῦ σώ-
 ματος, πρότερον δὲ οὔτι. Καὶ ἐν ᾧ ἀν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν,
 ἐγγυτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν διμι-
 λῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη,
 μηδὲ ἀναπικπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύω-
 μεν ἀπὸ αὐτοῦ, ἔως ἂν δὲ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω
 μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης,
 ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι'
 ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δὲ ἔστιν ἵσως | τὸ ἀλη- 8
 θέες· μὴ καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἢ.
 Τοιαῦτα οἶμαι, ὡς Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους
 λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὄρθιῶς φιλομαθεῖς. "Η οὐ
 δοκεῖ σοι οὕτως;

— Παντός γε μᾶλλον, ὡς Σωκρατεῖς. ✓

12. Οὐκοῦν, ἔφη δὲ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, ὡς ἔται-
 ρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀρικομένω, οἱ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἴκανῶς,
 εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο, οὕτως ἔνεκα ἡ πολλὴ
 πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἢ γε
 ἀποδημία ἢ νῦν μοι | προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γ
 γίνεται καὶ ἄλλω ἀνδρί, δις ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν
 διάνοιαν διάπερ κεκαθαρμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη δὲ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, διπερ πά-
 λαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

- σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οὐκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόδην καθ' | αὐτὴν ἐκλυσμένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
- δ — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
- Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος δύνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος;
- Παντάπασί γε, η̄ δ' ὅς.
- Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὁρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος· η̄ οὖ;
- Φαίνεται.
- Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἀν εἴη ἄνδρα επαρασκευάζονθ' ἔαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅτι ἐγγυτάτῳ | ὅντα τοῦ τεθνάναι οὔτω ζῆν, κάπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν;
- ε — Γελοῖον πῶς δ' οὓ;
- Τῷ ὅντι ἄρα, ἔφη, ὡς Σιμμία, οἱ ὁρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθησκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γάρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῦντο καὶ ἀγανακτοῦεν, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοὶ ἔκεισε ίοιεν, οἵ
- 68 ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὖ | διὰ βίου ἥρων, τυχεῖν — ἥρων δὲ φρονήσεως — ὡς τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς; "Ἡ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων πολλοὶ δὴ ἐκόντες ἥθελησαν εἰς "Αἰδου μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ δψεσθαί τε ἔκει, ὃν ἐπεθύμουν, καὶ συνέσεσθαι φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὅντι ἐρῶν καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αἰδου

ἀγανακτήσει τε | ἀποθνήσκων καὶ οὐκ ἀσμενος εἶσιν αὐτόσε ;
Οἵεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι γε ἥ, ὡς ἔταιρε, φιλόσοφος·
σφόδρα γάρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἀλλοθι καθαρῶς ἐν-
τεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἥ ἐκεῖ. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
ὅπερ ἀρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογία εἴη, εἰ φιθοῦτο τὸν
θάνατον δὲ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἥ δ' ὅς.

(13) Οὐκοῦν ἵκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
διν ἀν ἴδης ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
ἄρ' ἥν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος ; 'Ο αὐτὸς δέ | που
οὗτος τυγχάνει διν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἥτοι τὰ
ἔτερα τούτων ἥ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ως λέγεις.

— Ἡρ' οὖν, δῆ Σιμύια, οὐ καὶ ἥ διομαζομένη ἀνδρεία
τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἥ σωφροσύνη, ἥν καὶ οἱ πολλοὶ διομά-
ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοησθαι, ἀλλ'
δλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος δλιγώροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
| ζῶσιν ;

— Ἀνάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἥ δ' ὅς, ἐννοῦσαι τήν γε τῶν ἀλλων
ἀνδρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἀτοπος.

— Πῶς δή, δῆ Σώκρατες ;

— Οἵσθα, ἥ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἥγοῦνται πάντες οἱ
ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα, ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἀλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ | μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταῦτὸν τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονες εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταῦτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην φοβούμενοι γάρ ἔτέρων ἥδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἔκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν | ἥδονῶν ἀρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἥδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἥδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν φῦ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δὲ ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμμία, μὴ γάρ οὐχ αὕτη ἡ ἡ δρθή πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἥδονάς πρὸς ἥδονάς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἡ ἔκεινο μόνον τὸ νόμισμα δρθόν, ἀντὶ οὗ δεῖ ἀπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, | φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὀνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἦ, καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἔυλλήβδην ἀληθῆς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἥδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἡ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγίεις οὐδὲ ἀληθεῖς ἔχη, τὸ δ' ἀληθεῖς τῷ ὄντι ἡ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ | δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἦ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίτεσθαι, διτι, διὸ ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αἰδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἔκεισε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γάρ δή, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι »· οὗτοι δ' εἰσὶ | κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὅρθῶς. ^δΩν δὴ καὶ ἐγὼ κατὰ γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προυθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' ὅρθῶς προυθυμήθην καὶ τι ἡγύσαμεν, ἔκεισε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἀνὴν θεδς ἐθέλη, δλίγον ὕστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, ^ε Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ως εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ ἥγονομενος κάκει | οὐδὲν ἤττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἐταίροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. Εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός είμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εῦ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη· ⁷⁰ ΩΣώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς | ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὸν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ἢ, ἀλλ' ἔκεινῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρονται τε καὶ ἀπολλύνται, ἢ ἀν ὁ ἀνθρωπὸς ἀποθνήσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἰχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἢ. 'Επει, εἰπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ δῆλοθες, πολλὴ ἀν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ^β | Σώκρατες, ως ἀλγθῆ ἐστιν, ἀσύλέγεις.' Άλλὰ τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ως

έστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινα δύναμιν
έχει καὶ φρόνησιν.

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης. 'Αλλὰ τί
δὴ ποιῶμεν; "Η περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή;

—'Εγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἥδεως ἂν ἀκούσαιμι, ἤντινα
δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

Γ — Οὔκουν γ' ἂν οἶμαι, η̄ δ' δς ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα
νῦν ἀκούσαντα οὐδ' εἰ | κωμῳδοποιὸς εἴη, ὃς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι. π

δ ⑯. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸς τῇδε πῃ, εἴτ' ἄρα ἐν "Αἰδου
εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὐ. Πα-
λαιός μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀφικόμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι η̄ εἰεν ἂν αἱ
ψυχαὶ ήμῶν ἐκεῖ; Κύριον που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὕ-
σαι καὶ τοῦτο ἵκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εῖναι, εἰ τῷ δόντι
φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες η̄ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του
δέοι λόγου.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

— Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, η̄ δ' ὃς, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ῥᾶσιν μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
εἰδωμεν, ἄρο' οὕτωσὶ γίγνεται πάντα, οὐκ | ἄλλοθεν η̄ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὃν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἄλλα
δὴ μυρία οὕτως ἔχει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα, ἄρα ἀναγκαῖον,

ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἀλλοθεν αὐτὸν γίγνεσθαι ἢ
ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου· οἶον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη
που ἔξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι;

— Ναί.

— Οὐκοῦν κανὸν ἐλάττον γίγνηται, ἐκ μεῖζονος ὄντος πρότε-
ρον | ὕστερον ἐλάττον γενήσεται;

— "Εστιν οὕτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἔξ ἴσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βρα-
δυτέρου τὸ θᾶττον;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ; "Αν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἔξ ἀμείνονος, καὶ
ἀν δικαιότερον, ἔξ ἀδικωτέρου;

— Πῶς γάρ οὖ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνε-
ται, ἔξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἶον μεταξὺ
ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ
μὲν τοῦ ἑτέρου | ἐπὶ τὸ ἑτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ
τὸ ἑτερον. Μεῖζονος γάρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὐ-
τῆσις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὔξάνεσθαι, τὸ
δὲ φθίνειν;

↔ Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύ-
χεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, καν εἰ μὴ χρώμε-
θα τοῖς ὄνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως
ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξ ἀλλήλων γένεσίν τε
εἶναι ἔξ ἐκατέρου εἰς ἀλλήλα;

— Πάνυ μὲν οὖν, ή δ' ὅς.

(71)

γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.

— Τῷ | ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί ;

— Τὸ τεθνάναι, ἔφη.

— Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὅντοιν ;

— Πῶς γάρ οὕτω;

— Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὡν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, δ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ δὲκ τοῦ ἐγρηγορέναι | τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. Ἰκανῶς σοι, ἔφη, ή οὕτω;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— Λέγε δὴ μοι καὶ σύ, ἔφη, οὔτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Οὐκ ἐναντίον μὲν φήσι τῷ ζῆν τεθνάναι εἶναι ;

— Εγωγέ.

— Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;

— Ναί.

— Εἴς οὖν τοῦ ζῶντος τὶ τὸ γιγνόμενον ;

— Τὸ τεθνηκός, ἔφη.

— Τί δέ, ή δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεώτος ;

— Ἀναγκαῖον, ἔφη, δύμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.

— Εκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὡς Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;

ε | — Φαίνεται, ἔφη.

— Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.

— Εοικεν.

— Ούκοῦν καὶ τοῖς γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἔτερα σαφής οὖσα τυγχάνει; Τὸ γάρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου ἢ οὔ;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πῶς οὖν, ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; "Ἡ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;

— Πάντως που, ἔφη.

— Τίνα ταύτην;

— Τὸ ἀναβιώσκεσθαι.

— Ούκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἀν εἴη γένεσις εἰς τοὺς | ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι;

— Πάνυ γε.

Ἐ· Ομολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ξῆτον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὅντος ἕκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.]

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν. +

(17) Ιδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὁ Κέβης, ὅτι οὐδὲν ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ως ἐμοί δοκεῖ. Εἰ γάρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἔτερα τοῖς | ἔτεροις γιγνόμενα, ὡσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἔτερου μόνον εἰς τὸ καταντικρύνει μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον μηδὲ καμπήν ποιοῖτο, οἵσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸν σχῆμα ἀν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸν πάθος ἀν πάθοις καὶ παύσασιτο γιγνόμενα.

— Πῶς λέγεις; ἔφη.

— Οὐδὲν χαλεπόν, ἢ δ' ὅς, ἐννοησαι δὲ λέγω. ἀλλ' οἶν εἰς τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δὲ ἀνεγείρεσθαι, μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶστον ὅτι τελευτῶντα πάντ' ἀν λῆρον | τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδεῖξεις καὶ οὐδαμοῦ ἀν φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τἄλλα πάντα ταῦτὸν ἔκεινω πεπονθέναι, καθεύδειν. Κἀν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἀν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, « ὁ δοῦ πάντα χρήματα ». Ὡσαύτως δέ, ὃ φίλε Κέβης, εἰ ἀποθηκεῖς μὲν πάντα ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ' οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν δεῖ ζῆν; Εἰ γάρ ἐκ μὲν | τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὃ Σώκρατες, ἀλλὰ μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

— "Εστι γάρ, ἔφη, ὃ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλλον οὗτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἔξαπατώμενοι δροῦμεν. Ἀλλ' ἔστι τῷ ὅντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν τεθνεῶτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεῶτων ψυχὰς εἶναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἀμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κακαῖς κάκιον].

ΤΕΛΟΣ.

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἔκεινόν τε τὸν λόγον, ὃ Σώκρατες, εἰ ἀληθῆς ἔστιν, δὸν σὺ εἴωθας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ τινὶ χρόνῳ μεμαθηκέναι, ἀ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. Τοῦτο δὲ 73 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχή, πρὶν ἐν τῷδε | τῷ ἀνθρωπίνῳ εἶδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτη ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ ἔστιν εἶναι.

— Ἀλλά, ὃ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδείξεις ; 'Υπόμνησόν με' οὐ γάρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

—Ἐνὶ μὲν λόγῳ, ἔφη δὲ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἀνθρώποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτὸι λέγουσι πάντα, η̄ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοι τ' η̄ σαν τοῦτο ποιήσειν. "Ἐπειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα | ἄγῃ η̄ ἀλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα β σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

—Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθη, δὲ Σιμία, δὲ Σωκράτης, σκέψαι, ἀν τῇδε πή σοι σκοπουμένῳ συνδόξῃ. Ἀπιστεῖς γάρ δὴ πῶς η̄ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν ;

—Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγε, η̄ δ' ὃς δὲ Σιμίας, οὖ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ δὲ λόγος, ἀνάμνησθηναι. Καὶ σχεδόν γε, ἐξ ὅν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ηδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντὸν η̄ ττον ἀκούοιμι νῦν, πῆ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν.

| —Τῇδ' ἔγωγε, η̄ δ' ὃς. 'Ομολογοῦμεν γάρ δήπου, εἰ τίς γ τι ἀνάμνησθεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπιστασθαι ;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ἄρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εῖναι ; Λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε· ἐάν τίς τι ἔτερον η̄ ἴδων η̄ ἀκούσας η̄ τινα ἄλλην αἰσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ η̄ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἄρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἐννοιαν | ἔλαβεν ; δ

—Πῶς λέγεις ;

—Οἶον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

—Πῶς γάρ οὖ.

—Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν η̄

ίματιον ἡ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὖς ἦν ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἴδων πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτ’ ἀν εἴη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας.

ε — Οὐκοῦν, ἢ δ’ ὅς, τὸ τοιοῦτον | ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθη περὶ ἐκεῖνα, ἀνπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῦν ἥδη ἐπελέληστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; ἢ δ’ ὅς· ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ἴδοντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;

74 — Ἐστι | μέντοι, ἔφη.

19. Ἄρ’ οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ’ ὁμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Ἀλλ’ ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀναμιμνήσκηται τίς τι, ἂρ’ οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἔλλειπει τοῦτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου, οὗ ἀνεμνήσθη;

— Ἀνάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δή, ἢ δ’ ὅς, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. Φαμὲν ποὺ τι εἶναι ἵσον, οὐξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲ λίθον λίθῳ οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τι, αὐτὸ

β τὸ ἵσον φῶμέν | τι εἶναι ἢ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί’, ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε.

— Ἡ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ δὲ ἐστιν;

- Πάνυ γε, ή δ' ὅς.
- Πόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Ἄρα' οὐκ ἔξ τοι
νῦν δὴ ἐλέγομεν, η̄ ξύλα η̄ λίθους η̄ ἄλλα ἀτταὶ ιδόντες οὐσα,
ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν ἔτερον δὲν τούτων; "Η οὐχ ἔτε-
ρον σοι φαίνεται; Σκόπει δέ καὶ τῆδε· ἄρ' οὐ λίθοι μὲν οὐσαι
καὶ ξύλα ἐνίστηται ταῦτα ὅντα τῷ μὲν οὐσα φαίνεται, τῷ δ' οὕ;
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; Αὐτὰ τὰ οὐσα ἔστιν δτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η̄ η̄
ισότης ἀνισότης;
- Οὐδεπώποτέ γε, ὥς Σώκρατες.
- Οὐ ταῦτὸν ἄρα ἔστιν, η̄ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ οὐσα καὶ
αὐτὸν τὸ οὐσον.
- Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὥς Σώκρατες.
- Άλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν οὐσων, ἔτέρων ὅντων
ἐκείνου τοῦ οὐσού ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκάς τε
καὶ εἴληφας;
- Άληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
- Οὐκοῦν η̄ ὅμοίου ὅντος τούτοις η̄ ἀνομοίου;
- Πάνυ γε.
- Διαφέρει δέ γε, η̄ δ' ὅς, οὐδέν· ἔως δὲν ἄλλο ιδῶν ἀπὸ
ταύτης τῆς ὅψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ὅμοιον εἴτε | ἀνόμοιον,
δὲν ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸν ἀνάμνησιν γεγονέναι.
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; η̄ δ' ὅς· η̄ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς
ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς οὐσοῖς; Ἄρα φαίνε-
ται ήμεν οὔτως οὐσα εἶναι ὡσπερ αὐτὸν δὲν ἔστιν οὐσον, η̄ ἐνδεῖ
τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ οὐσον, η̄ οὐδέν;
- Καὶ πολύ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.
- Οὐκοῦν ὅμολογοῦμεν, δταν τίς τι ιδῶν ἐννοήσῃ, δτι
βούλεται μὲν τοῦτο, δὲν ἔγων ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν
ὅντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον | εἶναι οἷον ἐκεῖνο,

ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντας τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, ὃ φησιν αὐτὸς προσεοικέναι μὲν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὐ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸς τὸ ἵσον;

— Παντάπασί γε.

— Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἵσον πρὸ ἔκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε | τὸ πρῶτον ἴδοντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἵσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Ἐστι ταῦτα.

— Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἀλλοθεν αὐτὸς ἐννενοηκέναι μηδὲ δύνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ἴδειν η̄ ἀψασθαι η̄ ἔκ τινος ἀλλης τῶν αἰσθήσεων ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

— Ταῦτὸν γάρ ἔστιν, ὃ Σώκρατες, πρός γε δὲ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Ἀλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκείνου τε | ὀρέγεται τοῦ δὲ ἔστιν ἵσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεέστερά ἔστιν· η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὕτως.

— Πρὸ τοῦ ἄρα ἀρξασθαι ἡμᾶς ὅρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ τἄλλα αἰσθάνεσθαι τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἵσου, ο̄ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἵσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι οἷον ἔκεινο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὃ Σώκρατες.

— Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμέν τε καὶ ἡκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

| — "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ Ἰσου ἐπιστήμην γε εἰληφέναι;

— Ναί.

— Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι;

— Εοικεν.

20. Ούκοῦν εἰ μέν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὑθὺς γενόμενοι οὐ μόνον τὸ Ἰσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα; Οὐ γάρ περὶ τοῦ Ἰσου νῦν ὁ λόγιος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ὁσίου καί, ὅπερ λέγω, περὶ | ἀπάντων, οἵτις ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο δέστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. "Ωστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι.

δ

— Εστι ταῦτα.

— Καί, εἰ μὲν γε λαβόντες ἔκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ διὰ βίου εἰδέναι. Τὸ γάρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστιν, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλέναι· ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, διὰ Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν;

ε

— Πάντως δήπου, ἔφη, | διὰ Σώκρατες.

— Εἰ δέ γε, οἷμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἀρ' οὐχ δὲ καλοῦμεν μανθάνειν οὐκείαν ἀν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη; Τοῦτο δέ που ἀναμιμήσκεσθαι λέγοντες δρθῶς δὲν λέγοιμεν;

— Πάνυ γε.

76 — Δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, | αἰσθόμενόν τι ἡ
ἰδόντα ἡ ἀκούσαντα ἡ τινα ἄλλην αἰσθησιν λαβόντα, ἔτερόν τι
ἄπο τούτου ἐννοῆσαι, δὲ ἐπελέγηστο, ὃ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνό-
μοιον δὲν ἡ φύσιον. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἥτε
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἀν εἴη.

— Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὃ Σώκρατες.

21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὃ Σιμμία; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
β γονέναι ἡ ἀναμιμήσκεσθαι | ὕστερον, δὲν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἦμεν;

— Οὐκ ἔχω, ὃ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τί δέ; τόδε ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῃ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ δὲν ἐπίσταται ἔχοι ἀν δοῦναι λό-
γον ἡ οὔ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες.

— Ἡ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, δὲν νῦν δὴ ἐλέγομεν;

— Βουλοίμην μεντάν, ἔφη δὲ Σιμμίας ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φοβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶς τε τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ | ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι γε, ἔφη, ὃ Σιμμία,
πάντες αὐτά;

— Οὐδαμῶς.

— Ἀναμιμήσκονται ἄρα, καὶ ποτε ἔμαθον;

— Ἀνάγκη.

— Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν;
Οὐ γάρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἀνθρώποι γεγόναμεν.

— Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα;

— Ναι.

— Ὡσαν ἄρα, ὡς Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὸν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἰδεῖ, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὡς Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γάρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

— Εἰεν, ὡς ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ διχρόνῳ; οὐ γάρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὠμολογήσαμεν. "Η ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν δῆπερ καὶ λαμβάνομεν;" Η ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22.⁷ Άρ' οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὡς Σιμμία; εἰ μὲν ἔστιν, ἢ θρυλοῦμεν ἀεί, καλὸν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν | πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὅσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὸν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως δὲν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; ⁸ Άρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἵστη ἀνάγκη ταῦτα τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὸν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

— Υπερφυῶς, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ δύμοιώς εἶναι τὴν τε | ψυχὴν ἡμῶν, πρὸν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὖσίαν, ἥν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γάρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς δὲν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τἀλα πάντα, ἢ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἴκανῶς ἀποδέδεικται.

77

— Τί δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης· δεῖ γάρ καὶ Κέβητα πείθειν.

—'Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις.' Άλλ'
 β οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτόν, ὅτι, πρὸν | γενέσθαι
 ἥμας, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ
 αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σωκράτες, ἀποδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέ-
 στηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα
 ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάνυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ
 τοῦ εἴναι τοῦτο τέλος ἦ. Τί γάρ οωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν
 καὶ ξυνίστασθαι ἀλλοθέν ποθεν καὶ εἴναι, πρὸν καὶ εἰς ἀνθρώ-
 πειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται
 τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι ;
 γ — Εὗ λέγεις, | ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γάρ
 ὥσπερ ἥμισυ ἀποδεῖχθαι, οὖν δεῖ, ὅτι, πρὸν γενέσθαι ἥμας,
 ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὰν ἀπο-
 θάνωμεν, οὐδὲν ἥττον ἔσται ἡ πρὸν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἡ
 ἀπόδειξις ἔχειν.

—'Αποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ
 Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον
 εἰς ταύτὸν καὶ διὸ πρὸ τούτου ὀμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι
 πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γάρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ
 δ β πρότερον, ἀνάγκη | δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη
 μηδαμέθεν ἀλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι,
 πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτήν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, εἴναι, ἐπειδή γε
 δεῖ αῦθις αὐτὴν γίγνεσθαι ;' Αποδέδεικται μέν οὖν, ὅπερ λέγε-
 ται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἥδεως ἀν
 καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ
 δεδιέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἀνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκεδάννυσιν, ἀλλως τε | καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· ώς δεδιότων, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ως ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἥμīν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται· τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σώκρατης, ἐπάδειν αὐτῷ ἐκάστης ἡμέρας, ἔως ὃν ἐξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, | τῶν τοιούτων ἀγαθῶν 78 ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλὰς, ἔφη, ὁ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδὸν μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ώς οὐκ ἔστιν εἰς ὃ τι ἂν εὔκαιρότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἵσως γάρ ὃν οὐδὲ ῥᾷδίως εὔροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· οὐδὲ ἀπελίπομεν, | ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένως ἔστιν.

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένως γε· πῶς γάρ οὐ μέλλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς ὁ Σώκρατης, δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἀρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθη αὐτὸ καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὕτω· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχὴ ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

γ — Ὡρὸς οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ | συνθέτῳ ὅντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταῦτη, ἥπερ συνετέθη: εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξένθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ;

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, δέ Κέβης.

— Οὐκοῦν ἀπέρ ἀεὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὠσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰναι τὰ ἀξένθετα, τὰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα, ταῦτα δὲ εἰναι τὰ ξύνθετα;

— Ἐμοιγε δοκεῖ οὕτως.

δ — Ιωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἀπέρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. Αὔτη ἡ οὐσία, ἡς λόγον | δίδομεν τοῦ εἰναι καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὠσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταῦτα ἢ ἄλλοτε ἄλλως; Αὔτο τὸ ἵσον, αὔτο τὸ καλόν, αὔτο ἔκαστον, δὲ στιν, τὸ ὄν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται; Ἡ ἀεὶ αὐτῶν ἔκαστον, δὲ στιν, μονοειδές ὃν αὔτο καθ' αὐτό, ὠσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἄλλοιώσιν οὐδεμίᾳν ἐνδέχεται;

ε — Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, δέ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν, οὐ Σώκρατες.

— Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ | ἴματίων ἢ ἄλλων ἡντινωνοῦν τοιούτων ἢ ἵσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἔκείνοις δμωνύμων; Ὡρα κατὰ ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τούναντίον ἔκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἄλλήλοις οὐδέποτε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταῦτα;

— Οὕτως αὖ, ἔφη δέ Κέβης οὐδέποτε ὠσαύτως ἔχει.

79 — Οὐκοῦν | τούτων μὲν καὶν ἄψαιο, καὶν ἵδοις, καὶν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἔχόντων οὐκ ἔστιν ὅτω ποτ' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάθοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρατά;

— Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἰδη τῶν ὅγτων, τὸ μὲν δρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;

— Θῶμεν ἔφη.

— Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχουν, τὸ δὲ δρατὸν μηδέποτε κατὰ ταῦτα;

— Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

— Φέρε δή, ή δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν | τὸ μὲν σῶμα βέστι, τὸ δὲ ψυχή;

— Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.

— Ποτέρῳ οὖν δρμούτερον τῷ εἰδει φαινεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα;

— Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ δρατῷ.

— Τί δὲ ἡ ψυχή; Ὁρατὸν η ἀειδές;

— Οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε, ὡς Σώκρατες, ἔφη.

— Αλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ δρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν· η ἄλλη τινὶ οἵει;

— Τῇ τῶν ἀνθρώπων.

— Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ὁρατὸν η ἀόρατον εἶναι;

— Οὐχ δρατόν.

— Λειδές ἄρα;

— Ναί.

— Ομοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ δρατῷ.

— Πᾶσα ἀνάγκη, ὡς Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι η διὰ τοῦ δρᾶν η διὰ τοῦ ἀκούειν η δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταῦτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἡλιγ-
γιᾶ ὥσπερ μεθύουσα, ἀτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

- δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' | αὐτὴν σκοπῆ, ἐκεῖσε οἰχεται εἰς
τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ δὲν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅτανπερ αὐτὴ
καθ' αὐτὴν γένηται καὶ ἐξῇ αὐτῇ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλά-
νου καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταῦτὰ ὡσαύτως ἔχει, ἀτε τοιούτων
ἐφαπτομένῃ καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται ;
— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώ-
κρατες.

- ε — Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἰδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν | λεγομένων ψυχὴ δύμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Πᾶς ἄν μοι δοκεῖ, ή δ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὃ Σώκρατες,
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλω καὶ
παντὶ δύμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον
ἢ τῷ μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἑτέρῳ.

28. "Ορα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὕσι ψυχὴ
80 καὶ σῶμα, τῷ | μὲν δουλεύειν καὶ ἀρχεσθαι ἡ φύσις προσ-
τάττει, τῇ δὲ ἀρχειν καὶ δεσπόζειν καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερόν σοι δοκεῖ δύμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον ἀρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πε-
φυκέναι, τὸ δὲ θητὸν ἀρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν ;

—"Εμοιγε.

— Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικεν ;

— Δῆλα δή, ὃ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὡς Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ | ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὥσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἔαυτῷ ὅμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θυητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἔαυτῷ ὅμοιότατον αὖ εἶναι σώμα. Ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἀλλο λέγειν, ὡς φίλε Κέβης, ή οὐχ οὕτως ἔχει ;

— Οὐκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν ; Τούτων οὕτως ἔχόντων ἄρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι ή ἐγγὺς τι τούτου ;

— Πῶς | γάρ οὖ ;

— Ἐνοιεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρωπος, τὸ μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὄρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, φί προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συγχὸν ἐπιμένει χρόνον, ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ἀρᾳ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, διλγοῦσι ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ | μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἀν σαπῆ, ὁστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἔστιν· ή οὔ ;

— Ναί.

— Ή δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αιδου ως ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἷ, ἀν θεὸς ἐθέλη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἵτεον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι ; Πολλοῦ γε δεῖ, | ὡς φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ ε

μᾶλλον ὥδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος ἔνυνεφέλκουσα, ἄτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἔκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸν καὶ συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὐτήν, ἄτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο
81 ἔστιν ἢ δρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὅντι τεθνάναι | μελετῶσα ράρδίως· ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου;

— Παντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷς ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὑδαιμόνι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἔρωτῶν καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπίων ἀπηλλαγμένη, ὡσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὃς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν,
ἢ Κέβης, ἢ ἄλλως;

— Οὕτω, νῆ Δία, ἔφη δὲ Κέβης.

β 30. Ἐὰν δέ γε, | οἵμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἄτε τῷ σώματι ἀεὶ ἔνυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἔρῶσα καὶ γεγονητευμένη ὑπὸ αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωμάτοειδές, οὗ τις ἂν ἄψαιτο καὶ ἴδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὅμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν | αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι;

— Οὐδ' ὄπωστιοῦν, ἔφη.

— Άλλὰ διειλημμένην γε, οἵμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, δὲ αὐτῇ ἡ ὄμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ἔνυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ἔνυμφυτον.

— Πάνυ γε.

—'Εμβριθὲς δέ γε, ὃ φίλε, τοῦτο οἰεσθαι χρὴ εἶναι καὶ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὁρατόν· δὸς δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ | μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ δὲ δὴ καὶ ὥφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἰδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὁρῶνται.

— Εἰκός γε, ὃ Σώκρατες.

— Εἰκός μέντοι, ὃ Κέβης. Καὶ οὕτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἴ περ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὕσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἔως ἂν τῇ τοῦ | ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττας ἂν καὶ μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

— Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὃ Σώκρατες;

— Οἶον τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὑβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκός ἐνδύεσθαι. "Η οὐκ | οἴει;

— Πάνυ μὲν οὖν εἰκός λέγεις.

— Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτειμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ιεράκων καὶ ἵκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἂν ἀλλοισέ φαμεν τὰς τοιαῦτας ίέναι;

— Αμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

— Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τἄλλα, ἢ ἂν ἔκαστα ἵοι κατὰ τὰς αὐτῶν δύμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δή, ἔφη· πῶς δ' οὔ;

— Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς

βέλτιστον τόπον ιόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρε-
τὴν | ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δι-
καιοσύνην ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονοῦσαν ἄνευ φιλοσο-
φίας τε καὶ νοῦ;

— Πῇ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι ;

— "Οτι τούτους εἰκὸς ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι
πολιτικόν τε καὶ ἡμερογένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρ-
μήκων ἢ καὶ εἰς ταύτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γί-
γνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἀνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παν-
τελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι | ἀλλ' ἢ τῷ φιλο-
μαθεῖ.

— Άλλὰ τούτων ἔνεκα, ὃ ἔταῖρε Σιρμία τε καὶ Κέβης, οἱ
δρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυ-
μιῶν ἀπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόσιν αὐταῖς
έσαντούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ
οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν
μοχηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα
ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἀν πρέποι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ὁ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. | Τοιγάρτοι τούτοις μὲν
ἀπασιν, ὃ Κέβης, ἐκεῖνοι, οἵς τι μέλει τῆς ἔσαντῶν ψυχῆς,
ἄλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ
ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν, ὅπῃ ἔρχονται αὐτοὶ
δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ
ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἐκείνη ἐπό-
μενοι, ἢ ἐκείνη ὑφηγεῖται.

33. Πῶς, ὃ Σώκρατες ;

— Έγώ ἔρω, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ηδ' ὅς, οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία | ἀτεχνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὴ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλιδουμένην καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἀν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη | τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσιν οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖν ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὄμμάτων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὕπων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἡ αὐτὴν αὐτῇ, ὅτι ἀν νοήσῃ | αὐτὴ καθ' αὐτὴν καθ' αὐτὸ τῶν ὄντων· ὅτι δ' ἀν δι' ἄλλων σκοπῆ ἐν ἄλλοις δὲν ἄλλο, μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ δρατόν, δὲ αὐτῇ ὁρᾶν νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταύτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἡ λυπηθῇ ἡ φοβηθῇ ἡ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἐπαθεν ἀπ' αὐτῶν, ὃν ἀν τις οἰηθείη, οἶον ἡ νοσήσας ἡ τι | ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' δὲ πάντων μέγιστον τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

— Τί τοῦτο, ὢ Σώκρατες; ἔφη δὲ Κέβης.

— Οτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἀμα τε ἡσθηταὶ ἡ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπὶ τῷ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ δὲ ἀν μάλιστα τοῦτο πάσχη, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον

οὐχ οὔτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] ὁρατά· η οὕ;

— Πάγυ γε.

δ — Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα | καταδεῖται ψυχὴ
νπὸ σώματος.

— Πῶς δή;

ε — "Οτι ἔκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἥλον ἔχουσα προσ-
ηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾶ καὶ ποιεῖ σωμα-
τοειδῆ δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἀπερ ἀν καὶ τὸ σῶμα
φῆ. Ἐκ γάρ τοῦ ὄμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς γαί-
ρειν ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὅμότροπός τε καὶ ὅμότροφος γίγνε-
σθαι καὶ οία μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ'
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξιεναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
εις ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρομένη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ | τού-
των ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

— Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὃ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὃ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ἂν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν· η σὺ οἶσι;

84 | — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ· ἀλλ' οὔτω λογίσαιτ' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυούσης δὲ ἔκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἔγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηγελόπης τινα ἐναντίως ἴστὸν μεταχειρίζομένην. Ἀλλὰ
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθές καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον
β θεωμένη καὶ ὑπ' ἔκείνου τρεφομένη, | ζῆν τε οἵεται οὔτω δεῖν,
ἔως ἂν ζῆ, καὶ, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενές καὶ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. Ἐκ

δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτα γ' ἐπιτηδεύσασα, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυγηθεῖσα καὶ διαπομένη οἰχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἔστι.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35-63

'Η συζήτησις περὶ ἀνανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περατουμένη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα· ὃ Σιμμίας ὅμως καὶ ὁ Κέβης ἔχουν μερικούς δισταγμούς. Καὶ πρῶτος ὁ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μία ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. 'Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδὲς καὶ σύνθετον, γεῶδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀδρατον, πάγκαλον καὶ θεῖον. 'Ἐν τούτοις ἀματιαὶ διαλυθῆ ἡ φθαρτὴ λύρα, ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸ δοιπόδη δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν ψυχήν· ὅταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀχρηστεύῃ, τότε καὶ ἡ ψυχὴ, τὸ ἀσώματον καὶ ἀδρατον καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

'Ο Κέβης ἐξ ἀλλού δέχεται μὲν συμφώνως μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμήσεως τὴν προύπαρξιν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ἴσχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ κατὰ τὰς ἐκάστοτε γεννήσεις κατατρίψῃ πολλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ἴδια καὶ χαθῇ. 'Ἐπομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτῷ, τὸ ὄποιον φέρομεν σήμερον, καὶ ὁ θάνατός του νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρρήσεις τῶν Θηβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἄλλων ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀνανασίαν τῆς ψυχῆς.

'Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται πρῶτον μίαν ὄμοιογίαν αὐτοῦ, ἡ ὅποια θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἐρωτᾶ δοιπόδη, ἐὰν ἔξακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὄποιαν πρωτύτερα ἐδέχθη. 'Αφοῦ ὁ Σιμμίας καὶ πάλιν ὄμοιογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτήν, ὁ Σωκράτης ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχή κατά τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προσπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ἡ ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑπερόχρονος τῆς λύσεως, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύση καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἔξι αὐτῶν προκύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ὑπάρχει ἀρμονία εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν καὶ περισσοτέραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονία εἰς μικρότερον βαθμὸν καὶ διλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν δόποῖν εἶναι ἥρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὄποια τὴν ἀπαρτίζουν. Ἀντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μᾶς ἀλλης ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξίας ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἰδος ἀρμονίας καὶ ἡ κακία μία δυσαρμονία. Ἐπομένως μία ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακὴ καὶ ἀφρων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτὴ μία δυσαρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο ὅμως μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἔξης ἀτοπα : 1) Μία ψυχὴ — ὡς ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἡ διλιγώτερον ἀρμονία ἀπὸ μίαν ἀλλην, ἢτοι περισσότερον ἡ διλιγώτερον ψυχὴ, πρᾶγμα τὸ δόποῖν ἀποκλείεται, ἐφ' ὅσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρω, ὅτι μία ψυχὴ ὡδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἀλλην. 2) "Αν ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίαι, ἐπρεπεν ὅλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαὶ.

Γ'. 'Η ἀρμονία οὔτε ἔξουσιάζει οὔτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν δόποιων προκύπτει, ἀλλ᾽ ἀντιθέτως εἶναι ἔξαρτημα τούτων τούναντίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξέλιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εὑρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ὄντων. Ἐπειδὴ ὅμως κάθε φράν μὲ τὴν Α ἡ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῦνο ποὺ ἐθεώρει σήμερον δρθόν, αὔριον τὸ ἀπέρριπτε, διότι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἔξήτησε καὶ εὗρε ἴδικήν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ δόποῖν τὸν ἀπησχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν Ἰδεῶν. *Aitía*, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἶναι μόνον ἡ ἰδέα, ἡ ἰδαική καὶ ἀπόλυτος ὑπαρξίς, μὲ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν κοινωνίαν τῆς ὅποιας τὰ πράγματα εἶναι δὲ τι εἶναι καὶ γίνονται δὲ τι γίνονται.

Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὸν μεταβῆται εἰς τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν ὁποίαν στηρίζει εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν, διευκρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

Α'. Αἱ ἐναντίαι ἰδέαι ἀποκλείουν ἀλλήλας καὶ καθ' ἑαυτάς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ἰδιον ἀνθρώπον ἄλλοτε μὲν μέγαν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἄλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἀνθρώπον ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἀλλὰ σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Β, ἀλλὰ δὲν παύει ποτὲ νὰ εἶναι δὲ τι πράγματι εἶναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδέαν). Ἡ ἰδέα ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἴναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν ἐπομένως ἐὰν ἡ ἰδέα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τῷ μέγα, ἥ φεύγει τὸ μέγεθος καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἥ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μέγεθος, τὸ ὄποιον ὑπάρχει μέσα μας, ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἥ φεύγει δηλαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ὅταν τοῦτο πλησιάσῃ, ἥ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Ἡ συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸν ὑποκειμένον, μόνον ὅταν τὸ ὑποκείμενον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάφεια ἐκ περιστάσεως : ὅρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, δὲ ὅποιος εἶναι μέγας καὶ μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους Α καὶ Β).

Β'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), ὅταν νοῶνται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν ὠρισμένης ἰδέας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ἰδέας). Ἡ χιών π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. Ἐπομένως, ὅταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιόνα, ἥ χιών πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ πῦρ ἥ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λειώσῃ. Καὶ τὸνάπαλιν, ἐὰν ἥ χιών πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἥ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἥ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἄλληλα, προβαίνει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ ὅποιον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν τῆς ιδίας τῆς ζωῆς· ὅπουδήποτε καὶ ἀν δηλαδὴ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ, φέρει πάντοτε ζωὴν (τὴν ιδέαν τῆς ζωῆς). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωὴν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ ὅποια ἀποκλείουν ἄλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετον τῆς, δηλαδὴ τὸν θάνατον· εἶναι δρα ἀθάνατος. Ἐπειδὴ δὲ ὅτι ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεὸς καὶ ἡ ζωὴ, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι καὶ ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἱρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῆθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ" κρίσιν τῶν ψυχῶν. Ἐκεῖ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὅποια ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωὴν, θὰ τιμωρηθοῦν ἢ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἐκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

114δ . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα | διισχυρίσασθαι οὕτως
 ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρὶ· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἔστιν ἡ τοιαῦτ' ἀττα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὕσα,
 τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ
 οὕτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κινδυνός, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὕσπερ
 ἐπάδειν ἔσωτῷ· διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν
 μῆθον. Ἄλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἔσωτοῦ
 ε ψυχῆς ἀνδρα, δστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἥδονάς τὰς περὶ
 τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴλασε χαίρειν ὡς ἀλλοτρίους τε
 ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ
 περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ
 ἀλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνη τε καὶ δικαιο-
 115 σύνη καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ | ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει

τὴν εἰς "Αἰδου πορείαν ὡς πορευσόμενος, ὅταν ἡ είμαρμένη καλῇ. Τύμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμψία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὐθις ἐν τινι χρόνῳ ἔκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίνῃ ἀνὴρ τραγικός, ἡ είμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γάρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων εἶεν, | ἔφη, ὁ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἢ περὶ τῶν παιδῶν ἢ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

—"Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε, ἀττ' ἀν ποιῆτε, καὶ μὴ νῦν ὅμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλητε ὕσπερ κατ' ἵγνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὅμολογήσητε ἐν τῷ | παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

—Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δέ σε τίνα τρόπον;

—"Οπως ἀν, ἔφη, βούλησθε, ἐάν περ γε λάβητέ με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέψας εἰπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ είμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἔκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἰεταί με ἐκεῖνον εἶναι, ὃν δψεται δλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ | δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγώ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς ἐπειδὴν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τινας εὐδαιμονίας, ταῦτα μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτόν. 'Εγγυήσασθε

οῦν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὔτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγγυα ἦτο. Οὔτος μὲν γάρ ἡ μὴν παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ ἡ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν εἰς ἀποθάνω, ἀλλὰ | οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ρῆσον φέρῃ καὶ μὴ δρῶν μου τὸ σῶμα ἡ καιόμενον ἡ κατορυττόμενον ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγη ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἡ προτίθεται Σωκράτη ἡ ἐκφέρει ἡ κατορύττει. Εὗ γάρ ισθι, ἡ δ' ὅς, ὃ ἀριστεὶ Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸν τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. Ἐλλὰ θαρεῖν τε χρὴ καὶ φάναι τούμὸν 116 σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, | ὅπως ἂν σοι φίλον ἡ καὶ μάλιστα ἥγη νόμιμον εἴναι.

65. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἰκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἰπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ἔνυμφορᾶς διεξιόντες, ὅστις ἡμῖν γεγονοῦται εἴη, ἀτεχνῶς ἥγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάξειν δρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο | καὶ ἡνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γάρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθεῖς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἡκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἡδη ἐγγύς ἡλίου δυσμῶν χρόνον γάρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἡκεν δ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης καὶ στὰς παρ' αὐτόν· ὃ | Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἀλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγώ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἀριστον ἀνδρα ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἴδ’ ὅτι οὐκέτι οὐδεὶς χαλεπαίνεις — γιγνώσκεις γάρ τοὺς αἰνεῖους — ἀλλὰ ἐκείνοις. Νῦν οὖν, οἶσθα γάρ ἀηδίθον ἀγγέλλων, χαῖρε τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα | φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἂμα δ δακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπήγει.

Καὶ δὲ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν· καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἂμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, δὲ ἀνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήγει καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει. ’Αλλ’ ἄγε δή, δὲ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω δὲ ἀνθρωπος.

Καὶ δὲ Κρίτων· ἀλλ’ οἴμαι, | ἔφη, ἔγωγε, δὲ Σώκρατες, εἴτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι. Καὶ ἂμα ἔγὼ οἴδα καὶ ἄλλους πάνυ δψὲ πίνοντας, ἐπειδὴν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα... ’Αλλὰ μηδὲν ἐπείγου· εἴτι γάρ ἔγγωρεῖ.

Καὶ δὲ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, δὲ Κρίτων, ἐκεῖνοι τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις· οἴονται γάρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω. οὐ δὲν γάρ οἴμαι κερδαίνειν | διλίγοντας πιάνω ἄλλο γε ἢ γέ- 117 λωτα δόφλήσειν παρ’ ἐμαυτῷ γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος. ’Αλλ’ οἱτι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

66. Καὶ δὲ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ δὲ παῖς ἔξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκειν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμένον. ’Ιδόν δὲ δὲ Σωκράτης τὸν ἀνθρωπὸν· εἴεν, ἔφη, δὲ βέλτιστε, σὺ γάρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιεῖν;

— Ούδεν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιέναι, ἔως ἂν σου βάρος
 β ἐν τοῖς σκέλεσι | γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς ποιήσει. Καὶ ἅμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ διλαβών καὶ μάλα ἵλεως, ὁ Ἐγένετος, οὐδὲν τρέσας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον· τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαι τινι; "Εξεστιν ἢ οὐ;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὁ Σωκράτες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν.

γ — Μανθάνω, ἢ δ' ὅς· ἀλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς | θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέοθαι· ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἴοι τε ἡσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὃς δὲ εἰδομεν πίνοντα τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἔχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γάρ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ δ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἷου ἀνδρὸς | ἔταίρου ἐστερημένος εἴην. "Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἵος τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. "Απολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυγησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα δύντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλὴν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

ε 'Ἐκεῖνος δέ· οἶα, ἔφη, ποιεῖτε, ὁ θαυμάσιοι. "Εγὼ μέντοι οὐχ ἔκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναικας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοι- αῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γάρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ | χρὴ τελευτᾶν. "Αλλ' ἡσυχίαν τε ἀγετε καὶ καρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἡσχύνθημέν τε καὶ ἀπέσχομεν τοῦ δακρύειν. "Ο δὲ περιελθών, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὑππιος—οὕτω γάρ ἐκέλευεν δὲ ἄνθρωπος—καὶ

άμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλιπὼν χρόνον ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κάπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἥρετο, εἰς αἰσθάνοιτο· ὁ δὲ οὐκ ἔφη. Καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις | τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὕτως ἡμῖν ἐπεδεί- 118 κυντο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πήγνυτο. Καὶ αὐτὸς ἤπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇς καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται.

"Ηδη οὖν σχεδὸν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἥτρον ψυχόμενα· καὶ ἐκκαλυψάμενος — ἐνεκενάλυπτο γάρ — εἶπεν, ὁ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὃ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὅρα, εἰ τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἀνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. Καὶ δὲ τὰ ὅμματα ἔστησεν· ίδὼν δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὃ Ἐγέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὃς ἡμεῖς φαῦμεν ἄν, τῶν τότε, ὃν ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατά τὰ κεφάλαια τῆς ἑκλογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχεκράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταραντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἰδρύσει μικρὸν ὄμαδα ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὄμαδα αὐτῆν, εἰς τὴν ὄποιαν, φαίνεται, εἶχεν ἐξέχουσαν θέσιν ὁ Ἐχεκράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὁ ὄποιος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ διήγησις τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αὐτός, αὐτός, ὁ ἵδιος· τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκοον ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἢ ἀλλού τοῦ.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγήν, εὐγενής, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατάτινα παράδοσιν, ἡ ὄποια δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του Ἡλιδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετής περίπου, τῷ 400 π. Χ. Ἐκεῖ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὄποιος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἐξαγοράσῃ. Ἐκτοτε ἐξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θαυμαστῆς τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφαλαίον τοῦ Πλάτωνος, τὸ ὄποιον μᾶς ἐμφανίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη ἥτο στενὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἰδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἰδίαν σχολήν, περὶ τῆς ὄποιας οὐδὲν ἀκριβές γνωρίζομεν. "Ἐγραψεν ἐπίσης διαλόγους, οἱ ὄποιοι δὲν διεσώθησαν.

φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεκδοχή, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κώνειον. Τὸ κώνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μα-

γηιούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνείνην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἔντονος καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὅδατος καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.

πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεὶς πάνυ τι, οὐδεὶς ἀπολύτως.

ἐπιχωριάζω, συχνάζω κάπου καὶ παραμένω ἐκεῖ.

χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρόν.

μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.

τύχη, τυχαῖον περιστατικόν, τυχαία σύμπτωσις.

ἔστεμμένη, ἔστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ιεροῦ δένδρου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Θησεύς, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἰγέως. Κατὰ τὸν μῦθον ὁ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωστοῦ, ἐκδικῶν τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐννέα χρόνια ἐπτὰ νέοντας καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς ὄποιους ἔρριπτον ὡς βοράν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησεύς, ὁ ὄποιος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωας, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὗτος σωθεὶς ἔδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὄποια οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιάδα (ναῦν), τὸ ὕδιον πλοῦον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδα εἰς τὴν ιερὰν Δῆλον.

τοὺς δις ἔπτα, τὰ ἔπτα ζεύγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.

εὔξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.

Θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτική, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὀφειλήν.

καθαρεύω, εἴμαι καθαρός, ἀγνός.

δεῦρο, ἐδῶ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.

ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.

χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

έπιτηδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.

ἄρχοντες, οι ένδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οι ὅποιοι ἔξετέλουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δέκα ἔξέλεγον ἀνὰ ἕνα αἱ δέκα φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἐνδέκατον προσέθετον ὡς γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὔκαιρω.

τοιούτους ἑτέρους, ὅμοιους μὲ σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς διαθέσεις μὲ σέ.

θαυμάσια ἔπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναισθήματα.

ἔλεος εἰσήμει με, μὲ κατελάμβανεν οἶκτος, ἐδοκίμαζα οἶκτον.

τρόπος, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασάφησις τοῦ εὖ δαΐ μων — λόγων.

ώστε παρίστασθαι μοι, ὥστε παρ. μηδ' ιέναι ἐκεῖνον ἄνευ θείας μοίρας ιόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὖ ἔπραξεν...), ὑπὲρ πάνται ἄλλον.

οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήμει, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύτως οἶκτον.

ώς δόξειεν ἄν εἰκὸς εἶναι, (ἐλεεινὸν εἰσιέναι τινί).

δηντων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλοσοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου.

ἀτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἀλλόκοτον συναίσθημα.

κρᾶσις, κρᾶμα, συναίσθημα ἀνάμεικτον.

διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἔξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Ἀπολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος ὅμως φιλοσοφικοῦ νοῦ, ὅρα καὶ τὴν ὀλίγον κατωτέρω λέξιν : ὁ πατήρ αὐτοῦ.

πού, ἀν δὲν ἀπατῶμαι.

Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὠραιότητά του.

"Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν : ὁ πατήρ αὐτοῦ.

ὁ πατήρ αὐτοῦ, Ὁ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σωκράτη (έξ Ἀλωπεκῆς). Χρηστός, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συντηρῶν ἔξ ίδιων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

τοῦ ὁμωνύμου διαλόγου, ὅπου προσφέρεται νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴν τοῦ φιλοσόφου. Ὁ Κρίτων ἀκόμη μετά τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Κριτοβούλου καὶ τοῦ Ἀπολοδώρου προσεφέρθησαν κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σωκράτους νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τίμημα τῶν 30 μνᾶν (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 38 β.).

Ἐρμογένης, φίλατος τοῦ Σωκράτους, πένης, ἀν καὶ ἦτο ἀδελφὸς τοῦ πλουσίου Καλλίου.

Ἐπιγένης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφῶντος τοῦ Κηφισιέως.

Αἰσχίνης, υἱὸς τοῦ Λυσανίου, διὰ τὸν ὄποιον παραδίδεται, ὅτι ἔγραψεν ἐπὶτὰ διαλόγους.

Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου καὶ κατόπιν τοῦ Σωκράτους. Οὗτος μιμούμενος τὴν ἀπάθειαν καὶ καρτερίαν τοῦ διδασκάλου του πρῶτος ἐδίδαξε τὴν κυνικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἐγκόσμια ἰδρύσας τὴν κληθεῖσαν Κύνικήν σχολήν. Ὁ Ἀντισθένης διεκρίθη καὶ ὡς ῥήτωρ συγγράψας καὶ ῥήτορικὰ ἔργα.

Κτήσιππος, ἐκ Παιανίας (παρὰ τὸ Λιόπεσι τῆς Ἀττικῆς), νέος πλήρης εὐθυμίας καὶ δρμῆς, συγγενῆς τοῦ Μενεξένου.

Μενέξενος, ἐκ Παιανίας ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ ὁμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος.

Σιμμίας καὶ Κέβης, νεανίσκοι Θηβαῖοι (Φαίδ. 89 α.). Οὗτοι κατὰ πρῶτον ἤκουσαν εἰς τὰς Θήβας τὸν Πυθαγόρειον Φιλόλαον, παρὰ τοῦ ὄποιον ἐμυήθησαν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, ἡ ὄποια ἴδαιτέρως ἡσχολεῖτο μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ἐπειτα ἤλθον εἰς Ἀθήνας χάριν ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅπου ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὄποιον προσεφέρθησαν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγάδευσιν του (Κρίτων 45 β.). Ἐκ τούτων ὁ μὲν Σιμμίας ἔγραψεν 23 διαλόγους, ὁ δὲ Κέβης 3, ἀλλὰ δύοι ἔχαθησαν.

Φαιδώνδης, Θηβαῖος· περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν.

Εὔκλειδης, μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους, ἀνήκων εἰς τοὺς Ἑλεάτας, καὶ ἴδρυτης τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς. Πρὸς αὐτὸν κατέφυγεν ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους.

Τερψίων, ἐκ Μεγάρων, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ Θεαιτήτου.

Ἀρίστιππος, ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου· ἀποκλίνων βραδύτερον πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἡρακλείτου ἐγνωρίσθη

μὲ τὸν Σωκράτη καὶ συνεδέθη μαζί του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ἴδρυσε τὴν Κυρηναϊκὴν σχολὴν, δεξιομένην ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀγαθόθν τὴν ἥδονήν, ἔνεκα τοῦ ὄποιου καὶ ἡδονικὴ σχολὴ ἀπεκλήθη.

Κλεόμβροτος, ἐξ Ἀμβρακίας, τύπος συναισθηματικός, κατὰ τὸν Καλλίμαχον (ἐπίγρ. 24) ὁ Κλεόμβροτος, δταν ἀνέγνωσε τὸν Φαίδωνα, ηὐτοκτόνησε λέγων : Χαῖρε, Ἡλιε...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

ἔωθεν, (ἔως, ἡώς, ἔωθινὸς) πρωὶ - πρωΐ.

δικαστήριον, τὰ πλεῖστα δικαστήρια τῶν ἡλιαστῶν, ἵσταν πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένης Α. τοῦ λεγομένου σῆμερον Θησείου.

διατρίβω, συνομιλῶ, περνῶ τὴν ὥραν μου συζητῶν.

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις, συνεφωνήσαμεν μεταξύ μας.

ὑπακούω, ἐπὶ θυρωρῶν : ἀνοίγω.

λύουσι, λύουν ἀπὸ τὰ δεσμά, τὴν ποδοκάκην ἢ τὸ ξύλον, μὲ τὰ δποῖα ἔδεναν τοὺς φυλακισμένους, ὅπως φαίνεται, μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως.

ἐπισχών, χρονοτριβήσας, ἀργοπορήσας.

καταλαμβάνω, εύρίσκω.

Ξανθίππη, σύζυγος τοῦ Σωκράτους, μὲ τὴν ὄποιαν ἀπέκτησεν οὗτος τρία τέκνα, τὸν Λαμπροκλέα, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέζενον (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 34 δ). Τὰ περὶ κακοτροπίας τῆς Ξανθίππης εἶναι μᾶλλον ἀβάσιμα, δφειλόμενα εἰς τοὺς κωμικούς. Τούναντίον ἐκ τοῦ Φαίδωνος προκύπτει, δτι ἡ Ξανθίππη ἦτο καὶ στοργικὴ καὶ εὐαίσθητος σύζυγος.

ἀνευφημῶ, βάλλω γοερὰν φωνήν, ξεφωνίζω.

ὅστατον δῆ, διὰ τελευταίαν λοιπὸν φοράν, νὰ διὰ τελευταίαν φοράν.

κόπτομαι, (κοπετός, κομμὸς) κτυπῶ τὸ στῆθος ἢ τὴν κεφαλήν μου.

ώς θαυμασίως πέφυκε, πόσον παράδοξον σχέσιν ἐκ φύσεως ἔχει, τί πολὺ περίεργος εἶναι ἡ σχέσις του...

τῷ μὴ ἔθέλειν μὲν αὐτῷ παραγίγνεσθαι ἅμα τῷ ἀνθρώπῳ... σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι..., διότι δὲν θέλουν μὲν (μὰ τὴν ἀλήθειαν) αὐτὰ νὰ ἔρχωνται ταύτοχρόνως εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, ἐὰν δέ..., εἶναι σχεδὸν ἡγαγκασμένος...

διώκω, ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

ἐννοῶ, στοχάζομαι, προσέχω.

Αἰσωπος, δοῦλος τοῦ Σαμίου Ἱάδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲν χάριν μύθους εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ὡς μῦθοι τοῦ Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

Ūπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι: ἐπεμβαίνω εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω, λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ὢν, καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἄ...

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προοίμιον, ἄσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥαψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν πρὸ τῶν ἐπῶν, ὅμνος. Διὰ ποῖον λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὅμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἔξηγεῖ ἀκολούθως ὡς καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος « ἐγὼ δὲ καὶ αὐτός που οἶμαι ὅμοδουλός γε εἶναι τῶν κύκνων καὶ οἱρός τοῦ αὐτοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος), καὶ οὐ χεῖρον τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ».

ἀτάρ, ἐπικόν, ὠσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως.

Εὔηνος, Πάριος σοφιστής καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα. Ἡτο πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅ τι ποτὲ διανοηθείς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἀράγε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τί σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔξακριβώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἐκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν κάνω κάτι· ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔξακριβώσω) τὸ νόημα κάποιων ὀνείρων μου καὶ ἐκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν δὲ θεὸς εἰς τὰ ὄνειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνω αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν μουσικήν.

ἄρα, ἵσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ἴδια ἡ μουσική. Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἐπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐννοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.
ἐπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν.

Θέουσι, μετοχὴ (ḥ. θέω) θέοντες, οἱ δρομεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσική κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον, ἐννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν θεόν, βραχυλογία, ἀντί : μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν θεόν προοίμιον.

μῦθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγματικῶν γεγονότων.

ἡπιστάμην, ἐνεθυμούμην, εἶχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

ἔρρωσθαι, (ḥώννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετισμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ.

οἶον... τοῦτο, οἶόν ἔστι τοῦτο, ὁ παρακελεύει· σύμπτυξις δύο προτάσεων.

πολλά, πολλάκις, τὸ ἐπίθετον ἀντί τοῦ ἐπιρρήματος.

οὐδ' ὀπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δὴ ἐν τῷ διαιλόγῳ, ἐν χρήσει, μὲ ἐρωτηματικάς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θαυμασμοῦ ἢ περιεργείας· τί δαί ; τί λοιπόν ; ἀλλὰ τί λοιπόν ; καὶ πῶς λοιπόν ;

ἥ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἥ ἀρ. β' τοῦ ἥμι (λατ. inquam, aio).

μέτεστιν (δτφ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (ḥ. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρήτωνα ἢ τὸν Τάραντα ζήσας τὸν Ε' π. Χ. αἰώνα. Ὑπῆρξε πιθανῶς μαθητής τοῦ Πυθαγόρου καὶ κατέψυγεν εἰς τὰς Θήβας μετὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π.Χ., ὅπου ἐχρημάτισε διδάσκαλος τοῦ Σιμμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποστάσματά τινα, τὰ ὅποια μὲ μερικὰ χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἐξισημείωτος εἶναι ἡ δοξασία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καθ' ἐκάστην μίαν περιστροφὴν περὶ ἔαυτὴν καὶ κατ' ἕτος μίαν δόμοίαν περὶ τὸ κεντρικὸν πῦρ, τὸ ὄποιον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ Φιλολάου ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἡγράφασεν ὁ Πλάτων, εὑρισκόμενος εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχὴ» ἀντὶ 100 μνῶν, γενόμενος οὕτως ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ τῶν ὄποιων ἀδριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἔταιρείας «**συνέδρια ἢ διμακόια**» (όμοιοι - ἀκούειν), αἱ ὄποιαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικοὺς καὶ θήικούς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικούς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἔθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἡμισυ τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ, ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὄποιου μετέχει μόνον ἡ ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ τοὺς Ὀρφικούς. Ὡς φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φαίδωνος, τὸ σῶμα θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ὄποια πολλάκις ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγκλείεται εἰς σώματα ζώων ἢ ἀνθρώπων κτλ. Ὅθεν ἀπήτεῖτο σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ὑγεία, θήικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀποχὴ σαρκῶν ζώων καὶ κυάμων, κάθαρσις τῆς ψυχῆς, καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμονικός, δύναμις ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὄποιον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος ἐκάλεσε κόσμον.

συγγεγονότες Φιλολάω, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκροαταὶ τοῦ Φιλολάου.

οὐδέν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲν συμβολικὰ ἀποφθέγματα, μὲν παραγγέλματα καὶ κανόνας αἰνιγματικούς καὶ ἔπειτα ἐσιώπων, ἵνα διὰ τοῦ μωστηρίου ἀσκήσουν ὑποβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν. Ἡ ἐχεμύθεια προσέτι ἥτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγορείων. Ἡ αὐτὴ ἐχεμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ελευσίνια μυστήρια ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεκτόνων.

καὶ, δ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν, ὅλως ἔξαιρετικῶς.

διασκοπῶ, ἐρευνῶ, ἔζετάζω λεπτομερῶς.

μυθολογῶ, διηγοῦμαι νπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲ μύθους.
Ο Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β).
Ἐν... ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν καταδίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

νῦν δή, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ δλίγου,
μόλις τώρα δά.

ἴσως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἡ ζῆν,
ἴσως ὅμως θὰ σοῦ φανῇ παράδεξον, ἐὰν τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι
έκαυτὸν βιάζεσθαι) μόνον ἔξ οὐλῶν τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν παρουσιάζει καμμίαν ἔξαρτεσιν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς
τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα
κλπ.) ὑπὸ τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ δόποιοι θεωροῦν
προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δηλ. ἐνῷ δι' οὐλᾶ τὰ πράγματα
δύναται νὰ ὑπάρχῃ διχογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μία μόνον γνώμη
εἶναι : δτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ δόποιοι προτιμοῦν τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς δέ διασάφησιν τοῦ τοῦ δέ-
χονται τὸ τεθνάναι, τὸν θάνατον).

ἴττω, βοιωτικόν, ἀττικὸν ἴστω (οἶδα), δέ εἶναι μάρτυς μου.

φωνή, διάλεκτος.

οὕτω, ἐκ πρώτης ὅψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξέτασιν.

οὐ μέντοι (ὄλογόν ἐστιν) ἀλλ' ἴσως γ' ἔχει τινὰ λόγον, (λιτότης): καὶ ὅμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει σοβαρὰν δικαιολογίαν.

ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθαγορείων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, δέ καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων : «οὐκ ἀκηκόατε.. Φιλολάω συγγεγονότες ; » εἶναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἄλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νόμ. 902 β. Εἶναι ὅμως βέβαιον, δτι τὰς περὶ ψυχῆς ιδέας κ.τ.λ. τῶν Ὀρφικῶν εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70 γ).

φρουρά, εἰρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, ὁ. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἴπῃ τις ἡ νὰ πράξῃ τί τις, διὰ σημείου δεικνύω, ὑποδεικνύω.

ταύτη, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν,
δι' αὐτό.

ἀνάγκη, ἄφευκτος μοῖρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7.

ῥαδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ἔσικε... ἀτόπω, δομοιάζει μὲ ἀνακολουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἡ
ἐκφραστική καὶ δὲν λέγει : τοῦτο εἶναι ἀνακολουθία, ἀτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

Θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἶναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος του.

ὅτι μάλιστα, δοσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκός (ἐστιν) εἶναι τούναντίον.

πραγματεία, ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ἔξυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾶ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εὑρίσκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καὶ μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ώς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ ὅντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἰς τινα) μεταφορὰ ἐκ τοῦ τόξου : ἔχω τινὰ ὡς
στόχον, ἀποβλέπω, κάνω ὑπαινιγμόν.

ῥαδίως, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως, μὲ ἐλαφρὰν καρδίαν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

πιθανώτερον, πειστικώτερον.

ἡδίκουν ἄν, θὰ εἶχον ἀδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχημα.

ἀνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ., κεφ. 32, 41 α, δύομάζει τοιούτους
τούς : Μίνων, "Ραδάμανθυν, Αἰακόν, Τριπτόλεμον, Ὁρφέα, Μουσαῖον,
Ἡσίοδον, "Ομηρον κ. ἄ.

πάνυ δισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπι-
μονήν.

θεούς, ἐφ' ὅσον προηγεῖται τὸ π. α. ρ' ἀνδρας τε, ἐπρεπε νὰ ἀκο-
λουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἔνεκα δύως τῆς παρεμβληθείσης προτά-
σεως καὶ τοῦτο μέν,,,, ἀρχίζει γέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἥξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.
εἰπέρ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.

δομοίως, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εῖχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ἴδιους λόγους νὰ ἀγανακτῶ.

τι, κάτι σοβαρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.

πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει παλαιὰ παράδοσις τοῦ Ορφισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 67γ, 69γ, 70 γ). Καὶ δὲ "Ομηρος μᾶς περιγράφει ('Οδυσ. 8 563) τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον.

αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, κρατῶν μόνος σου αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα ὅμως, προηγουμένως, ὅμως.

σκεψώμεθα, (δ. σκοπῶ) ἔξετάζω, ἔρωτῶ.

δέ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δήμιος, δημόσιος κ.ἄ. καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατάφκει ἔχω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μ. τοῦ δέοντος β' ὄρος συγκ. 'Η μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αἰτία ὑπέρβολικῆς θερμάνσεως, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἐγίνετο πέψις τοῦ κωνείου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου.

εἴ δὲ μή, εἰδ' ἄλλως.

Ἐά χαιρεῖν αὐτόν, πές του χαιρετίσματα, ἢ (φε)ς τον καὶ ἂς λέη, μὴ σὲ μέλη δι' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ῶς μοι, πῶς μοῦ . . .

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἶσεσθαι, (δ. φέρω), κερδίζω, ἀποκτῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν, ὅτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, ὅσοι δὴλ. εἶναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν, ὅτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι οἱ θυμρωποί, ὅτι . . .

δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.

ἐπιτηδεύω, ἐπαγγέλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθυήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ εῖναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἀν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲ ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω δρεῖν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφράναι ἀν, ὁ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν· δρθότερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθρώπων), οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι...

οἴου θανάτου, καὶ ποίου εἰδούς θανάτου εἶναι ἄξιοι.

θανατῶσι, ὁ. θανατάω - ὦ, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ἢ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἔκείνοις, ἀς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψει μας ἔκείνους.

καὶ (ἡγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ δρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίαν ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

ξυνδοκεῖ μοι, εἶμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην τινός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς.

εἴσεσθαι, ὁ. οἴδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ἱμάτια διαφέροντα, ιμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Εἴναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλεια ἐνδυμάτων, ὑπόδημάτων, κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφρόνει, φορῶν τὸν περίφημον τρίβωνα.

πραγματεία, ἐνασχόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύω, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώσω.

τείνειν ἐγγύς, βαδίζειν ἐγγύς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τί δὲ δή, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πραγματικὴ γνῶσις τῶν δυτῶν (ὅρα καὶ 66 δ).

οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συχνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταί.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ἥσαν φύλασσοφοι, οἱ ὅποιοι ἔξεθεσαν τὰς φύλασσοφικὰς θεωρίας των ποιητικῶς π. χ. δ' Ἡράκλειτος: κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν δόφιαλμοι καὶ δῶται δ' Παρμενίδης: ἀσκοπον (τυφλὸν) τὸ ὅμμα καὶ ἡχήσεσσα ἡ ἀκοή· δ' Ἀναξαγόρας: ὑπὸ ἀφαυρότητος (ἀτελείας) αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδὲνατοὶ ἔσμεν κρίνειν τάληθές· δ' ποιητῆς Ἐπίχαρμος: νοῦς δρῆ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα κωφά καὶ τυφλά· ὅμοίως καὶ δ' Ἐμπεδοκλῆς, ἀποσπ. 4, 9· δ' Ὁμηρος ΙΙ. Ε 127 (ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

σχολῆ, δυσκόλως, ἀκόμη διλιγώτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια χωρὶς συμμετοχὴν τῶν αἰσθήσεων.

εἴπερ που ἀλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

δύντα, τὰ δυτῶν δύντα, αἱ ἰδέαι· (ὅρα κεφ. 19, 74 α, ὡς καὶ εἰσαγωγήν).

παραλυπῶ, ἐνοχῇ.

ἐνταῦθα κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ἰδεῶν.

τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιαν αὐτό, αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου ἀνεξάρτητος, χωρὶς κανένα δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, τὰ πρότυματα κ.λ.

καὶ ἐνὶ λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἀλλων δὲ ἔκαστον τυγχάνει δὲν, δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον (τί) εἶναι ἔκαστον. Τὸ δ... δὲν ἐπεξήγει τῆς οὐσίας.

δεὶς ἀν μάλιστα... περὶ οὖσ σκοπεῖ, δποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἡμᾶς περισσότερον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆ νὰ ἐννοήσῃ — ἐξετάσῃ — αὐτὸ καθ' ἐαυτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ δσα ἐξετάζει, αὐτός...

ἴοι ἀν ἐγγύτατα τοῦ γνῶναι, ζήθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ πλησιέστατα εἰς τὴν γνῶσιν.

παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμοποιῶ, κατὰ τὴν πνευματικὴν του ἐνέργειαν.

εἰλικρινής, καθαρός.

ὡς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ὡς ἀληθῆ, ἐκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ίδεα, προκύπτει ἀντίληψις.

κινδυνεύει τοι ὡσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκφέρω, ἔξαγω ἐκ δυσκόλου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, δταν τὴν συνοδεύη δ δρθὸς λόγος κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπὸς αὐτὴ εἶναι ἡ ίδεα, ὡς ἐρμηνεύει δ Robin), δτι...

οὐ μή, μὲν ποτ. ἀορίστ. ἴσχυρὰ δρνησις.

εἴδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.

τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει δ κόσμος.

ἔγγιγνεται, ἀπροσώπως, εἶναι δυνατόν.

ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.

παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.

ἔσται (τοῦ το) οὖ... φρονήσεως, ἔλξις ἀντί: φρόνησις, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦ το.

λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογικὴ σειρά.

δμιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.

ἀναπίμπλαμαι, μολύνομαι.

ἀπολύω, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.

τοιούτων, μετ' ἄλλων καθαρῶν, ὡς τῶν ίδεῶν.

δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲν μόνην τὴν ψυχήν μας.

ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.

μή οὖ... ή, (φοβοῦμαι) μή...

δρθῶς φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.

παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 12.

ἀφικομένω (τινὶ ἔκεισε) οἶ..., δπου...

πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδή.

οἱ, ἐγκλ. ἀντὶ οἱ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αὐτοῦ.

ὡσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.

λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ορφισμοῦ, τὴν όποιαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63 γ, 69 γ, 70 γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. 'Ο Σωκράτης ὅντως παρεδίδετο εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, δόποτε ἔπαιus πᾶσα ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν: « Συγκεντρωμένος (δ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὐγὴν εἰς τὸ ἔδιον σημεῖον καὶ ἐσυλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἔξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδῆσιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοίνωσεν δ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, δτι ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρώτον στέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδύάσσει ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνες ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἔνδος μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἀν θὰ ἔστεκεν ἔτσις ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι δρθιος, ὡς πού ἐχάραξεν ἡ αὐγὴ καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. "Γέτερα ἔκαμε τὴν προσευχὴν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπεμακρύνθη» (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάφρ. Συκουστρῆ).

παρασκευάζονθ' ἔαυτόν... ούτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἄνθρωπος ἀφ' ἔνδος παρασκευάζεται εἰς τὴν ζωήν του νὰ ζῇ ἔτσι, ὥστε νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον...

διαβάλλομαι, εύρίσκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῆ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδής παραλογισμός.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλ πὶς ἐστιν.

παιδικά, τὰ ἑρώμενα, τὰ προσφιλῆ.

εἰς "Αιδου, π.χ. ὁ 'Ορφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο 'Αχιλλεύς, ἀν καὶ ἐγνώριζεν, δτι θὰ ἀπέθνησκεν ἐὰν ἐφόνευε τὸν "Ἐκτορα, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Ἄδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλ' ἦ, ἦ, παρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 13.

δν ἀν ἴδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦ το.

ούκ ἄρ' ἦν, δ σύνδ. ἄρα μὲ παρατ. σημαίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν δποίαν δὲν γνωρίζομεν, ἐπομένως δὲν ἦτο (δπως ἐνομίζομεν) φιλόσοφος.

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, δὲ πληθυντικὸς ἵσως διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἰδη τοῦ φιλογρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ ὀνομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὕτω διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὁποίας ἀνωτέρω ἔξεθέσαμεν), δηλ. οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

δλιγώρως ἔχω, δλιγώρω, ἀδιαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, εἴμαι κόσμιος, εἴμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰγματωσία, κ. τ. ὅμ.

κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκρατής.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωρὰν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) ὄμοιον τούτῳ· ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιαν ἀκολασίαν —, ἐν τούτοις ὄμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόητον ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους ὄμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο... δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν...

ἴσικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται.

μὴ γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὔτη, ἔλξις πρὸς τὸ κατηγορ. η δρθή ἀλλαγή.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὗτης ὁρθόν, γνήσιον, ἀκεβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρέμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνούμενα, παθητ.. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσγίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι. Ἡ μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξῆς: φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ ὁρθὸς τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲν ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα· ἀλλὰ ἐκεῖνο μόνον εἶναι δρθὸν νόμισμα, μὲ τὸ ὁποῖον πρέπει δλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται: ἡ φρόνησις· καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται ὅλα, καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μὲν ἔνα λόγον ἡ ἀληθής ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτάται, εἴτε προστίθενται εἴτε ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἥδοναι καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρόμοια...

χωριζόμενα, ὀνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιᾶς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

κάθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἔξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ἴδρυω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἀσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίττομαι, δι' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετὴ) μεμυημένος.

ναρθηκοφόρος, δι φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἔορτὰς τοῦ Βάκχου, ὡς θιασώτης τοῦ θεοῦ. Θύρσος δὲ εἶναι ῥάβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλαμοειδοῦς, ἐστεμμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.

παῦρος, δλίγος.

Τὸ νόημα τῆς φράσεως : ν αρθ κ ο φ ό ρ ο i ... π αῦρ ο i εἶναι τοῦτο, ὅτι δηλ. τὰ ἔξωτερικά σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, ὅτι καὶ δι μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου « πολλοὶ μέν εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί ». Μάρκ. 20, 16, ὡς καὶ στὸ κοινόν : τὸ ῥάσο δὲν κάνει τὸν παπᾶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιὸς στίχος ἐκ τῆς Ὁρφικῆς διδασκαλίας, ἡ ὅποια περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ἴδεας τῶν Ὁρφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυήσεως καὶ καθαρμοῦ, τὰ ὅποια ὀφειλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἀδην" μεταβαίνουσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲν εὐτυχὲς τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63 γ, 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, γενέσθαι (εἰς) ὄν.

ἀνύτω, κατορθώνω.

σαφές, τὸ ἀληθές, τὴν ἀλήθειαν.
εἰκότως, συνδετέον πρὸς τὸ οὐ γαλεπῶς φέρω.
εὖ δὲν ἔχοι, καλῶς θὰ εἴχε, θὰ ἤμουν εὐγαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εὔθυς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πνεῦμα, πνοή, ἄνεμος.

καπνός, ὅμοίωσις ἐξ Ἰλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἡύτε καπνὸς φέγετο...»

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ κι' ἔκει, ἐξαφανίζομαι.

παραμυθία, παρηγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (ὅρα καὶ δι' α μυθοὶ λογῶ διάλογον κατωτέρω), κατ' ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρτυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἔστι, διαρκῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωτική.

φρόνησις, ἡ δύναμις τοῦ νοεῖν. Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθορίζεται ἐδῶ, ἔχει ὄντως ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλῆ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ' Ὁμήρῳ, ὅπου τὰ εἰδῶλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μύθους, συζητῶ μὲ μύθους, ῥιψοκινδυνεύω συζητῶν μὲ βάσιν μερικᾶς ὑποθέσεις. Ἀξιον σημειώσεως εἶναι τοῦτο ἐδῶ· δτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις παραμυθούς, διὰ νὰ δείξῃ, δτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λογικὰς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀληθιοφανεῖς (εἰκὸς οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει νὰ ἐμπενύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξις του εἶναι περισσότερον ἡθικὴ παρὰ θεωρητικὴ (ὅρα κεφ. 5, 61 ε καὶ κεφ. 13, 69 γ).

κωμωδιοποιός, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνη, δὸποῖος ἐγελοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (1484 κέξ.) εἴτε τὸν Εὔπολιν λέγοντα: μισῶ τὸν Σωκράτη, τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

ἀδολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς τῇδε πη, τὸ αὐτὸς ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ τῇδε πη εἰς τὰ ἐπόμενα.

παλαιὸς λόγιος, παλαιὰ δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ἡ μετενσωματώσεως). "Αν καὶ τὸ ἐπόμενον (70ε) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἔννοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορέων (δρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (ἐστὶν) ἢ...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅτι δηλ. ὁ θρῦλος εἶναι ὀρθός.

λόγιος, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

κατὸν ἀνθρώπων ἐν σχέσει πρός... ὅσον ἀφορᾷ τούς...

κατὰ ζῷων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ νόμος τῆς γενέσεως ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἀσχημός.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξιναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ἥδη ἥτο δόγμα τῶν Ἡρακλείτεων.

δυοῖν ὅντοιν, παράθεσις πληγυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξὺ μείζονος καὶ ἐλάσσονος.

τὸ μέν... τὸ δέ... τὴν μὲν μίαν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω — ἐνώνω.

κάν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἀν εἶναι οὕτως ἔχειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν — κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξὺ δυοῖν ὅντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάνειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι — ἀγρυπνεῖν, ὑπνος — ἔγρηγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἔρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανεῖς.

ἐδόκει, ὁ παρατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15, 70 γ δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

ἀδίκως, χωρὶς λόγου, χωρὶς αἰτίαν.
ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.
ώσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν
τροχιάν.

ἀνακάμπτω, (πάλιν, πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπιανέρχομαι, ἐπιστρέφω
τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.

οἶον, παραδείγματος χάριν.

λῆρος, ἀρσ. (παραλήρημα) φλυαρία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαριώδης.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. 'Ο Ἐνδυμίων, βοσκὸς ὠραῖος, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν "Ολυμπὸν, ὅπου προσείλκυσε διὰ τὴν ὡραιότητά του τὴν προσοχὴν τῆς "Ηρας, τὸ δόποῖον οὗτος δὲν ἀπέρριψε. Διὰ τοῦτο ἔξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ' αὐτοῦ νὰ κοιμᾶται χωρὶς νὰ ξυπνήσῃ ποτέ.

οὐδαμοῦ ἀν φαίνοιτο, δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φανῇ, δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ εἴχε καμμίαν ἀξίαν.

'Αναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π. Χ. Διάσημος φιλόσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις τῷ 460 π. Χ. περίποι. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον : « πάντα χρήματα ἦν ὄμοῦ, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε ». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν χάρος ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὠργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (ὅρα καὶ εἰσαγωγή).

ἐκ τῶν ἀλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τίς μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή...

παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἀλλο (κεφ. 11, 67 β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνὶ λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲ μίαν ἀπόδειξιν...

αὐτοί, μόνοι των.

ἐπιστήμη, ἀκριβής γνῶσις, ἀληθής γνῶσις, γνῶσις.

ὅρθος λόγος, ὅρθος συλλογισμός, ὅρθη κρίσις.

ἐπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μέν, θέτει τὸ ἐπειτα εἰδικεύων τὸ παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέσῃ δέ.

διαγράμματα, γεωμετρικὰ σχήματα. 'Ο Πλάτων ὑπαινίσεται ὅ, τι καὶ ἐν τῷ « Μένωνι » κεφ. 15 - 21, 80 δ - 86 γ ἀναφέρεται : Διοῦλος τοῦ

Μένωνος ἐρωτώμενος καταλήλως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὑρίσκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ὡς νὰ εἴχε διδαχὴ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ὁ ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα).

μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο... δηλ. νὰ ἀναμνησθῶ.

γάρ, ὁ γὰρ ἐδῶ εἶναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἔγνωριζε.

ἢ ἀλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δι' ἀλλῆς τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείει.

οὐδὲ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ποὺ δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὐδὲ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ δποῖον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του.

παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀδριστοι.

γεγραμμένον, ῥ. γράφω, ζωγραφῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 19.

εἴτε ἐλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἐλλείπει (ὑπολείπεται) τι ἐκείνου κατὰ τὴν ὅμοιότητα εἴτε μὴ (ἐλλείπει).

ἴσον, ἢ ἴδεα τοῦ ἴσου.

ὅς εστιν, τὸ δν, τὸ δντως δν, ἢ ἴδεα.

δν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ δν τα (ταύτα).

ἴσα, ἢ ἴδεα τοῦ ἴσου, δ πληθ. κατὰ τὰ ἴσα πράγματα.

ταῦτα τε, τὰ πράγματα.

ἔως δν, ἔως δν ἔννοιήσης, ἐφ' δσον δηλ. ἥθελες ἔννοιήσει.

ἐνδεῖ, (ὑποκ. τὰ ἴσα — πράγματα —) τι ἐκείνου, εἶναι κατὰ τι κατώτερα ἐκείνου (τῆς ἴδεας τοῦ ἴσου).

τῷ, τῷ εἶναι, δηλ. ὡς πρὸς τὸ νὰ εἶναι.

οἰον ἀλλο τι τῶν δντων, τρόπον τινὰ κάτι ἀλλο ἀπὸ τὰ δντα.

ἐκεῖνο, τὸ δν, ἢ ἴδεα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ἴσα, τὰ ἴσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (δρεξις).

ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὸν ἴσχυει δι' ὅλας τὰς αἰσθήσεις δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά...

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν, (ἴσα) τὰ αἰσθητὰ ἴσα.

ἀνοίσειν, βραχ. ἀντί : ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγκρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν.

γενόμενοι εὐθύς, εὐθὺς μόλις ἐγεννήθημεν.

πρὸ τούτων, τοῦ ὥρᾶν, ἀκούειν κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20.

αὐτήν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.

τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἰπῃ τὸ ἄνισον.

ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγῖδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγῖδα.
ἔδω δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν ὥρον.

τοῦτο δὲστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ ὅν, ἡ ἰδέα.

καὶ... ἀποκρινόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλο-
σοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὄποιαν χαρακτηρίζει ἡ ἐρωταπόκρισις.

ἐκάστοτε, εἰς ἐκάστην γέννησιν.

γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (ἐστί).

ἀπόλλυμα, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεγάνω.

ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.

δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.

οὐδὲν ἀλλ' ἦ..., ἀλλὰ (ποιοῦσιν) ἦ..

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.

πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.

τηνικάδε, αὐτὴν ἔδω τὴν ὥραν, κοινῶς τέτοια ὥρα, (μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιολογοῦν περὶ ὅν ἐπίστανται.).

ἐν ἀνθρώπου εἴδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.

φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.

εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν τυχόν, ἐκτὸς ἐὰν ἵσως.

ἐν... χρόνῳ, ἐξυπακούεται ἦ ἐν τῷ γίγνεσθαι.

ἔλαθον... οὐδὲν εἰπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω εἴπον κάτι ὄντες
περιεχομένου, δὲν εἴπον τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.

ἀπεικάζω, συγκρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.

ձλλως, εἰς μάτην.

ταῦτα... τάδε, αἱ ίδεαι... αἱ ψυχαὶ (ἡ προῦπαρξίς τῆς ψυχῆς).

ὑπερφυῶς, κεφ. 10, 66 α.

εἰς... καταφεύγει ό λόγος, ώραια τελειώνει ἡ συζήτησις (τὸ ἐπιχείρημα, ἡ ἀπόδειξις).

καρτερώτατος, λίαν ισχυρογνώμων, λίαν ἐπίμονος.

οὐκ ἔνδεῶς, λιτότης, ἀρκούντως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ώς κώλυμα, ἔναντιώνεται.

διασκεδάννυμαι, διασκορπίζομαι, ἔξαφανίζομαι.

τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρχειας.

τοῦτο, ό διασκεδασμός.

ἄλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ συνίσταται τὸ σῶμα.

ώσπερ ἥμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ.

τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.

συντίθημι εἰς ταύτόν, συνενώνω συνδυάζω.

αῦθις γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.

ὅπερ λέγεται, (ἀντὶ παρφημένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἔξετάζω.

ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).

δέδοικα τὸ τῶν παιδῶν, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη εἰς τὰ παιδιά.

διαφυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, διασκορπίζω.

ձլլως τε καί, καὶ μάλιστα.

πνεῦμα, ἄνεμος.

ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.

ἐν ἥμιν, ἐννοεῖ πάντας τοὺς παρόντας.

μορμολύκειον, κυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὄποιον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φόβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

ἐπάρδω, ἥδω ὡς ἐπωδήν· ἐπωδαὶ δὲν ἦσαν ἔσματα μαγικὰ ἢ λόγοι, δι’ ᾧ ἐθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα αλπ., ὅπως τὰ σημερινὰ ἔρχονται. ‘Ο Πλάτων ἐδῶ ἐννοεῖ τοὺς φιλοσοφικοὺς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσούσης ψυχῆς.

ἐξεπάρδω, θεραπεύω μὲ ἐπωδάς.

ἐπωδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωδάς, ὁ μάγος.

βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. ‘Ο Ἰδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδήν.

ζητεῖν, νὰ ἔξεταζετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ὑπάρξει, ἀπροσώπ. θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεσιον ἢ ἀρρητον, διακόπτω.

εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν, ἐὸν σοῦ εἶναι εὐχάριστον.

πῶς γάρ οὐ μέλλει, (μοι ἡδομένῳ εἶναι) καὶ διατὶ ὅχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ εἶναι; (εὐχάριστον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

έαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς.

συνθέτω, διαφέρει τοῦ προτιγουμένου συντιθέντι, διότι ἡ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη ἥπερ, ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον.

εἴπερ τῷ ἄλλῳ, κεφ. 2, 58 ε.

ἀεὶ κατὰ ταύτᾳ καὶ ὠσαύτως ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὅ Πλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ἴδεας καὶ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλο τ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέ ποτε κατὰ ταύτα, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια μὲ τὸν ἔαυτόν τους καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεώς των εἶναι ἔνας καὶ ὁ Ἰδιος, εἶναι ἀναλογίωτα αἰώνιως, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. “Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπανάλαμβάνεται δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντιθέτως.

ἴωμεν, ἐπανίωμεν.

ἔφ' ἄπερ (ἥθομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ, κεφ. 10, 65 β ε κ.έ.

αὐτῇ ἡ οὐσία, ἡς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, αὐτὴ ἡ οὐσία (ἡ ἴδεα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς διόπιας δίδομεν λόγον.

αὐτὸν ἔκαστον, ὃ ἔστιν, τὸ δὲ, κάθε μία πραγματικότης, ποὺ
ὑπάρχει, τὸ δὲ, ὃ τι ἔκαστον εἶναι καθ' ἑαυτό, τὸ δὲ τῶν δὲ.

ἔνδέχομαι, ἐπιδέχομαι.

ἥ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτησις ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφήν.
μονοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνθετον.

οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλοιώτου.

τῶν ἔκείνοις δμωνύμων, τῶν δμωνύμων μὲν ἔκείνας (τὰς ἴδεας).

πᾶν τούναντίον, ὅλως ἀνιθέτως.

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) ὅτῳ (δοτ. δργαν.).

ἐπιλαμβάνομαι, ἀπτομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.

ἀειδής, ἀρκτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 26.

τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ α' καὶ β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.

ἔχον, (θῶμεν).

ἄλλο τι, (ἔστιν ἥ).

ἥμῶν αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθής ἀντωνυμία.

τῷ εἴδει, μὲν ἀρθρον, διότι ἡδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 27.

πάλαι, ως ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξῆς.

προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ ἥ
ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ).

τὸ διὰ τοῦ σώματος, (σκοπεῖν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἴλιγγιῶ, (ἴλιγγος), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκεινα, τὰ δητῶς ἔντα, αἱ ἴδεαι.

συγχωρῶ, συμφωνῶ.

ὅλω καὶ παντί, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οὗ οὐ ἀρχειν...

ξυμβαίνει, ἔξαγεται ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα.

νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν) ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.

ἢ, πῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα : παντελῶς.

ἐν ὁρατῷ (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.

διαπίπτω, διαλυόμενος καταρρέω, διαρρέω.

διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ὡς καπνός, ἔξαφανίζομαι. Τὰ τρία ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κλίμακα ἀποσυνθέσεως.

ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.

ἐπιμένω, παραμένω, διατηροῦμαι.

καί, φυσική σειρά : καὶ ἐὰν μέν τις...

χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χαριτωμένον τὸ σῶμα.

ώρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ὥριμότης.

καὶ πάνυ μάλα, (συχνὸν ἐπιμένει χρόνον).

συμπίπτω, συμμαζεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐντοσθίων κλπ.).

ὅλιγου (δεῖν) ὅλον, σχεδὸν ὅλοκληρον (τὸ σῶμα).

ταριχευθέντες, ἡ ταρίχευσις ἡτο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις (Ἡρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86...). Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μούμιες) ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὸ Εθνικὸν Μουσεῖον).

ἀμήχανον ὄσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀόριστον.

καὶ ἀν σαπῆ, (τὸ σῶμα).

ώς ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ εἰποῦμε, σχεδόν.

τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2, 58δ) ὅμοιον, ἀνάλογον (μὲ τὴν ψυχήν).

γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἔξαιρετος.

εἰς "Αἰδους ὡς ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην — καὶ οὐχὶ τὸν "Αδην τοῦ πλήθους.—Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως "Αἰδης" (ἀειδής), τὸν ὅποιον πιστεύει ὄντως ὡς ἀεὶ ἐδῆ, ἀόρατον, ὅπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εὑρίσκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.

ἴτεον, ῥῆμ. ἐπίθ. τοῦ εἴμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.

διαφυσῶμαι, (κεφ. 24, 77δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγῳ τῆς βεβαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ὡς τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολὺ ἀπέχει, κάθε ἄλλο.
 κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.
 ἔκοῦσσα εἶναι, ἔκουσίως, τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 τῷ δὲ τῷ μετεπεπλεόντι μεταξύ τῶν προηγουμένων τὸ πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς: τὸ δὲ
 οὐδὲν . . . διακοπεῖσαν πρότασιν: ἐὰν μὲν καθαρά . . .
 ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώπ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.
 ἀνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.
 κατὰ τῶν μεμυημένων, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ
 μυστήρια τὰ Ὀρφικὰ (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγ. ἐὰν μὲν καθαρά . . .
 γοητεύω, μαγεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ).
 σκοτώδης, σκοτεινός.
 αἱρετόν, καταληπτόν, ὅτι δὲ εἶναι σκοτεινὸν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀόρατον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόησιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν,
 τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμη καὶ νὰ τὸ ἀποφεύγη, νομίζεις λοιπόν, ὅτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρίσθῃ — τοῦ σώματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτὴ καθ' ἕαυτὴν ὀλοκάθαρη;
 οἵει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δέ γε.
 εἰλικρινής, καθαρός, ὀλοκάθαρος.
 οὐδὲ ὁπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.
 διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιστικός).
 διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).
 ὅμιλια, συναναστροφή.
 συνουσία, ἀχώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.
 μελέτη, μέριμνα (διὰ τὸ σῶμα).
 ἐμποιῶ ξύμφυτον, κάνω συμφυές, συγχωνεύω.
 ἐμβριθής, βαρύς, ἐπαχθής.
 μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.
 κυλινδοῦματα, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.
 σκιοειδῆ φαντάσματα, δημάδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς
 καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.
 εἴδωλα, ὄμοιώματα.

είναι, (εἰκὸς ἔστι).
 τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμαι.
 τροφῆς, γεν. αἰτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.
 ἐπιθυμία, δοτ. αἰτ. ξυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.
 ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς σῶμα, ἐνσαρκωθοῦν
 (ὅρα κεφ. 15, 70 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 31.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῷα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἐκεῖνα...
 μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τινος, ἀσκῶ τι.
 γαστριμαργία, ἀδηφαγία.
 ὅβρις, ἀσέλγεια.
 εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ώς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβη-
 μένους, ἀναιδῶς ζήσαντας.
 ἵκτινος, εἶδος ἱέρακος, κοινῶς περδικογέρακο.
 ἀμέλει, προστακτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σὲ μέλη, βεβαίως.
 ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν
 ἀρετήν.
 γεγονυῖα, ἡ ὅποια ἀποκτᾶται.
 πολιτικόν, κοινωνικῶς ὀργανωμένον, κοινωνικόν.
 μέτριος, χρηστός, μετρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐ θέμις (ἔστι τινι), δὲν είναι ἐπιτετραμένον.
 φιλομαθής, φιλόσοφος.
 καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.
 οἰκοφθορία, καταστροφή τῆς περιουσίας.
 ἀτιμία, ἔλλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.
 ἀδοξία, ἔλλειψις δόξης, ἀσημότης.
 μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.
 τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.
 ἄπασιν, ἄπ. χαίρειν εἰπόντες.
 πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὠραῖα σώματα.
 αὐτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).
 λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδόν.

ἔκεινη, τῇ φιλοσοφίᾳ.

ἥ νοφηγεῖται, τὴν ὅποιαν ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσα, ὡς παιδαγωγός.

ἀτεχνῶς, δλως διόλου, τελείως (κεφ. 2, 59 α).

είργμάς, είρκτή, φυλακή.

τοῦ είργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι ... πρόληψις, ἀντί : κατιδοῦσα (ἡ φιλοσοφία), ὅτι τοῦ είργμοῦ ἡ δεινότης δι' ἐπιθυμίας είναι δηλ. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, είναι δηλ. συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐπιθυμίαν.

ώς ἀν... εἴη τοῦ δεινόσθατι, συμπερ. (ὡστε μάλιστα ἀν είναι τὸν δεδεμένον ξυλλήπτορα), ὡστε νὰ είναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ ἔδιος ὁ δεμένος συνεργός εἰς τὸ δέσμιόν του.

παραμυθοῦματι, παραινῶ μὲ παραμυθητικοὺς λόγους, ἐνθαρρύνω. σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.

ἀναχωρῶ, ὑποστρέφω, ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

ὅτι, ὅτι τῶν ὄντων.

δι' ἄλλων, δι' ἄλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό ... αὐτὴν καθ' αὑτήν.

ἐν ἄλλοις δὲν ἄλλο, διάφορον δὲν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντίθεσις εἰς τὸ αὐτὸν καθ' αὑτό.

ἡγεῖσθαι, ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ παρακελευθερώμενη.

ἐπαθεν, γνωμικὸς ἀδριστος.

ῶν, γενικὴ διαιρετική.

οἶον..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.

λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.

ἄμα τε... καί, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καί.

οὐχ οὔτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὔτως. 'Ο Πλάτων ἐδῶ λέγει, δὲι μέγιστον κακὸν δὲν είναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἡ πλάνη, ἡ ἔμφυτος εἰς αὐτό, δὲι δηλ. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματικότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ὡς ὄρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.

προσηλῶ, καρφώνω.

προσπερονῶ, καρφώνω μὲ περόνην, προσκολλῶ.

δόμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.
 δόμότροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.
 δόμότροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.
 ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπό...
 πίπτειν, λόγω τοῦ βάρους τῶν ὑλικῶν στοιχείων.
 ἄμοιρος, ἀμέτοχος.
 συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θεῖοι... ἔξαρτῶνται ἐκ τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.
 οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.
 ἔαυτήν, τὴν ψυχὴν (πλαγία ἀντανάκλασις).
 πάλιν αὖ, πλεονασμός.
 ἐγκαταδέω, δένω στερεῶς εἴς τι.
 ἀνήνυτος, (ἀνύ (τ) ω) ἀτελείωτος.
 μεταχειρίζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστον ἐν αντίως Πηνελόπη έξήλωνε τὴν νύκτα ὅτι
 ὕφαινε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοίκου ὑφαίνει εἰς τὸ σκότος τῶν παθῶν τὰ δεσμά, τὰ ὄποια ἡ ἀληθῆς φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ἔηλώσῃ).
 ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό.
 τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.
 ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἔξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ίδεαι.
 ἀπηλλάχθαι, ἔξαρτάται ἀπὸ τὸ οὗ εται δεῖν.
 οὐδὲν δεινόν, (ἔστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.
 ὅπως μή, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκόλουθον μέντοι.
 τοιαῦτ' ἄττα, τέτοια περίπου.
 ἀξιον (ἔστι) κινδυνεύσαι, ἀξίζει νὰ κινδυνεύσῃ κακεῖς μὴ διαψευσθῆ.
 καλός, ὥραῖος, διότι περιέχει ὥραιάς ἐλπίδας.
 ἐπάρδω, κεφ. 24, 77 ε, ϕάλλω ὡς ἔξορκισμόν.
 ἥδονάς — κόσμους, ὅρα κεφ. 9, 64 δ ε.

είλασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.

πλέον θάτερον.... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.

ἡγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς — τοὺς κόσμους).

σωφροσύνη... ἀληθεία, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ καὶ συμφέρειν.

καλῆ, τὰ ἐδῶ λεγόμενα εἶναι μία ἀδρὰ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ διαλόγου καὶ μάλιστα τῶν: 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82 ε, 84 β, 107 γδ, 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φιλίδωνος μνημονευθέντες φίλοι.

εἰς αὐθις, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.

ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγῳδίας.

νεκρὸν λούειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκροὺς ἵτο σύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαῖους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι ὁ ἀποθανὼν θά κριχετο εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἐπομένως ἐπρεπε νὰ εἶναι καθαρὸς (Ὁδυσ. ω 44, Ἰλ. Σ 345, Ἡροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1201). 'Η αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαριζομένων τῶν νεκρῶν δι' οἴνου, δέζους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 64.

εἶεν, καλά, ἔστω διὰ τοῦ εἴεν ὁ λέγων δηλοῦ συγκατάθεσιν, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευταίαν παραγγελίαν.

ὅ τι, ὅ τι ποιοῦντες.

ἐν χάριτι ποιῶ τινι, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἐξυπηρετήσω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

καινότερον, ὁ συγχρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

νῦμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σας.

δόμοιογῶ, ὑπόσχομαι, κατ' ἄλλους ἔρμηνευτάς : συμφωνῶ.

ῶσπερ κατ' ἵχνη, τρόπον τινὰ ἀκολουθοῦντες τὰ ἵχνη.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ καύσεως ἡ διὰ κατορύξεως.

ἔγω, δ Σωκράτης ἐπίστευεν, ὅτι ἐγ ὡς εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ὅχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εὐδαιμονίας, εἰς τόπους εύτυχισμένους, ὅπου μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ἀλλως, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε).

ἡγγυᾶτο, δρα τὴν λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β.

οὗτος μὲν γάρ, (ἡγγυᾶτο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με)

ῥάσον φέρω, ὑποφέρω εὐκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ τῆς ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, δρθῶς, διότι τὸ νὰ λέγῃ ὁ Κρίτων, δτὶ θάπτει τὸν Σωκράτη ἀντὶ νὰ λέγῃ δτὶ θάπτει τὸ πτῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι δρθόν.
εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, (ἐστί), αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς..., βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦσι εἰς... ἢ ἀνίστατο καὶ ἦσι εἰς...

τοτὲ δ' αὖ, ὡς ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μέν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α, προσδιορίζει τὸ δρφανοῖ.

τὰ παιδία, δρα λέξιν Ξανθίππη κεφ. 3, 60 α.

οἰκεῖαι γυναικες, ἢ Ξανθίππη καὶ αἱ συγγενεῖς γυναικες.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

καταγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ὡς μομφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 γ.

ἀλλως, καὶ ἔξι ἄλλων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἐννοεῖ τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῷστος, ἀριστος, χρυσὸς ἀνθρωπος.

ὁ ἀνθρωπος, ὁ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κώνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

δοφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).

κύλιξ, ποτήριον, κυρίως κρασοπότηρον, εὔρυ, δίωτον.

ῶ βέλτιστε, φίλτατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.

γάρ, ἐπειδή, καὶ αἰτιολογεῖ τὸ τί χρή ποιεῖ ν.

περίειμι, περιπατῶ, περιπατάω — κατακεῖσθαι, ἀμφότερα ἔξαρτῶνται ἐν τοῦ χρή.

αὐτὸς ποιήσει, θὰ ἐνεργήσῃ μόνον του.

δρέγω, (δρυγιὰ) ἐκτείνω, προσφέρω.

ἴλεως, ἴλαρός, εὔθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.

τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἄνευ φόβου.

οὐδὲ διαφθείρας οὔτε . . . προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ οὔτε τὸ χρῶμά του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.

ἀποσπένδω, προσφέρω σπονδήν.

μέτριος, ἴκανός, ἀρκετός.

μανθάνω, ἐννοῶ, καταλαβαίνω.

ἄλλ' εὑχεσθαί γέ που, ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπονδή, ἐπιτρέπεται ὅμως τούλαχιστον — νομίζω — ή εὐχή.

χρή, (εὕχε σθαί).

ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη του, η ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του η ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος. **εὔκόλως,** μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς δυστροπίαν.

ἐπιεικῶς, μόλις, ὄπωσδήποτε.

οὐκέτι, (οἶοί τ' ήμεν).

βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ.

ἀστακτὶ ἔχώρει, ἔτρεχαν κρουνήδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας).

ἔγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἴματίου τὸ πρόσωπον.

οἶου, διότι τοιούτου.

ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχηθυὸν ὀδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους.

οὐδένα ὅντινα οὐ, ἔλξις (οὐδεὶς ήν, ὅντινα οὐ), πάντας.

κατακλῶ, συντρίβω, ῥάγίζω τὴν καρδίαν.

οὐχ ἥκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.

πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω ἀνόητα πράγματα.

εύφημια, τὰ καλὰ λόγια ἡ ἡ σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὥφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἡ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἀσχημα λόγια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τοὺς Πυθαγορείους ἦτο ἵερὰ στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβευον οὗτοι, ὅτι πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἔπέχω, κρατῶ, σταματῶ, συγκρατῶ, παύομαι.

οἱ, ἔγκλισις (οἱ), αὐτῷ.

διαλιπών χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἱ σ θάνεσθαι.

ἔπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲ τὸ χέρι του. αὐτός, ὁ ὑπηρέτης.

ῆτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκεκάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπευόμενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα πετεινόν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρίτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑγείας, διότι νομίζει ὅτι τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὁ τι εἰς τὸν διάλογον ἐχαρακτήρισεν ὡς νόσον : τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα. ἔκινήθη, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζὶ τὰ χείλη . . .).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἄλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1958

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εδραίας, οι καλέ πόροι της Αγκυρής οι παραπάνω εξαιρετικά δημόσια καθί λέγονται να τοποθετούν μόνοις διεθνούς στόλους ή στρατιών. Τοντζής οντης η θέση ποτέ από την παλαιότερη περίοδο, όποτε από την ίδια πόλη έβαλε την ιδέα της Ελληνικής Δημοκρατίας, διατήρησε την παλαιά την ονομασία της πόλης.

Από την πρώτη πραγματική περιοχή της πόλης, η οποία ονομάζεται **ΖΩΙΟΤΑΛΠΑ**,

παλαιότερη γενούν ποτέ πολιτική περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΚΑΤΟΠΑΤΩΡΑΠΑ**,

παλαιότερη ποτέ πολιτική περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**,

παλαιότερη ποτέ πολιτική περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΡΓΑΣΙΑ**,

παλαιότερη ποτέ πολιτική περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

Επίσημη ονομασία της πόλης ζητούσε μέχρι την παλαιότερη περιοχή, η οποία ονομάζεται **ΕΠΙΦΑΝΙΑ**.

· Ήσαν πάντα καὶ οἱ χριστοὶ καὶ αἱ ἄνθρωποι τῶν
ζῶντων πάντων οἱ ἡρῷοι φίλων παῖδες τὸν διάκονον
τούτους τοὺς χριστούς φιλόκερας θεοφύσους οὐτετοῦ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Σκοπὸς καὶ ἀξία τοῦ ἔργου.

Ίδιάζουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικήν του σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γνησίας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων, οἵτινες νομίζονται σοφοί, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Τοῦτο εἶναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα αὐτὸν πλαισιώνεται μὲτα τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲτα τελείων ἥθοποιίαν τῶν προσώπων. Τοιοντοτρόπως ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστούργημα.

2. Οἰκονομία τοῦ ἔργου.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρουσιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρός τινα ἑταῖρον, ἄγγρωστον εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια διμιλεῖ μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκέντρωσιν σοφῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἔνα μακρότατον διάλογον, τὸν ὅποιον εἶχε μὲδοὺς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ἴδιᾳ μὲ τὸν σφώτατον Πρωταγόραν.

Ἡ συνάρτησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π. Χ., ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ὑποδηλουμένης ἡλικίας τῶν κυρίων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη μνεία τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια συνετάραξαν τὴν Ἑλλάδα μετά τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἡγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα αἴγλην τῆς πόλεως των, ἥδοναντο νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἔξαιρετον ἥδονήν τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολούθησαντος πολέμου.

3. Σοφιστική και Σοφισταί.

Περὶ τὸν χρόνον τούτου συμπίπτει καὶ ἡ πλήρης διαμόρφωσις τοῦ νέον τρόπου τῆς φιλοσοφίης ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἥτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄντομα σοφιστική. Εἶναι ίστορικῶς ἔξη-κοριβωμένοι οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύν-σεως, ἡ ὅποια ἐσημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰῶνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι εἶχε συστηματοποιηθῆ ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἥδη αἰῶνος, ὅπότε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεχείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς. Ἐσημείωσε δὲ σημαντικὴν ἔξέλι-ξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἰτινες ἰδρυθησαν εἰς τὴν Μικρασια-τικὴν καὶ Ἰταλιωτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐπαρχόσωποι τῶν σχολῶν τούτων περιέλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἐρευναν προβλήματα κοσμογονικά, ἥθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συ-στήματα, τὰ ὅποια εἶναι θαύματα διατοπικῆς συλλήψεως καὶ ἐρμη-νευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος δὲ Σάμιος Πνθαγόρας ἐσυστημα-τοποίησε πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἐρμηνεύων τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ τοῦ ἀρχοῦ μονοῦ. Ὁλίγον ἀργότερον, περὶ τὸ 500, ἤκμασεν ἡ φιλο-σοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ο κατ' ἔξοχὴν ἀντιπρό-σωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ γίγνεσθαι καὶ διεκήρυξεν ὅτι μόνον τὸ εἶναι εἶναι πραγμα-τικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένη διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἶναι ἀπα-τηλὴ ἐντύπωσις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ ὅποιαι εἶναι καὶ οἱ μάρτυρες της ἀληθείας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνω-ρίζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἡρνεῖτο τὴν δυ-νατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὸ 500 ἐφιλοσόφησεν δὲ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορ-ρίπτων καὶ οὗτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τὸν Ἐλεάτας ἐδίδασκεν, ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαι εἶναι καὶ ἀδιά-λειπτος ὅντες τῶν ὄντων ὑπάρχει (πάντα ὁ εἰ), τὸ δὲ εἶναι οὕτε ὑπάρχει οὕτε εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ.

Τοιουτορόπως ἐδημιονοργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν ὁ ἀνθρωπός ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἀνείναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκτοτε διλαὶ αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἥδναντο νὰ παραβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡ κολούθησαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Δημοκρίτου καὶ τοῦ Ἀραξαγόρου, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένετο φανερόν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦτο φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικὰς λόγους, αἱ δόποιαὶ ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἀλλήλας. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἀντίδοσις εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύουν πλέον οἱ διανοούμενοι, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἔξενορθῇ ἐπιστημονικὴ ἑρμηνεία τῶν διητῶν. Διὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παραιτούμενη ἀπὸ πάσης κοσμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἀλληληγορίαν καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ δόποια ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἥθικήν καὶ εἰς τὴν κοινωνικήν του ζωήν. Ἡ ἀμφιβολία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως ὠδήγησεν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλήθεια εἶναι διπλή, τι πιστεύει ἔκαστος ὡς ἀληθές.

'Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαῖαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν, διὰ τῆς ὁποίας ἡδύτατο ὁ πολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιώματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἥθικοῦ βίου ἐπρεπε νὰ ἐκλαϊκενθοῦν μὲν συστηματικὴν διδασκαλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἔξειται κατὰ τὴν ὑποκειμενικήν κρίσιν ἐκάστον, ἐπρεπε νὰ ἔχῃ διπλαίς εἰδήσεις εἰς τὸ λέγειν καὶ πειθάλη τὰς ἀπόφεις του.

Κατὰ τὴν τροπὴν αὐτῆς τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστικὴ, ἢτις θεωρητικῶς δύναται νὰ δοισθῇ ὡς σύστημα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δόποιον α) ἀπολυτῷνει τὸν νοῦν τοῦ ἀριστοτελοῦ ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακηρύττει, ὅτι κριτήριον τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸς δ ἀνθρώπος (μέτρον χρόνος μάτων ἀνθρώπων), β) εἰσάγει τὸν μαθητήν εἰς ἥθικά καὶ κοινωνικά προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ δύσον τὸ δυνατὸν καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιοῦτον ἐμφανίζεται τὸ ἔργον τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' ὃσον αὕτη διετήρει τὸν σορθαρόν της χαρακτῆρα.

'Εὰν δομῶς ἥθελε κανεὶς νὰ δοίσῃ τὸν μαθητήν εἰς τὴν σοφιστικήν, τὸν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταὶ τῶν (βλ. κεφ. 3 - 5). Καὶ τοῦτο διότι ἡ λέξις σοφιστής εἶχε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ αἰώνος 500 - 400. Παλαιότερον σοφιστής ἦτο τίτλος, τοῦ δόποιον ἥξιοντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμαινε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας, σοφιστής ἐλέγετο ὁ μεταδίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος ἐπειδή τινες τῶν σοφιστῶν ἔζητοντιν ἥτις κάμοντιν ἐντύπωσιν μὲν ἐπιδείξεις παρασυλλογισμῶν, ὁ δρος σοφιστῆς ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τοὺς τέπους τῆς λογικῆς ἀληθοφαρείας καὶ παραγνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἐξάσκησίν του ἐξέπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκεπίαν, ὁ τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήντησεν ὅχι μόνον φροτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαίσχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντηρητικοὶ μάλιστα πολίται εἶχον πολλὸν ἐνδοιασμὸν καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τοὺς διδασκάλους ἀδτούς, οἱ δποῖοι ἔδιδον εἰς τοὺς νέους ἐλευθερίαν γνώμης καὶ τάσιν ἥτις μάθησεν, ἄνδρες δὲ διακρινόμεροι ἐπὶ παιδείᾳ ἡκροῶντο τῶν εἰδίκων μαθημάτων ἑκάστου. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν δποίαν δὲ κόσμος ἔδιψα διὰ μάθησιν, ὁ προσφέρων ταύτην ἥσκει μέγα γόητρον, δταν μάλιστα συνέπιπτε ἥτις εἶναι πράγματι εὐφῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἦσαν ὁ Κεῖος Πρόδικος, ὁ Ἡλεῖος Ἰππίας, ὁ Λεοντῖνος Γοργίας καὶ ὅπερ πάντας διαπρέφας ὁ Ἀβδηρίτης Πρωταγόρας, ὅστις κινδύνως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. Τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου.

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πλάτων ὡς ἐπιτήδειον ἔμπορον τῆς γνώσεως, ὁ δποῖος ἀσκεῖ τὸ ἔργον του μὲ πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησθε καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν δποίαν ἐπαγγέλλεται. Ἀλλη δύμας εἶναι ἡ πραγματικότης δσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπον ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπον) ἥσκησε τὸ σοφιστικόν του ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν δποῖον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοβαρώτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς δ Περικλῆς. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, δπότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη τον διατριβὴ ἐν Ἀθήναις. Τότε ὁ ἥγετης τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν ἥτις συγγράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἰδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θονδίων.

Ο Πρωταγόρας πρῶτος εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς « τὴν πολιτικήν ἀρχεῖν τὴν », ήτις ἐσήμαινε κατ' αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἴδιοτήτων, δι' ὃν ενδοκιμεῖ τις καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Δὲν ἦτο δὲ μόνον σοφιστής ὁ Πρωταγόρας, ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέγραψε πλείστα καὶ ποικιλωτάτον περιεχομένον συγγράμματα, κυριώτατον τῶν ὅποιων ἦτο τὸ ἐπιγραφόμενον « Ἀλήθεια », εἰς τὸ ὅποιον ἐπεδέκνενται, διτὶ ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἴναι περιωρισμένη καὶ σχετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἔξετιμάθη καὶ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, δύπτε δὲ σοφιστής κατηγγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φεύγων εἰς Σικελίαν ἐνανάγησε.

Καὶ τῶν ἀλλων σοφιστῶν ἡ τέχνη ἔξευτελίζεται εἰς τὸν διάλογον τοῦτον, ἐνῷ καὶ αὐτῶν ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ ἀξία ἦτο ἀνεγνωρισμένη. Ὁ Πρόδικος, κατὰ 15 - 20 ἔτη νεώτερος τοῦ Πρωταγόρου, ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τὸν ἀκροατάς του, ὅπως καὶ ὁ Πρωταγόρας, καὶ ἐπηρέασεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ὑφος τὸν Εὐριπίδην, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ Ἰσοκράτη. Εἰδικῶς ἡ διδασκαλία του ἐστρέφετο εἰς τὴν ἥθικήν καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν λογοτεχνικοῦ ὑφους. Κατ' ἔξοχὴν ἔθαμάζετο διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ τῆς κυριολεξίας (περὶ ὁρισμῶν τοῦ «Ωραίου»), εἰς τὸ ὅποιον ἐπραγματεύετο τὸ περὶ ὀρετῆς θέμα. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸν παρεδόθη ὁ μῦθος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἡρακλέους μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Καὶ δὲ οὐδόντως πολλάκις εἰς Ἀθήνας ὡς ἀπεσταλμένος τῆς πόλεως του καὶ συγχρόνως ἔξασκῶν τὸ σοφιστικόν του ἔργον.

Ἐπίσης δὲ Ἱππίας, ἡλικιώτης τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐπιμάτῳ πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς ὅποιας ἐπεσκέφθη ὡς σοφιστής. Αἱ γνῶσεις του ἤσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικά, γραμματικήν, μουσικήν θεολογίαν, μυθολογίαν κ.ἄ. Τὴν πολυμάθειαν ταῦτην ἐπιδεικνύων ἀνοίγοντος καὶ ἀκαίρως ἐπέσνορε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο δῆμος πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἰκανοποίει τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ δλων τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται δτι ἀπὸ νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους ὁ Πλάτων παρεπόλησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξιχωτέρων σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ δποῖα συνέγραψεν ὁ μαθητής τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφὲν ἵσως ζῶντος ἔτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ σκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἦτο νὰ δώσῃ ίστορικὰς πληροφορίας περὶ τῶν προσώπων τούτων, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τύποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται τὸ ψεκτὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἥθιογραφοῦνται ὡς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τοῦ διαλόγου. Ὁ Καλλίας ὁ Ἰππονίκον, ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ δποίου ἦτο γνωστόν, δτι «τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλεῖστη ἢ ξύμπατες οἱ ἄλλοι», ἐπεδείκνυε τόσην «φιλοσοφίαν» (φιλομάθειαν), ὥστε νὰ μεταβάλῃ δλόκηρον τὴν οἰκίαν του εἰς ξενῶντα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ Σωκράτους κατεξεντελίζει τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἢ ἀξία τοῦ διδασκάλου του. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, δτις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔλεγχον ἢ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, δτι διδάσκει τὴν ἀρετήν. Καὶ αντός ὁ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οἰονδίποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτοτρόπως ἐμφανίζων ὁ συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν δτι ἀξιοκατάκριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ δτι ἐπανετόν εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα, τὸ δποῖον παρέχει διάλογος.

5. Ἡ διδασκαλία τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ διαλεκτικὴ τοῦ Σωκράτους.

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἥθικήν. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεων του, ἔκαστος ἐπιηγγέλλετο ἐπισήμως, δτι εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἔθεωρον ἐντελῶς κατὰ τὴν δημόδη ἀντίληψιν ἦτοι ὡς σύνολον ἐπὶ μέρονς

ἰδιοτήτων, ἥθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δόποιαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἔξαρταται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π. χ. νὰ εἶναι τις ἀνδρεῖος χωρὶς νὰ εἶναι δίκαιος ἢ νὰ εἶναι δσιος, ὅχι δῆμος καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ ἡ σοφιστικὴ παροντιάζετο μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφων τὸ ἴδαικὸν τῆς ἀρετῆς, δπως ἀκριβῶς τὸ εἶχε διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ ἡ βιοσοφία τῶν λυρικῶν ποιητῶν, τῶν δόποιων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἥθικολογικὸν μάθημα. Καὶ ἡ μὲν ἥρωικὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πρᾶξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παροντιάζῃ πλήρεις ἥθικοὺς τύπους, οἷς δὲ λυρικοὶ διεκήρυξαν, δτι ἡ ἥθικη τελεύτης εἶναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ἔνας μέσος τύπος ἥθικῆς εἶναι δ μόνος δυνατὸς νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἵνανοποιῇ τὰς ἥθικάς μας ἀπατήσεις.

Ἡ ὑψηλοτέρα ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνὴν ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐτηρὰν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. "Ο, τι ἐπετέλεσεν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς γνώσεως, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητον ἐπὸ τὴν ὅλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἥθικη φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀξία τῆς Σωκρατικῆς διανοήσεως.

Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἦτο ἡδη φανερὰ εἰς τὸν παρακολούθοντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγγεγόν πιδαχὴν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ὑστέρων δῆμος ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἔξέλλειν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, δτι ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἦτο διζική. Πράγματι οἱ σοφισταὶ ἤσαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίστατο ἡ καινοτομία των. Ἐφεκτικὸς ἦτο καὶ δ Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος νοῦ. Δι' αὐτὸν δῆμος ἡ ἀλήθεια δὲν ἦτο κάτι ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τούναντὸν δ μόνος ἀξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἐφεύρησης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτον τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καινοτομίαν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις. Εἰσήγαγε καὶ ἐτελειοποίησε μέθοδον πρὸς ἀναζητησιν τῆς ἀληθείας. Ἡ μέθοδος αὕτη ὠνομάσθη διαλεκτικὴ, διαλεκτική, ὡς πραγματοποιοῦσα τὴν ἀνάλυσιν καὶ διενκρίνησιν τῶν ἔννοιῶν δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἐν διαλόγῳ. Ἀγει δὲ εἰς συμπεράσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν δόποιον πολλοὶ δροι καὶ ἐκφρά-

σεις μένονν ἀσαφεῖς ἢ παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ἡ κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἔξηκοιβωσεν, δτι βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους εἶναι ὁ ὁρισμὸς καὶ ἡ ἐπαγγελία γῆ.

Ἡ διαλεκτικὴ αὕτη μέθοδος ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς ἀναζητήσεις πείθει, δτι ἡ ἀρετὴ εἶναι κάτι ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πωλῆται ἐπὶ μισθῷ. δτι δὲν εἶναι, ὅπως πιστεύοντο οἱ πολλοὶ καὶ δπως διδάσκοντον οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρονς ἴδιοτήτων, ἀλλ᾽ δτι μὲν εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἡ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. Ὡς γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζητήσεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀλήθευταν ὑπάρχει ἡ ἀλήθευτική της ἀρετὴ, καὶ τοῦ γνησίως πεπαιδευμένου ἀνδρὸς ἔργον εἶναι νὰ ἔξετάζῃ ἀδιαλείπτως: Πῶς ποτέ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τὸ ποτέ τῆς ἀληθεύτης.

Ἡ ἔρεντα αὕτη, ἐπιμένει ὁ Σωκράτης, δὲν κατορθοῦται μὲν τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὔτε μὲν κομψοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ἀρχαίων μύθων ἢ μὲν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἔρμηνείαν ποιημάτων. Ἡ μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ ἀλτηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἔννοιῶν, ἡ βραχυλογικὴ συζητήσις, ἥτις ἔξακριβώνει τὰς ἐπὶ μέρονς ἀλήθευτας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, δσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἀνθρωπόν, τὸ ἀπολύτως ἡθικόν.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα τον ἔργα παρέστησεν ὁ Πλάτων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν ὅποιαν ἐπρέσβεινον οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἰδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν ὅποιαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου ἀντοῦ ἐπραγμάτωσεν ὁ φιλόσοφος. Τῷ ὅντι ἐνῷ οἱ σοφισταὶ φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλούσιων ἔξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὕτος «ἐν πεντακοσίῳ μερὶ τοῦ πολιτῶν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς» «τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προτρέπει τὴν ἐκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς» «τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προτρέπει τὴν ἐκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς». Ἀλλ᾽ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ παραστατικώτερον καταδεικνύει ὁ Σωκρατικὸς μαθητής ὃς φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπιφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεοκτίνην σοφίαν ἐκείνουν, δστις «οὐδενὸς πώποτε διδάσκει τὸν ἔγγενον εἰς τοῦ», ἀλλ᾽ ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ ἡτοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

ΜΕΡΟΣ Α'

KEIMENON

36. Έπειτα

Πάντα διαδρυμά τίνω μη ἀσολογήσεις.
όνοφάδενται ἀντ' αὐτούς την τον ενανθέμη πρό-
σωπο τυπού ως πρίαντος σας. «νόημα»,
τηλοιχία,,

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ:

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ,
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Περί ληψις). 'Ο Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπὸ τι-
νος ἀνωνύμου ἐταίρου του διηγεῖται εἰς αὐτὸν δσα διελέχθη μετὰ τοῦ
Ἀβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὥρας
θρου, Ἰπποκράτης δ' Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός,
τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ
ἀνέψει τις, εὐθὺς εἰσὼ ήει ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων,
Ὤ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας η̄ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν
γηνούς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφη, οὗτος μή τι νεώτερον ἀγγέλ-
λεις; Οὐδὲν γ', η̄ δ' ὁς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ ἀν λέγοις, η̄ δ' ἐγώ·
ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη,
η̄κει, στὰς παρ' ἔμοι. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νὴ
τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε· καὶ ἀμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμπο-
δος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἴπεν· Ἐσπέρας δῆτα,
μάλα γε ὁψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. διάρο τοι παῖς με δέ Σάτυρος
ἀπέδρα. καὶ δῆτα μέλλων σοι φράζειν, δτι διωξούμην αὐτόν, ὑπό^{τηλον}
τινος ἀλλου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ η̄λθον καὶ δεδειπνήστες
η̄μεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, δτι
η̄κει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἵέναι,
ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι· ἐπειδὴ δὲ τά-

χιστά με ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὑπνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω
δεῦρο ἐπορευόμην. καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ
τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ. Πρω-
ταγόρας; καὶ δις γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὁ Σώκρατες,
ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Αλλὰ ναὶ μὰ Δία,
ἔφην ἐγώ, ἀν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καὶ πείθης ἐκεῖνον, ποιή-
σει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὁ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ
εἴη· ως οὗτ' ἂν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων.
ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἡκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῆς
αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἑώρακα
Πρωταγόραν πώποτε οὐδὲ ἀκήκοα οὐδέν. ἔτι γάρ παῖς ἦ, ὅτε
τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν. ἀλλὰ γάρ, ὁ Σώκρατες, πάντες τὸν
ἄνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν. ἀλλὰ τί οὐ
βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ',
ώς ἐγὼ ἡκουσα, παρὰ Καλλίφ τῷ Ἰππονίκου· ἀλλ' ἵωμεν καὶ
ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὥγαθέ, ἐκεῖσε ἵωμεν, πρῷ γάρ ἐστιν,
ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιύόντες αὐτοῦ
διατρίψωμεν, ἔως ἂν φῶς γένηται· εἶτα ἵωμεν. καὶ γάρ τὰ
πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. ὥστε, θάρρει, καταλη-
ψόμεθα αὐτόν, ως τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ.Γ'. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν·
καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ρώμης διεσκό-
πουν αὐτὸν καὶ ἡρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὁ Ἰππόκρατες,
παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ιέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ
μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ως παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησό-
μενος; Ὅσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὅμώνυμον ἐλθὼν
Ἰπποκράτη τὸν Κῆφον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν
ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνω, εἴ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τε-
λεῖν, ὁ Ἰππόκρατες, Ἰπποκράτει μισθὸν ως τίνι ὄντι; τί ἂν ἀπε-
κρίνω; Εἶπον ἀν, ἔφη, ὅτι ως ιατρῷ. Ως τίς γενησόμενος; Ως ια-

τρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τις σε ἥρετο. Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὅντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἰπον ἀν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. Ως τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός. Εἶν, ἦν δ' ἔγω· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἔτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἀν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἴ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἰπέ μοι, δὲ Σώκρατες τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὅντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὅνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν, ὡς περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὁμήρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δὴ τοι ὁνομάζουσί γε, δὲ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἰναι, ἔφη. Ως σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τίς σε προσέροιτο· Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τίς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ διεῖπεν ἐρυθριάσας—ἥδη γάρ ὑπέφαινε τις ἡμέρας, ὡστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι—Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικε, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ' ἔγω, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἑλληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νὴ τὸν Δία, δὲ Σώκρατες, εἰπερ γε ἀ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. Ἄλλ' ἄρα, δὲ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ' οἴταπερ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γάρ σὺ ἐκάστην οὐκέπι τέχνη ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἴδιωτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εῖναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἶσθα οὖν δὲ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ηδὲ δ' ἔγω. Τοῦ πέρι; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φήσι, σοφιστῇ. ὅτι δὲ ποτε δὲ σοφιστής ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ δέ τῷ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὕτ' εἰ ἀγαθῷ οὔτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἷμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; Ἐγὼ μέν, ηδὲ δ' ὅς, ὥσπερ τούνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ηδὲ δ' ἔγω, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, δέ τι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τὶ σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἂν που αὐτῷ, δέ τι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἄλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο. Ο δέ σοφιστής τῶν τί σοφῶν ἐστιν; τί ἀν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποιας ἐργασίας ἐπιστάτης; ~~Τί~~ ἀν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, διὰ Σώκρατες, ηδὲ σοφιστήην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; "Ισως ἄν, ηδὲ δ' ἔγω, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἴκανῶς γέ· ἐρωτήσεως γάρ ἔτι ηδὲ πόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ δέ του δὲ σοφιστής δεινὸν ποιεῖ λέγειν. ὥσπερ δὲ κιθαριστής δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὐπέρ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως· ηδὲ γάρ; Ναί· Εἰεν· δέ δή σοφιστής περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ηδὲ δῆλον δέ τι περὶ οὐπέρ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δή ἐστι τοῦτο περὶ οὐ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστὶν δὲ σοφιστής καὶ τὸν μαθητήν ποιεῖ; Μὰ Δί, ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἔγὼ εἴπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἶσθα εἰς οἶόν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ηδὲ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διαικινδυνεύοντα ηδὲ χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι ηδὲ πονηρόν, πολλὰ ἂν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὐ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φίλους ἂν παρεκάλεις καὶ

τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συγνάξ· ὃ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἥγει, τὴν ψυχήν, καὶ ἐνῷ πάντ' ἔστι τὰ σὰ ἦ εὖ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὕτε τῷ πατρὶ οὕτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὕτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς φήσι, ὅρθιος ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρή ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἔτοιμος δ' εἴ ἀναλίσκειν τά τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἥδη διεγνωκός, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὕτε γιγνώσκεις, ὡς φήσι, οὕτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστήν, ὃ τί ποτ' ἔστι, φαίνει ἀγνοῶν, φῶ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ δις ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, φῶ Σώκρατες, ἐξ ὅν σὺ λέγεις. Ἐρ' οὖν, φῶ Ιππόκρατες, δο σοφιστὴς τυγχάνει ὃν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὅν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γάρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, φῶ Σώκρατες, ψυχὴ τίνι; Μαθήμασιν δήπου, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, φῶ ἑταῖρε, δο σοφιστὴς ἐπαινῶν ἀ πωλεῖ ἐξαπατήσει ἥμᾶς, ὡσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, δο ἔμπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γάρ οὕτοί που ὅν ἀγούσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἵσασιν δο τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὄνομενοι παρ' αὐτῶν, ἐάν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὃν οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀ πωλοῦσι, τάχα δ' ἀν τινες, φῶ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῦεν ὅν πωλοῦσιν δο τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' αὐτῶς καὶ οἱ ὄνομενοι παρ' αὐτῶν ἐάν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἰατρικὸς ὁν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τι χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλὲς σοι ὡνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ παρ' ἄλλου

ότουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὡς μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γάρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἡ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γάρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὸν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἡ φαγόντα, καταθέμενον οἶκαδε ἔξεστιν συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαῖοντα, ὃ τί τε ἐδεστέον ἡ ποτέον καὶ ὃ τι μή, καὶ ὅπόσον καὶ ὅπότε· ὥστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ’ ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἡ βεβλαμμένον ἡ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γάρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὠρμήσαμεν, ἴωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γάρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον· καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. Ζ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διεπερανάμενοι οὕτως ἐσίοιμεν, ἐπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι ὁ θυρωρός, εὔνοούχος τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἀχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἀμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἴός τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν, καὶ δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω δύνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηρότε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; 'Αλλ', ὡγαθέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὸ
Καλλίαν ἥκομεν οὔτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρω-
ταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ίδεῖν ἥλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν.
μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἀνθρωπος ἀνέφεξε τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγό-
ραν ἐν τῷ προστάῳ περιπατοῦντα, ἔξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεπάτουν
ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ ὁ ὅμοιμήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους καὶ Χαριμίδης
ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἔτερος τῶν Περικλέους
Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ
Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθη-
τῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων
δὲ οἱ ὄπισθεν ἥκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ
μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων
ὅ Πρωταγόρας, δι' ὃν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ
Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἐπονται κεκηλήμενοι· ἥσαν
δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ. τοῦτον τὸν χορὸν
μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἥσθην, ὡς καλῶς ηὐλαβοῦντο μηδέποτε
ἔμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς
ἀναστρέψοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὗ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιε-
σχίζοντο οὕτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἐν κύκλῳ
περιοντες ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη "Ομηρος, Ἰππίαν τὸν Ἡ-
λεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστάῳ ἐν θρόνῳ· περὶ
αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ
καὶ Φαιδρος ὁ Μυρρινούσιος καὶ Ἀνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ
τῶν ξένων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ¹
φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἀττα διερωτᾶν τὸν
Ἰππίαν· ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ
διεξήσει τὰ ἐρωτώμενα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, φῶ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείῳ ἔχορῆτο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς, ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκούσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα· τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τῷ Ἀδειμάντῳ ἀμφοτέρῳ, ὅτε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο. περὶ δὲ ὅν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· — πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος· — ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἀρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πειθομαί, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. Ἡμεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρῳ ἀττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον. Ὡς Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνω βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἀλλων; Ἡμῖν μέν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει ἀκούσας δὲ οὖν ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὖν ἔνεκα ἥκετε; Ἰπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαιμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τοῖς ἡλικιώτατις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἰεταί οἱ μάλιστ' ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο. ταῦτ' οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὃ Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ ιόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταῦταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ δόθησίων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔσυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἔσυτοῦ συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα οὐ γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φύσιοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμενεῖαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειρίζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαγθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἷον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρῆσμαδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δέ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἷον "Ικκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὅν οὐδενὸς ἥττων σοφιστῆς Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὅν σοφιστῆς, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φύσιον ταῖς τέχναις ταῦταις παραπετάσμασιν ἔχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἀπασικατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γὰρ αὐτοὺς οὓς τι διαπράξασθαι, δὲ ἐβουλήθησαν· οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὥσπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οἱ γέ πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν· τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶνται, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἀπασαν δόδον ἐλέγχουθα, καὶ δμολογῶ τε σοφιστῆς εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εὐλάβειαν ταύτην οἷμαι βελτίω ἔκείνης εἶναι, τὸ δόμολογεῖν μᾶλλον ἡ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἔσκεμμαι, ὅστε σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ δόμολογεῖν σοφιστής εἶναι. κακίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοὶ ἐστιν· οὐδενὸς δτού οὐ πάντων ἀν νῦμῶν καθ' ἡλικίαν πατήρ εἰη· ὅστε πολὺ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλεσθε περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὅντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι· καὶ ἐγώ — ὑπάρπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, δτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἰμεν — Τί οὖν, ἔφη ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθε οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ· ἐκεῖ γάρ προϋπῆρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἄν, ἔφη, λέγοις, ὃ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ δύν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. καὶ ἐγώ εἰπον, δτι Ἡ αὐτή μοι ἀρχὴ ἐστιν, ὃ Πρωταγόρα, ἡπερ ἀρτι, περὶ δύν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ δὲ τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ δύν τῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἔάν σοι συνῆ, ἥδεως ἄν φησι πυθέσθαι· τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. ὑπολαβών οὖν ὁ Πρωταγόρας εἰπεν· Ὡ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἔάν ἐμοὶ συνῆς, ἢ ἄν ἡμέρᾳ ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οἶκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγειν, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ἀν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τις σε διδάξειεν ὃ
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἀν γένοιο. ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ' ὥσπερ ἀν εὶς αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἰπ-
 ποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου
 τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίπου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ
 ἀφικόμενος παρ' αὐτόν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκούσειεν αὐτοῦ
 ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ὅτι ἑκάστης ἡμέρας ξυνδὼν αὐτῷ βελ-
 τίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εὶς αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ φήσι βελ-
 τίων ἔσεσθαι καὶ εἰς τὶς ἐπιδώσειν; εἴποι ἀν αὐτῷ Ζεύξιππος,
 ὅτι πρὸς γραφικήν καν εἰς Ὁρθαγόρα τῷ Θηβαίῳ συγγενό-
 μενος, ἀκούσας ἐκείνου ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ἐπανέροιτο
 αὐτὸν εἰς δὲ τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐκεί-
 νῳ, εἴποι ἀν, ὅτι εἰς αὔλησιν οὕτω δὴ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπέρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης ὅδε Πρω-
 ταγόρα συγγενόμενος, ἢ ἀν αὐτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων
 ἀπεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἑκάστης οὕτως ἐπι-
 δώσει εἰς τὶς, ὃ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ δὲ Πρωταγό-
 ρας ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὃ Σώ-
 κρατεῖς, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος.
 Ἰπποκράτης γάρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπερ ἀν
 ἐπαθεν ἄλλω τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν. οἱ μὲν γάρ
 ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευ-
 γότας ἀκοντας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λο-
 γισμούς τε καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν δι-
 δάσκοντες — καὶ ἡμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δὲ
 ἐμὲ ἀφικόμενος μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἡκει.
 τὸ δὲ μαθημά ἔστιν εὐβουλία περὶ τῶν οἰκείων, ὅπως ἀν ἀρι-
 στα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῦ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως
 τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἀν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μουλέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἀνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο ἐστιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Γ'. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἴρηται ἢ ἀπέρ νοῶ. ἐγώ γὰρ τοῦτο, ὁ Πρωταγόρα, οὐκ ὄμην διδακτὸν εἰναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. θευ δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἶναι μηδ' ὑπ' ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιος εἰμι εἰπεῖν. ἐγώ γὰρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες, φημὶ σοφούς εἶναι. δρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέη πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τἄλλα πάντα οὔτως, ὅσα ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἰονται δημιουργὸν εἶναι, κἀν πάνυ καλός ἦ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἄλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ἂν ἢ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἐξάρωνται κελευόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὃν οἰονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὔτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέη βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων δύμοιως μὲν τέκτων, δύμοιως δὲ χαλκεὺς σκυτοτόμος, ἔμπορος ναύκληρος πλούσιος πένης, γενναῖος ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὅντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτόν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὔτως ἔχει, ἀλλὰ

ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετὴν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἶοί τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, δὲ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατήρ, τούτους ἂ μὲν διδασκάλων εἴχετο καλῶς καὶ εὗ ἐπαίδευσεν, ἂ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παίδευει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ' αὐτοὶ περιιόντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτουνὶ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἔξ μηνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὃ τι χρήσατο αὐτῷ. καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἵ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὅντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, δὲ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρετὴν. ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἷμαί τι σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξηγηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, ὡς διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδειξον. Ἐλλ., δὲ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδεῖξω ἡ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, διποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον ὑμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δέ καὶ τούτοις χρόνος ἤλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείζαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἀγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμησάτε ταῦτα νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθέα

δὲ παραιτεῖται· Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι· νείμαντος δ' ἐμοῦ, ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει· νέμων δὲ τοῖς μὲν ἴσχυν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει· τὰ δὲ ὥπλι-
ζε, τοῖς δ' ἀσπιλον διδοὺς φύσιν ἀλληγ τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύ-
ναμιν εἰς σωτηρίαν· ἀ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότητι ἡμιπισχεν, πτη-
νὸν φυγὴν ἢ κατάγειν οἴκησιν ἔνεμεν· ἀ δὲ ηὗξε μεγέθει, τῷδε
αὐτῷ αὐτὰ ἕσφεν, καὶ τἄλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν· ταῦτα δὲ
ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀιστωθείη. ἐπειδὴ δὲ
αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς
ώρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξὶ¹
καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ
καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα
στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστῳ, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν
ὅπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. τούντεῦθεν τρο-
φὰς ἄλλοις ἄλλας ἔξεπόριζε, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις
δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔστι δ' οἵς ἔδωκεν εἶναι
τροφὴν ζῷων ἄλλων βοράν. καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε,
τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ
γένει πορίζων. ἀτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὁν δ' Ἐπιμηθεὺς
ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις· λοιπὸν δὴ ἀκό-
σμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἡπόρει ὃ τι
χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψό-
μενος τὴν νομήν, καὶ δρᾶ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάν-
των ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ
ἀστρωτὸν καὶ ἀσπιλον· ἥδη δὲ καὶ ἡ είμαρμένη ἡμέρα παρῆν,
ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἔξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν
ἐχόμενος δ' Προμηθεὺς, ἤντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι,
κλέπτει· Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν
πυρὶ· ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῷ ἦ
χρησίμην γενέσθαι·, καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν
μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρωπος ταύτη ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνέχωρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθῶν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εὑπορίᾳ μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ύστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἴδρυεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἐπειτα φωνὴν καὶ δնόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμάτας καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρωποι φύουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλυτο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἵκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἃς μέρος πολεμική· ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σφέζεσθαι κτίζοντες πόλεις. ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἥδικουν ἀλλήλους ἀτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἰεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φύλακας συναγωγοί· ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὥδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἵκανὸς ἴδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

θρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας, ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γάρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ δὲ γοινοὶ αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἔμοι, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὁ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, δὲ γοινοὶ οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ἀν τῶν δὲ γοινοὶ συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φέρεις εἰκότως, ὡς ἐγώ φημι· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ίέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὕτη, ὁ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

"Ινα δὲ μὴ οἴη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται πάντες ἀνθρώποι πάντα ἀνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἥντιοῦν τέχνην, ἦν μή ἐστιν, καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μακρόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικός ἐστιν, ἐάν οὕτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθη λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἥγοῦντο εἶναι, τάληθη λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καί φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὕσιν ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΓ'. "Οτι μὲν οὖν πάντα ἀνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἥγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἥγοῦνται

εῖναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἔξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι φῶν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γάρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακά ἔχειν ἀνθρώποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὄστιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶν τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἷμαι, ἵσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τάναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἔξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἔάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τάναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις~~ῶν~~ ἔστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἔξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης· εἰ γάρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὡς Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἱ γε ἀνθρώποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. οὐδεὶς γάρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τοῦτο τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις^{μην} μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται—οὐ γάρ ἐν τῷ γε πραχθὲν ἀγένητον θείη—ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ, μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος δ τοῦτον ἴδων κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει.~~Ταύτην~~ οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἱ τε ἄλλοι ἀνθρώποι οὓς δὲν οἴωνται ἀδικεῖν καὶ οὐχ ἤκιστα· Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοι εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετὴν, ἀποδέδεικταί σοι, ὅ Σώκρατες, ἵκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ'. "Ἐτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἀλλὰ τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσιν, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοῖ, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὅ Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἔρω, ἀλλὰ λόγον. ὥδε γάρ ἐννόησον. πότερον ἔστι τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γάρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἀλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γάρ ἔστι καὶ τοῦτο ἔστι τὸ ἔν οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ χαλκεία οὐδὲ κεραμεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὅσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν. εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὗ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἀνδρα, ἐάν τι κατὰ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὔτω πράττειν, ἀνεύ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἔωσπερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὄντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἡ ἀποκτείνειν. εἰ οὔτω μὲν ἔχει, οὔτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἀλλὰ διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ. ὅτι μὲν γάρ διδακτὸν αὐτὸν ἥγοῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτὸν δὲ ὄντος καὶ θεράπευτοῦ τὰ μὲν ἀλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οὓς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζημία, ἐὰν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἡ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καί, ὡς ἔπος εἴπειν,

συλλήβδην τῶν οἰκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἰεσθαί γε χρή, ὡς Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ ἀν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν. ἐπειδὴν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα καὶ τροφὸς καὶ μῆτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς δὲ πατήρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἔκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, δτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἀδίκον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν ὄσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ ἐὰν μὲν ἑκῶν πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ διδασκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὴν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἔκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι, πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα δὲ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ δρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι· οἵ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως δὲν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσι· πρὸς δὲ τούτους, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ῥυθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι τε ὁσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ὁσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν πᾶς γάρ δὲ βίος τοῦ

ἀνθρώπου εύρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῆς οὔσης, καὶ μὴ ἀναγκάζονται ἀποδεῖλιαν διὰ τὴν πονηρόταν τῶν σωμάτων καὶ ἐν πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσιν καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ τοῖς μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν δψιαίτατα ἀπαλλάττονται. ἐπειδὴν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὐτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμάτις τῇ γραφίδι οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόσαι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχεῖν καὶ ἀρχεσθαι· δέ δ' ἂν ἐκτὸς βαίνη τούτων, κολάζει, καὶ ὅνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὔσης περὶ ἀρετῆς ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ὡς Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτὸν ἔστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

ΚΕΦ. ΙΣ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γάρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγώ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἴδιωτεύειν. εἰ γάρ δὴ ὁ λέγω οὕτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὗτως, — ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὅτιοῦν καὶ μαθητῶν προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάντες αὐληταὶ ἦμεν, ὁποῖός τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ

ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν μὴ καλῶς αὐλοῦντα, καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται ὥσπερ τῶν ἀλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἷμαι, ἡμῖν ἡ ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύμως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴχομεν ἀλλήλους διδάσκειν, οἵτις ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὁ Σώκρατες, τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς νίεῖς γίγνεσθαι ἢ τῶν φαύλων; οἷμαι μὲν οὕτως, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν ὁ οἶδες εὐφυέστατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἀνὲλλόγιμος ηὔξηθη, ὅτου δὲ ἀφυής, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μὲν ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦλος ἀνὲπέβη, πολλάκις δὲ ἀν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐληταὶ γ' ἀν πάντες ἦσαν ίκανοι ὡς πρὸς τοὺς ιδιώτας καὶ μηδὲν αὐλήσεως ἐπαΐοντας. Οὕτως οἶσυ καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικώτατος φαίνεται ἀνθρώποις τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμμένων, δίκαιοιν αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἵτις μῆτε παιδείᾳ ἐστὶ μῆτε δικαστήρια μῆτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη μηδεμίᾳ διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ' εἰεν ἄγριοι τινες, οἵτις περ οὓς πέρουσιν Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίω· ἦ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἑκαίνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσας ἄν, εἰ ἐντύχοις Εύρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνολοφύραι· ἀν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ τρυφᾶς, ὁ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς, καθ' ὃσον δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι· ὥσπερ ἀν εἰ ζητοῖς τίς διδάσκαλος τοῦ ἐλληνίζειν, οὐδὲ ἀν εἴς φανείη, οὐδὲ γ' ἄν, οἷμαι, εἰ ζητοῖς τίς ἀν ἡμῖν διδάξειεν τοὺς τῶν χειροτεχνῶν νίεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἦν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὃσον οἶσις τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ

τοῦ πατρὸς φίλοι ὅντες διμότεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἀν διδάξειεν; οὐ ράφδιον οἶμαι εἶναι, ὃ Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπέρων παντάπασι ράφδιον· οὔτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἀλλὰ κανὸν εἰ διάγονον ἔστι τις, ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὃν δὴ ἐγὼ οἶμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὀνῆσσαί τινα πρὸς τὸ καλὸν κἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὴν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθη, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν δὲ γὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθῶν εἰς ἱερόν, δύμσας, ὅσου ἀν φῆ ἀξία εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκε.

Τοιοῦτον σοι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἰρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὔτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οὐεῖς γίγνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οὐεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὕπω ἀξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γάρ ἐν αὐτοῖς εἰσιν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου. καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντά τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡ σθόμην ὅτι τῷ ὅντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἱπποκράτη· Ὡ παῖ! Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προύτρεψάς με ὥδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γάρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἔγωγε ἐν μὲν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ἡγούμην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γί-

γγονται· νῦν δὲ πέπεισμαι.. πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, δ δῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥᾳδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γάρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο δτῷοῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἀν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειεν ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἵκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτο τινά τι ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἔάν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥήθεντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλάβηται τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὔτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἵκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὃς αὐτὰ δηλοῖ, ἵκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἢ δλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὁ Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεῆς εἰμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φήσι διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἰπερ ἄλλῳ τῷ ἀνθρώπῳ, πειθοίμην ἀν καὶ σοὶ· δ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γάρ ὅτι ὁ Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σου ἢ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ δισιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἐν τι εἴη συλλήβδην ἀρετὴν ταῦτ' οὖν αὐτὰ διείλθε μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μέν τι ἐστιν ἢ ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν ἢ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ δισιότης ἢ ταῦτ' ἐστὶ ἢ νυνδὴ ἐγώ ἔλεγον πάντα δινόματα τοῦ αὐτοῦ ἐνδεῶντος· τοῦτ' ἐστιν δ ἔτι ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. Ἐλλὰ ῥᾶδιον τοῦτο γ', ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνδεῶντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἢ ἐρωτᾶς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ρίς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα, ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ γρυποῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ

τοῦ ὄλου, ἀλλ' ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὃ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὄλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἀνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάνπερ τις ἐν λάβῃ, ἀπαντα ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὗ. Ἔστι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη· καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ἴδιαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὄφθαλμὸς οἷον τὰ ὕτα, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν ἔστιν οἷον τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἀρ' οὖν οὔτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὸ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἡ δῆλα δὴ ὅτι οὔτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; Ἄλλ' οὔτως, ἔφη, ἔχει, ὃ Σώκρατες. Καὶ ἐγώ εἶπον. Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἷον ἐπιστήμη, οὐδὲ οἷον δικαιοσύνη, οὐδὲ οἷον ἀνδρεία, οὐδὲ οἷον σωφροσύνη, οὐδὲ οἷον διστότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποιόν τι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον· πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἢ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἰ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή μοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δὲ ὡνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἢ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν' ἀν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἡ ἄλλην; Τὴν αὐτήν, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη οἷον δίκαιον εἶναι, φαίνην ἀν ἔγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι· οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ διστότητά τινά φατε εἶναι; φαῖμεν ἀν, ὡς ἐγῷμαι. Ναί, ἡ δ' ὅς.

Ούκοιν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμα τι εἶναι; φαῖμεν ἀν· ἢ οὐ; Καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φατε τοιοῦτον πεψυκέναι οἶον ἀνόσιον εἶναι ἢ οἶον ὅσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἀν ἔγωγ', ἔφη, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἀν· Εὔφημει, ὃ ἀνθρωπε· σχολῇ μεντάν τι ἄλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτή γε ἡ ὅσιότης ὅσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἀν ἀποκρίναιο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὁρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶον τὸ ἔτερον· εἴποιμ' ἀν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὁρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἵει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἔγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὃ Πρωταγόρα; φήσι οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον μόριον οἶον τὸ ἔτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος δὲ λόγος ἔστιν; τί δὲ ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες, δύμολογεῖν. Τί οὖν, ὃ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα δύμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται· Οὐκ ἄρα ἔστιν ὅσιότης οἶον δίκαιοιν εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἶον ὅσιον, ἀλλ' οἶον μὴ ὅσιον· ἡ δ' ὅσιότης οἶον μὴ δίκαιοιν, ἀλλ' ἄδικον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τί αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἔγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἀν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὅσιότητα δίκαιοιν· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἐώης, ταῦτα ἀν ταῦτα ἀποκρινοίμην, ὅτι ἥτοι ταῦτὸν γ' ἔστι δικαιότης ὅσιότητι ἢ ὅ τι δμοιότατον καὶ μάλιστα πάντων ἡ τε δικαιοσύνη οἶον ὅσιότης καὶ ἡ ὅσιότης οἶον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἥ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὃ Σώκρατες, οὕτως ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὅσιότητα δίκαιοιν, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφο-

ρον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη· εἰ γάρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ δισιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲν γάρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἀν διέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ὅς, προσέοικε τι δικαιοσύνη δισιότητι· καὶ γάρ ὅτιοῦν διτροῦν ἀμῇ γέ πη προσέοικε· τὸ γάρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπη προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἄλλα ἀ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἀ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῇ γέ πη προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον. Ὡστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ κἀν ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ὡς ἀπαντά ἔστιν ὅμοια ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, κἀν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὅμοιόν. καὶ ἐγώ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν· Ὡς γάρ οὔτω σοι τὸ δίκαιοιν καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει, ὥστε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πᾶν, ἔφη, οὕτως, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σὺ μοι δοκεῖς οἰεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὃν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Αφροσύνην τι καλεῖς; Ἔφη. Τούτῳ τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἔστιν ἡ σοφία; Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἀνθρώποι ὁρθῶς τε καὶ ὀφελέμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὔτω πράττοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκοῦν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὁρθῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὔτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναντίον ἄρα ἔστι τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; Ἔφη. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ

δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἵσχυί πράττεται, ἴσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; Ἔφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι δέξι ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐνί ἐκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστὶν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἰθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμοιογημένα ἡμῖν. ὡμοιογήκαμεν ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; Ὡμοιογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι; Ἔφη. Ὡμοιογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι ὃ ἀν ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ δὲ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. Ἐναντίον ἀρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ᾧ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον, ἐν ᾧ ἐλέγετο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφίᾳ, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὕτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται· οὐ γάρ συνάρδουσιν οὐδὲ συναρμότουσιν ἀλλήλοις· πῶς

γάρ ἀν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ ἐν μόνον ἐναντίον εῖναι, πλείω δὲ μή, τῇ δ' ἀφροσύνῃ ἐνὶ ὅντι σοφία ἐναντία καὶ σωφροσύνη αὖ φαίνεται; ἢ γάρ, ὃ Πρωταγόρα, ἔφη ἐγώ, ἡ ἄλλως πως; 'Ωμολόγησε καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν ἐν ἀντίῃ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς σοφίας; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ τῆς ὁσιότητος σχεδόν τι ταῦτόν ὄν. Ιθι δή, ἢν δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. Ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώπος σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἀν ἐγωγ' ἔφη, ὃ Σώκρατες, τοῦτο ὄμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοί γέ φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφη, ἢ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη, πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέχθητι τὸν τῶν πολλῶν. 'Αλλ' οὐδέν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σύ γε ἀποκρίνῃ, εἰτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή· τὸν γάρ λόγον ἐγωγε μάλιστα ἐξετάζω, συμβαίνει μέντοι ἵσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἐξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἥτιάτο δυσχερῆ εἶναι· ἐπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. "Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δοκοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; "Εστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εὖ φρονεῖν;"Εφη. Τὸ δ' εὖ φρονεῖν εὖ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν;"Εστω, ἔφη. Πότερον, ἢν δ' ἐγώ, εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὖ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἀπτά εἶναι; Λέγω. "Ἄρ" οὖν, ἢν δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθά, ἐστιν ὡφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶν μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὡφέλιμα ἦ, ἐγωγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἡδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατεάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἐώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἢν δ' ἐγώ, λέ-

γεις, δο Πρωταγόρα, ἀ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἐστιν, ἢ ἀ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς ἔφη· ἀλλ' ἔγωγε πολλὰ οἴδ' ἀ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δέ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δέ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἶον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἔθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασίν ἐστι πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. Οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταύτην τοῦτο κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἴατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἔλαιόν, ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὅψοις.

ΚΕΦ.ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὗ λέγοι· καὶ ἔγω εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, ἔγὼ τυγχάνω ἐπιλήσμαντις ὁν ἀνθρωπος, καὶ ἐάν τις μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ἦ ὁ λόγος. ὥσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος δῶν, ὃν δὲν χρῆναι, εἴπερ ἔμελλές μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ δεῖ; Μηδαμῶς, ἢν δ' ἔγω. Ἀλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί, ἢν δ' ἔγω.

Πότερα οὖν ὅσα δεῖ ; ἔφη. Ναί, ἦν δ' ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι σὺ οἶδας τ' εἶ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖθις βραχέα, οὕτως, ὥστε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι, τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. ὩΣ Σώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἡδης εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν ὃ σὺ κελεύεις, ὡς ὁ ἀντιλέγων ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διελεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελτίων ἐφανύόμην οὐδ' ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν τοῖς "Ελλησιν" καὶ ἐγὼ — ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἡρεσεν αὐτὸς ἔκαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι ἔκλων εἴναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν ἔργον εἴναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις. Ἀλλὰ τοι, ἔφην, ὃ Πρωταγόρα, οὐδ' ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ὡς ἐγὼ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι διαλέξομαι· σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φήσεις δὲ καὶ αὐτός, καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδας τ' εἰς συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γάρ εἰ. ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἀν οἶδας τ' εἴναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμφότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· οὗν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἐστὶ καὶ οὐκ ἀν οἶδας τ' εἴην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους — ἐλθεῖν γάρ ποιμεῖ δεῖ — εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν σωσ οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπών ἀνιστάμην ὡς ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτουτοῦ, καὶ εἴπεν· Οὐκ ἀφήσομεν σε, ὃ Σώκρατες· ἐὰν γάρ σὺ ἐξέλθης, οὐχ ὅμοιώς ἡμῖν ἔσονται οἱ διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν· ὡς ἐγὼ οὐδ' ἀν ἐνδεικόν ἀκού-

σαιμὶ ἡ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων· ἀλλὰ χάρισαι
ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἐγὼ εἶπον—ἥδη δὲ ἀνειστήκη ὡς ἔξιών,—“Ω
παῖς Ἰππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι,
ἀτάρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὥστε βουλοίμην ἀν χαρίζεσθαί
σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοισο· νῦν δὲ ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοισο μου
Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἐπεσθαί, ἢ τῶν δολι-
χοδρόμων τῷ ἡ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἐπεσθαί· εἴ-
ποιμὶ ἂν σοι δτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ ἐμαυτοῦ δέομαι θέ-
ουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ’ οὐ γάρ δύναμαι, ἀλλ’ εἴ τι δέει
θεάσασθαί ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου
δέου συγκαθεῖναι· ἐγὼ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος
δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου
ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ
βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρί-
νεσθαί· εἰ δὲ μή, τίς δὲ τρόπος ἐσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γάρ
ἔγωγ’ φμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ
τὸ δημηγορεῖν. ‘Αλλ’ ὁρᾶς, ἔφη, οὐ Σώκρατες, δίκαια δοκεῖ
λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἐξεῖναι διαλέγεσθαι ὅπως
βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἀν αὖ σὺ βούλη.

ΚΕΦ. ΚΓ'. Ύπολαβών οὖν δὲ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέ-
γεις, οὐ Σώκρατης μὲν γάρ ὅδε ὅμοιογεῖ μὴ μετεῖ-
ναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ δὲ διαλέ-
γεσθαι οἵος τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξα-
σθαι θαυμάζοιμ’ ἀν εἴ τω ἀνθρώπων παραχωρεῖ· εἰ μὲν οὖν
καὶ Πρωταγόρας ὅμοιογεῖ φαυλότερος εἶναι Σώκρατος δια-
λεχθῆναι, ἐξαρκεῖ Σώκρατει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω
ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ’ ἐκάστη ἐρωτήσει μα-
κρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων
διδόναι λόγον, ἀλλ’ ἀπομηκύνων ἕως ἐπιλάθωνται περὶ¹
ὅτου τὸ ἐρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σώκρατη

γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἔκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὃς ἐγώμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ω Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς ὃ ἂν δρμήσῃ. ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῦσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή. ἔστι γὰρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῦμαι ἐκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶν μᾶς συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἔριζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἔριζουσι δὲ οἱ διάφοροι τε καὶ ἔχθροι ἀλλήλοις· καὶ οὕτως ἀν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο. ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἀν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῦτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γὰρ ἔστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκούοντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἀν οὕτως εὐφρατινοίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γὰρ ἔστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἡ ἄλλο ἥδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἰππίας ὁ σοφὸς εἶπεν·

Ω δένδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γὰρ δόμοιον τῷ δόμοιώ φύσει συγγενὲς ἐστιν, ὃ δὲ νόμος, τύραννος ὁν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ δῆντας τῶν Ἑλλήνων καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἄξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, διὰ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ἡμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτηῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβέτερον τοῦτο εἴδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρᾳ, ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθε μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἐκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἦρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν, καὶ ἐμὲ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἰπον οὖν ἐγὼ δτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γὰρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἰρεθείς, οὐκ ὀρθῶς ἀν ἔχοι τὸν χείρων τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε δόμοιος, οὐδ' οὔτως ὀρθῶς· ὃ γὰρ δόμοιος ἡμῖν δόμοῖα καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἡρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἰρήσε-

σθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἰσχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδέν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὔτωσὶ θέλω ποιῆσαι, ἵν', δι προθυμεῖσθε, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ήμιν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἔγω δὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἡμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἔγω φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴν δὲ ἔγὼ ἀποκρίνωμαι διπόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω δμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἔγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἀπερ δμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν. καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι. καὶ δι Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἄθελεν, δμως δὲ ἡναγκάσθη δμολογῆσαι.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 26-33 (338 Ε - 348 Γ)

Αφοῦ συνεφώνησαν ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη προέδρου, ὁ πολυμήχανος Πρωταγόρας, διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἡττάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἔρμηνείαν ποιητῶν ἵκανότητός του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ ὅποιον δὲ Κεῖος ποιητῆς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Σκόπα καὶ εἶχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετήν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπινέσαντος τὸ ἄσμα, ὁ σοφιστῆς λέγει ὅτι δὲ ποιητῆς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν· διότι ἴσχυριζόμενος οὗτος ὅτι εἴναι ι δύσκολον νὰ γίνῃ τις ἀνὴρ ἀγαθός, προϊόντος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, ὅτι εἴναι ι δύσκολον νὰ εἴναι ι δύσκολον νὰ γίνῃ τις ἀνὴρ ἀγαθός.

Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἥρῃ τὴν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαι τοῦ εἴναι καὶ ἐπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔθηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνῃ τις ἀγαθός), διατὰ δύμως φθάση τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετήν, εἶναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δὲ ο Πιττακὸς λέγων ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ εἴναι τις ἀγαθός).

Εἰς ταῦτα δὲ Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δύμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ ὅτι δὲ Σιμωνίδης θὰ ἥτο ἀμαθέστατος, ἀν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἔρμηνείαν ἴσχυριζετο, ὅτι εἶναι εὔκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δυσκολώτατον.

Τότε δὲ Σωκράτης προσφεύγει εἰδωνενόμενος εἰς δευτέραν ἔρμηνειαν, στηριζόμενην εἰς τὰ συνώνυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ ὅποια τὸ καλεπόν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δύμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει ὅτι δικαίως δὲ Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, ὅτι εἶναι κακὸν νὰ εἴναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δὲ Πρωταγόρας καὶ δὲ Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἔκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἔρμηνείαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δὲ Σωκράτης ἐπανίστασε μετὰ θαυμαστοῦ σκώμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας ὡς ἀσχολούμενον περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφνῆ δήματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφανέται ὅτι δικαίως διαφωτεῖ δὲ Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν· διότι τὸ νὰ γίνῃ μέν τις ἀγαθός εἶναι ὄντως δύσκολον, ἀλλ' ἀφοῦ γίνῃ τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθός εἶναι

ἀδύνατον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, διότι τοῦτο τὸ γέρας ἔχει μόνον ὁ θεός, ὃς ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

Οἱ Ἰππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἔρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἔρμηνεας τοῦ ἄσματος. Ἀλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἄνδρα ἀποτρέπει ὁ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ ὁ διακοπεῖς διάλογος. Τότε καὶ ὁ Σωκράτης παραβάλλων τὸν διαλεγομένον περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ δύοτοι μὴ δυνάμενοι δι' ἀπαθενσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲν ἴδιας τῶν σκέψεις καὶ ἴδιαν τῶν φωνήν, ὅπως πράττουν οἱ πεπαιδευμένοι συμπόται, προσκαλοῦν αὐλητρίδας καὶ ὁρχηστρίδας διὰ νὰ διασκεδάσουν, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν. Οἱ σοφιστὴς βαρέως φέρων ὅτι ἀνεσκενάσθη, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη· ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἡγάγουσαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζητήσεως λαμβάνον τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

ΚΕΦ. ΑΓ'. Εἶπον δὴ ἐγώ, Ὡ Πρωταγόρα, μὴ οἶου διαλέγεσθαί μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἡ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγούμαι γάρ πάνυ λέγειν τι τὸν "Ομηρον τὸ

σύν τε δύ' ἔρχομένω καὶ τε πρὸ δι τοῦ ἐνόησεν.

εὔπορώτεροι γάρ πως ἀπαντές ἐσμεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα. μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα περιιών ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείζηται καὶ μεθ' ὅτου βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγώ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλων τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ δὲ εἰκόνων σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γάρ ἄλλον ἢ σέ; ὃς γε οὐ μόνον αὐτὸς οἵει καλὸς καὶ γαθὸς εἶναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἶστος τ' εἴ ποιεῖν ἀγαθούς· καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυ-

πτομένων σύ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ἐλληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτὸν ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἄρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἔρωτῶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὕ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἔκεινα, ἀπέρ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ήν δέ, ως ἐγῷμαι, τὸ ἔρωτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὄνομάτα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἐστιν, ἡ ἐκάστω τῶν ὄνομάτων τούτων ὑπόκειται τις ἵδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἔαυτοῦ δύναμιν ἔκαστον, οὐκ ὅν οἶον τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὄνομάτα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἴδιῳ πράγματι τῶν ὄνομάτων τούτων ἐπικείσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς, οὐχ ως τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἐστιν, ἀλλ' ως τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἐστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἴδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα· ταῦτα εὶ μὲν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάθι, εὶ δὲ ἀλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ως ἐγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἀλληγορίαν φήσῃς· οὐ γάρ ἀν θαυμάζοιμι, εὶ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. Ἀλλ' ἐγώ σοι, ἔφη, λέγω, ὃ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἐστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἡ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. ὃδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὑρήσεις γάρ πολλούς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Ἐχε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι δὲ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

ραλέους λέγεις ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ὃ οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φήσ εῖναι καὶ ώς καλοῦ ὅντος αὐτοῦ σὺ διδάσκαλον σαυτὸν παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαί γε. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; "Ολον που καλὸν ώς οἶνόν τε μάλιστα. Οἰσθα οὖν τίνες εἰς τὰ φρέατα κολυμβῶσι θαρραλέως; "Ἐγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται ἢ δι' ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἴππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσίν; πότερον οἱ ἴππικοι ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἴππικοι. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελταστικοὶ ἢ οἱ μῆ; Οἱ πελταστικοί. καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα, εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἔαυτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. "Ηδη δέ τινας ἑώρακας, ἔφην, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὅντας, θαρροῦντας δὲ πρὸς ἔκαστα τούτων; "Ἐγωγε, ἢ δ' ὅς, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαρραλέοι οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρόν, μεντάν, ἔφη, εἴη ἡ ἀνδρεία· ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν, ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐκοῦν οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὗτω θαρραλέοι ὅντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοι εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὅντες ἀνδρείοτατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρείᾳ εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὁ Σώκρατες, ὃ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. Ἐγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ σοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμοιόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἥρου, εἶπον ἀν ὅτι οὐ πάντες· τοὺς δὲ ἀνδρείους ώς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὄμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ώς οὐκ ὀρθῶς ὡμοιόγησα. ἐπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἔαυτῶν θαρραλεώτερους ὅντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἵει τὴν

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταῦτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἴσχὺν οἰηθείης ἂν εἶναι σοφίαν, πρῶτον μὲν γάρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιό με, εἰ οἱ ἴσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὗτῶν, ἔπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὸν μαθεῖν, φαίην ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ διμολογήσαντος ἔξεινη ἄν σοι χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις λέγειν, ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν διμολογίαν ἡ σοφία ἐστίν ἴσχυς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα διμολογῶ τοὺς δυνατούς ἴσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἴσχυρούς δυνατούς. οὐ γάρ ταῦτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἴσχυν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἴσχυν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκεῖ οὐ ταῦτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας· θάρσος μὲν γάρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὁ Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωπος ἂν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζῷη; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ οὕτω βεβιωκέναι; "Εμοιγ', ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζῷη ἡδόμενος. Τί δή, ὁ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέ' ἄττα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γάρ λέγω, καθ' δ' ἡδέα ἐστίν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἴ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὐθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὥσαύτως οὕτως, οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἶδα, ὁ Σώκρατες, ἔφη, ἀπλῶς οὕτως, ὡς σὺ ἐρωτᾶς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἔστιν ἀπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ κακά· ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἀ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' αὖ καὶ ἀ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δ' ἀ ἔστι, καὶ τρίτον ἀ οὐδέτερα, οὕτε κακὰ οὕτ' ἀγαθά. 'Ηδέα δὲ καλεῖς, ἦν δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδονήν; Πάνυ γ', ἔφη. Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἔστιν, εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. "Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἐκάστοτε, ὃ Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἥδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῶμαι; Δίκαιος, ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γάρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. "Αρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τῇδέ πη καταφανές ἀν ἡμῖν γένοιτο; ὥσπερ εἴ τις ἀνθρωπὸν σκοπῶν ἐκ τοῦ εἰδούς ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἵδων τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἀκρας εἴποι. "Ιθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φήσ, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν. "Ιθι δή μοι, ὃ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἵσχυρὸν οὐδ' ἡγεμονικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι· οὐδ' ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὅντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἄρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἐρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἔρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἶν ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἀν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἀλλ' ἄττα πράττειν ἢ ἀν ἐπιστήμη κελεύῃ, ἀλλ' ἵκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρὸν ἔστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην μὴ οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφη ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοί τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἡρόμην ὃ τίποτε αἴτιόν ἔστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττωμένους ἢ λύπης ἢ ὅν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπό τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γάρ οἴμαι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "Ιθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὃ ἔστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ισως γάρ ἀν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὀρθῶς λέγετε, ὁ ἀνθρωποι, ἀλλὰ φεύδεσθε, ἔροιντ' ἀν ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἔστι, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸν φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὁ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἷς ὅτι ἀν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἴμαι, ἦν δ' ἐγώ, εἶναι τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἵς ἀρτοὶ ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ἢ οἴμαι ἀν ἔγωγε κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ μὴ βούλει, εἴ σοι φίλον, ἐῶ χαίρειν. 'Αλλ', ᔁφη, ὀρθῶς λέγεις· καὶ πέραινε ὥσπερ ἥρξω.

ΚΕΦ. ΛΖ'. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, ὁ ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἂν ἐγώ γε πρὸς αὐτοὺς ὅδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἀλλο τι γάρ, ὃ ἀνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἔστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; φαῖεν ἄν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἀναύτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταῦτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἔστιν ἔκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἀλλὰ τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κἀν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἀν κακὰ ἦν, ὅτι παθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὅπηοῦν; ἀρ' οἰόμεθ' ἀν αὐτούς, ὃ Πρωταγόρα, ἀλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακὰ ἔστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τᾶλλα; Ἐγώ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας, τοὺς πολλούς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; διμολογοῦεν ἄν, ὡς ἐγώμαι. συνέφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὃ ἀνθρωποι, ὑμῖν, ὃς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἀλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾶς καὶ ἀλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; διμολογοῦεν ἄν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. οὐκοῦν πάλιν αὖ αὐτούς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡς ἀνθρωποι, οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἔρα οὐ τὰ τοιάδε λέγεται, οἷον τά τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἱατρῶν θεραπείας τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθά μέν ἔστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν ἄν; συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὁδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαί τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὔεξίαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἀν., ὡς ἐγῷ μαι. συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἥδονὰς ἀποτελευτᾷ καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετε τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς ὃ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἢ ἥδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἀν φαῖεν, ὡς ἐγῷ μαι. Οὐδ' ἔμοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἥδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; συνεδόκει. Τοῦτ' ἀρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἥδονήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἥδονῶν ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἥδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἀν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδ' ἔμοι δοκοῦσιν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι ὃ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν ἀπαλλάτη ἢ μείζους ἥδονάς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ἢ πρὸς ὃ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐγέξετε. 'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἴ με ἀνέροισθε, διὰνθρωποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῇ; Συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἀν ἐγωγε. πρῶτον μὲν γάρ οὐ ράδιον ἀποδεῖξαι τί ἔστι ποτε τοῦτο, ὃ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἥδονῶν ἥττω εἶναι· ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἰ πη ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἥδονήν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν· ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἥδεως καταβιῶναι τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν, διὰ τοῦτο τελευτᾶ,

τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γάρ ὑμῖν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, δταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἀνθρωπος, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἔξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὗθις αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἀνθρωπος τάχαθα πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. Ως δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς δνόμασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ δνόμασιν προσαγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτα αὗθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγομεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἀνθρωπος τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, Ἡττώμενος, φήσομεν. Ὑπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν ἀλλο γάρ ὄνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθόν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι Ἡττώμενος—Ὑπὸ τίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἀν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστὴς ὁν, γελάσεται καὶ ἐρεῖ· Ἡ γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὄντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὄντων· οὐ γάρ ἂν ἔξημάρτανεν ὅν φαμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ἵσως, ἀνάξιά ἐστι τάγαθὰ τῶν κακῶν ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ' ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἀλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δύναμα πάλιν τὸ ἡδὺ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τουτοῖς, καὶ λέγωμεν ὅτι ἀνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρά ἔστιν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὄντων νικᾶν. καὶ τίς ἀλληλαξία ἡδονῆς πρὸς λύπην ἔστιν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλειψις; ταῦτα δ' ἔστι μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ γάρ τις λέγοι ὅτι, 'Αλλὰ πολὺ διαφέρει, δὲ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὺ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἀλλωρ τῷ, φαίην ἀν ἔγωγε, ἡ ἡδονῆς καὶ λύπη; οὐ γάρ ἔσθι τῷ ἀλλωρ. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἴσταναι ἀνθρωπος συνθεὶς τὰ ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἔγγυς καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἔστιν. ἐάν μὲν γάρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἴστησ, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐάν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα. ἐάν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, ἐάν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐάν τε τὰ ἔγγυς ὑπὸ τῶν πόρρωφ, ἐάν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἔγγυς, ταύτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν τῇ ἀν ταῦτ' ἐνη̄. ἐάν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πη ἀλληλαγχεῖ, φαίην ἀν, ταῦτα, δὲ ἀνθρωποι; οἶδ' ὅτι οὐκ ἀν ἔχοιεν ἀλλως λέγειν. συνεδόκει καὶ ἔκείνω. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ δψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἔγγυθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω. η οὔ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὁσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἔγγυθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαίεν ἀν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὖ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἀν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; ἀρά η μετρητικὴ τέχνη η η τοῦ φαινομένου δύναμις; η αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἄνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς αἰρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμι-

κρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυρον μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ καὶ ἔσωσεν ἀν τὸν βίον; ἄρ δὲ ἀν δύμολογοῖεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἡ ἄληη; Τὴν μετρητικήν, δύμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, διότε τὸ πλέον δρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ διότε τὸ ἔλαττον, ἡ αὐτὸ πρὸς ἔαυτὸ ἡ τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἰτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἔσωζεν ἡμῖν τὸν βίον; ἄρ δὲ οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἄρ δὲ οὐ μετρητική τις, ἐπειδὴ περ βολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέχνη; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἄρα ἄληη τις ἡ ἀριθμητική; δύμολογειν ἀν ἡμῖν οἱ ἀνθρωποι· ἡ οὐ; Ἐδόκουν ἀν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ δύμολογειν. Εἴεν, δὲ ἀνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν δρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος καὶ συμκροτέρου καὶ πορφωτέρω καὶ ἐγγυτέρω, ἄρα πρῶτον μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, δύερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὖσα καὶ ισότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἄλλ' ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ μετρητική, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφέρουσιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ ἐπιστήμη ἐστί, τοσοῦτον ἔξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἥν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι περὶ ὃν ἡρεσθε ἡμᾶς. ἡρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις δύμολογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἴναι κρατεῖτον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἀν ἐνῃ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἀλλων ἀπάντων· δύμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦτο δέ τοῦτος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ἡμῖν οὐχ δύμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἡρεσθε ἡμᾶς·⁷ Ω Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστὶ καὶ τί ὑμεῖς αὐτό φατε εἴναι; εἰπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὐθὺς ἡμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμάθια, κατεγελάτε ἀν ἡμῶν· νῦν δὲ ἀν ἡμῶν καταγελάτε, καὶ ἡμῶν

αύτῶν καταγελάσεσθε· καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἥδονῶν αἴρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας—ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακά—· καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἔξαμαρταναιμένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἔστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθίᾳ πράττεται. Ὡστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἥδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθίᾳ ἡ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἴατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἄλλο τι ἡ ἀμαθίαν εἶναι οὕτε αὐτοὶ οὕτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδακτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόντες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἵδιᾳ καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἂν ἦμεν· ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἔρωτῷ, ὃ ‘Ιππίᾳ τε καὶ Πρόδικε—κοινὸς γὰρ δὴ ἐστιν ὑμῖν ὁ λόγος—, πότερον δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν ἡ ψεύδεσθαι·’ Γερφυῶς ἐδόκει ἀπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. ‘Ομολογεῖτε ἀρα, ἢν δ’ ἐγώ, τὸ μὲν ἥδū ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παραιτοῦμαι· εἴτε γὰρ ἥδū εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε ὅπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὃ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς δὲ βούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὃ ἀνδρεῖς, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πρᾶξεις ἀπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἥδέως, ἀρ' οὐ καλαὶ καὶ ὠφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθόν τε καὶ ὠφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἀρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἥδū ἀγαθόν ἐστιν, οὐδεὶς οὕτε εἰδὼς οὕτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι, ἡ ἡ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξδην τὰ βελτίω· οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὐτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἀμαθίᾳ, οὐδὲ κρείττω ἔαυτοῦ

ἄλλο τι ἡ σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. "Αλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἑκάνει ἔρχεται οὐδ' ἐπὶ ἀ οἰεται κακὰ εἶναι, οὐδ' ἔστι τοῦτο, ὃς ἔστικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀ οἰεται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ἵέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἔτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται ἔξδον τὸ ἔλαττον; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει ἀπασιν ἡμῖν. Τί οὖν; ἔφην ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὃ Πρόδικε. προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ Ἰππίᾳ δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκω δὲ δέος, φόβος δ' οὐ. "Αλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, ὃ Πρόδικε διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἔστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ἵέναι ἀ δέδοικεν, ἔξδον ἐπὶ ἀ μή; ἢ ἀδύνατον ἐκ τῶν ὀμολογημένων; ἀ γάρ δέδοικεν, ὀμολόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε ἵέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἑκόντα. Ἐδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρόδικέ τε καὶ Ἰππίᾳ, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὁδε, ἀ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὁρθῶς ἔχει, μὴ ἀ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γάρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ιδίαν δὲ αὐτοῦ ἔκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἀ τὸ ೨στέρον εἴπε· τὸ γάρ ೨στέρον ἔφη τὰ μὲν τέτταρα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρει τῶν ἀλλων, τὴν ἀνδρείαν. γνώσεσθαι δέ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εὑρήσεις γάρ, ὃ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοισιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικιωτάτους δέ· φη γνώσει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἀλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγώ εὐθὺς τότε

πάνυ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἡρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· ὁ δέ, Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὁ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει.' Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπὲ ἡμῖν, ἐπὶ τὸ λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; η ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, η δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὁ Σώκρατες, οὗτος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις ἀλλ' οὐ τοῦτο ἔρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τὸ φήσις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγουμένους δεινὰ εἶναι, η ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτο γ', ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις ὥστε εἰ τοῦτο ὄρθως ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἀδεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥπτω εἶναι ἔσυτοῦ ηύρεθη ἀμαθία οὕσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μὴν ἐπὶ ἄγε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ τὰ αὔτα ἔρχονται, οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ὃ οἵ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ιέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δὲν ιέναι η αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γάρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ ποτέρους φήσις εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ιέναι, καλὸν δὲν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, η δ' ὅς. Οὐκοῦν, η δ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἥδιν; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Αρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ιέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὡμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν ὡμολογίας. Τι δ' ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται; 'Ανάγκη, ἔφη, ὡμολογεῖν. Οὐκοῦν

ὅλως οἱ ἀνδρεῖστοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄρ' οὐ καλά; ὡμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τούναντίον αἰσχροὺς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; ὡμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι η̄ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν; Οὕτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν; τοῦτο, δι' ὃ δειλοὶ εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἡ̄ ἀνδρείαν καλεῖς; Δειλίαν ἔγωγ', ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν οὗτες; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοὶ εἰσιν; ὡμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοὶ εἰσι, δειλία ὁμολογεῖται παρὰ σοῦ; συνέφη. Οὐκοῦν ἡ̄ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἀν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἔγώ, ἐναντίον ἀνδρεία δειλίᾳ. Ἐφη. Οὐκοῦν ἡ̄ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστίν; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἐστίν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὔτ' ἐπινεῦσαι ἥθέλησεν ἐσίγα τε. καὶ ἔγώ εἶπον. Τί δή, ὃ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φήσ αἱ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. "Ἐν δ', ἔφην ἔγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὃ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὔτοι, ἦν δ' ἔγώ, ἄλλου ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἡ̄ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἡ̄ ἀρετή. οἶδα γάρ ὅτι τούτου φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἔγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἐκάτερος ἀπετείναμεν, ἔγώ

μὲν λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή, σὺ δ' ὡς διδακτόν. καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι "Ατοποί γ' ἐστέ, ὁ Σώκρατές τε καὶ Πρωταγόρα. σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τὰναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, ὃ τρίπτω μάλιστ' ἀν διδακτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γάρ ἄλλο τι ἦν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἂν ἡ διδακτόν· νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμην δόλον, ὡς σὺ σπεύδεις, ὁ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδακτὸν δόν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδακτόν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔοικε σπεύδοντι, δλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸν ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἀν ἥκιστα εἴη διδακτόν. ἐγὼ οὖν, ὁ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἀνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλούμην ἀν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἔξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν δι' τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔκεινος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλη ἔξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὡς φήσι. ἤρεσε οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς μᾶλλον τοῦ Ἐπιμηθέως· ὃ χρώμενος ἐγὼ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἔθέλοις, διπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἀν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γάρ οὕτε τᾶλλα οἷμαι κακὸς εἶναι ἀνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς πολλοὺς δὴ εἰρηκα, ὅτι δών ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούτων καὶ πάνυ καὶ λέγω γε ὅτι

οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλη, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἡδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, οὗτῳ χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ. καὶ γὰρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἵέναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίχρηστος καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆγμεν.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

βαθέως δρθρου : βλ. Πλ. Κρίτ. (43 A. Κεφ. Α'). — **Ιπποκράτης** : νέος, πλούσιος, δρεγχόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως· ὁ 'Ιπποκράτης ὡς καὶ ὁ Φάσων δὲν εἶναι ἄλλοιθεν γνωστοί. — **τὴν θύραν...** **ἔκρουε** : αἱ οἰκίαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἰχον θυρώρους δούλους, συνήθως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύνα· ἀλλ' ἡ οἰκία τοῦ Σωκράτους ἦτο εὐτελεστάτη, ὃ λίδιος δὲ ἐξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲ δρόπτρον, διὸ δὲ 'Ιππ. κρούει μὲ τὴν βακτηρίαν. — **νεώτερον** (εὐφημ.) = δυσάρεστον. — **εὗ ἀν λέγοις** (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλοις) = καλά, ὥραια! — **ἥν** (α' πρόσ.) , (ἥ γ'), πρετκ. τοῦ ἡμί (= λέγω), ἐν χρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις **ἥν δ' ἔγώ** (= εἴπον ἔγώ), **ἥ δ' δς** (= εἴπεν οὗτος). — **πρώην** = προχθές. — **ἔσπερας γε** = ναί, χθὲς βράδυ. Δὲν λέγει **χθὲς ἔσπερας**, διότι παρ' Αθηναίοις μία ἡμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας. — **ἐπιψήλαφήσας** : ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ φηλαφητί· διὰ τὴν πενίαν ὁ Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὔγην λύχνον. — **σκίμπους** = κλίνη εὐτελής καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεπαύετο ὁ Σω. — **δῆτα** = ναί. — **Οἰνός** : δύο δῆμοι τῆς Ἀττικῆς εἰχον τὸ ὄνομα τοῦτο, ὃ μὲν παρὰ τὸν Μαραθώνα, ὃ δὲ παρὰ τὰς Ἐλευθερὰς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος, περὶ οὖν πρόκειται ἐνταῦθα, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — **καὶ δῆτα** = καὶ λοιπόν. — **ὅπο τινος ἄλλου** = ἔνεκα ἄλλης τινὸς αἰτίας. — **καὶ ἔτι** = καὶ πάλιν, δηλ. ἀν καὶ ἦτο περασμένη ἡ ὥρα. — **Πρωταγόρας δ' Ἀβδηρίτης**, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν ὁ διάλογος, ἐγενήθη περὶ τὸ 480 π. Χ. Οὗτος πρώτος ὀνομάσας τὸν ἑαυτόν του σιφιστὴν (Πρωταγ. 349 A, Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς Ἐλλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ¹ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἀνδρας

1. Συνήθως ἐλάμβανε παρ' ἔκαστου μαθητοῦ ἑκατὸν μνᾶς.

κατέχοντας ἔζοχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ 432 π. Χ. διατρίβων ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Καλλίου συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὰς δυσμάς δὲ τοῦ βίου του καταγγελθεὶς ἐπὶ ἀσεβείᾳ, διότι εἰς τὸ σύγγραμμά του Περὶ θεῶν ἡ θεῶν ἔξερφαζεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρχεως αὐτῶν, ἔζητησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπινίγη εἰς ἡλικίαν 70 ἑτῶν περίπου, ἀφοῦ ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς ἐδίδαξε. Πλὴν τοῦ Περὶ θεῶν συγγράμματος ὁ Π. ἔγραψε πολλὰ ἄλλα, τῶν ὅποιων μόνον τὰς ἐπιγραφὰς γνωρίζομεν (Περὶ τοῦ ὄντος, Περὶ ἀρετῶν, Περὶ ὀρθοεπείας, ἐν τῷ ὅποιών ἡσχολεῖτο μὲ τὴν γραμματικήν, Περὶ τεχνῶν κλπ.). Ἐδέχετο τὸ τοῦ Ἡρακλείου «πάντα ἥει» καὶ ἐδίδαξε τὸ περιβόητον «πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπός, τῶν μὲν δυντῶν ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ δυντῶν, ὡς οὐκ ἔστι». Κατὰ ταῦτα ἀλήθειαν ἔξ ἀντικειμένου δὲν ἐδέχετο, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενικήν. Περὶ τοῦ αὐτοῦ δῆλ. ἀντικειμένου δύνανται νὰ ὑπάρχουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, δύμας ἔξ του ἀληθεῖς· σοφὸς δὲ εἶναι διδυνάμενος νὰ μεταβάλῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ δυντα κακά, ὥστε νὰ πιστεύουν ὅτι ταῦτα εἶναι ἀγαθὰ καὶ ἀντιστρόφως.

— **πόρρω τῶν νυκτῶν** (γεν. διαιρ.) **εἶναι** = ὅτι πολὺ εἴχε προχωρήσει ἡ νύκτα. — **ἐπειδὴ τάχιστα** = εὐθὺς μόλις. — **ὅ ππνος ἐκ τοῦ κόπου** = ὁ ἐκ τοιούτου κόπου ὑπνος. — **ἀνίημι** = ἀφήνω. — **ἀνδρεία** = προθυμία, ζῆλος. — **πτοίησις** (πτόησις) = σφοδρὰ ἐπιθυμία, λαχτάρα. — **μῶν**; = μὴ οὖν; = μήπως; — **εἰ γάρ ἐν τούτῳ εἴη** = εἴθε τῷ ὄντι νὰ ἔξηρται ἐκ τούτου μόνον, εἴθε αὕτη νὰ ἦτο ἡ δυσκολία. — **ἐπιλείπω** = ἀφήνω. — **αὐτὰ ταῦτα** = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — **νεώτερος** = διλίγον νέος. — **ἥ, α'** πρόσ. παρτικ. τοῦ **εἰμι**. — **τὸ πρότερον** = τὴν προηγουμένην φοράν· πιθανῶς τῷ 444 π. Χ. — **γάρ**, βεβαιωτικός. — **καταλαμβάνω** = εὑρίσκω — **καταλύει** = φιλοξενεῖται.

Καλλίας ὁ Ἰππονίκου: κατήγετο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ ὅποιου ἐλαμβάνοντο οἱ κήρυκες καὶ οἱ δαδοῦχοι τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων. Ο πατέρος του Ἰππονίκος νικήσας τῷ 426 π. Χ. τοὺς Βοιωτούς παρὰ τὴν Τανάγραν ἔπεσε δύο ἔτη βραδύτερον εἰς τὸ Δήλιον ἀφήσας εἰς τὸν οἶνόν του μεγάλην περιουσίαν (200 ταλάντων), τὴν ὅποιαν διὰ τὴν ἀκρόεστον φιλομάθειαν καὶ τὴν μεγάλην κενοδοξίαν κατεσπατάλησε. Τῷ 390 π. Χ. ἦτο στρατηγὸς εἰς τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον καὶ τῷ

372 π. Χ. ἥλθε πρεσβευτής εἰς Σπάρτην. Ἡ μήτηρ του διαζευχθεῖσα τὸν Ἰπόνικον συνεζεύχθη τὸν Περικλέα. — **Θάρρει** = μένε ήσυχος.

—'Εκτιμήσατε τὸν δραματικὸν τρόπον, διὰ τοῦ δποίον δ Πλάτων παριστᾶ τὴν πρὸς μάθησιν δρμῆν τοῦ Ἰπποκράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ἀποπειρώμενος = θέλων νὰ δοκιμάσω. — **ρώμη** = ἴσχυς θελήσεως, ἀποφασιστικότης. — **τελῶν** = πληρώνων. — **διασκοπῶ** = βολιδοσκοπῶ. — **μισθόν**, κτγρμ. — **ώσπερ ἄν εἰ** = ως λ. χ. ἄν. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — 'Ιπποκράτη τὸν Κῷον: κατήγετο ἐκ τοῦ περιφήμου (ἰατρικοῦ) γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ ἐγεννήθη περὶ τὸ 460 π. Χ. Ἐδιδάχθη τὴν ιατρικὴν παρὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Ἡροδίκου καὶ ἐγένετο δὲ ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ιατρικῆς (**πατὴρ τῆς ιατρικῆς**) συγγράψας πολλὰ ιατρικὰ συγγράμματα. — **Πολύκλειτον**: οὗτος γεννηθεὶς ἐν Σικυῶνι ἐποιείτο γραφήθη εἰς τὸ "Ἀργος, διὸ καὶ Ἄργειος ἐνταῦθα δόνομάζεται. Ἡτο σύγχρονος τοῦ Περικλέους καὶ ἐγένετο δὲ ἀρχηγὸς τοῦ Ἄργειου Ἐργαστηρίου τῶν γλυπτῶν. Πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς σταθεροὺς κανόνας τὰς ἀναλογίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, κατὰ προτίμησιν δὲ εἰκόνιζε νεαροὺς ἀθλητάς, ως τὸν δορυφόρον, τὸν ἀποξύμενον κλπ. — **Φειδίαν**: οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας περὶ τὸ 488 π. Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 432 π. Χ. Ὑπῆρχεν δὲ περιφημότατος γλύπτης τῆς ἀρχαιότητος, εἰς αὐτὸν δὲ εἶχεν ἀναθέσει δὲ Περικλῆς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἔργων κατὰ τὴν διαικόσμησιν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

ἔξικνοῦματι = ἔξαρκῶ. — **οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας** = μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον σπεύδοντας. — **ἄλλοι**, ἐκτὸς δηλ. τοῦ κυρίου δύναματος. — **δῆτοι** = ως γνωστόν. — **ὑπέφραινεν** = ἐγλυκοχάραζε. — **εἰ ἴσικε** (= ἐὰν τοῦτο δμοιάζῃ πρὸς τὰ προηγούμενα) = ἐὰν ή ἀπόκρισίς μου δέον νὰ είναι ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα. — **παρέχων σαυτὸν** = παρουσιαζόμενος. — **γραμματιστής** = διδάσκων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. — **ἐπὶ τέχνῃ** = διὰ νὰ ἔξασκήσῃς αὐτὴν ως ἐπάγγελμα. — **παιδεία** = μόρφωσις. — **δημιουργός** = τεχνίτης, ἐπαγγελματίας. — **ἔλευθερος** = διεγένετος, ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ είναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ἔρασιτέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Θεραπεύω = 1) περιποιεῦμαι· 2) μορφώνω (τὸ ἀπαρμφ. σημαίνει σκοπόν). — **ὅ τι δέ ποτε... οἰσθα** = εἰ οἰσθα, ὅ τι... θαύμάζοιμ' ἄν. — **παραδίδως** = προτίθεσαι νὰ παραδώσῃς. — **σοφιστής** = κάτοχος σοφίας, γνώσεων (σοφὰ = γνώσεις — εἰδέναι, ἴστωρ). — **τῶν τι οισφῶν** = τῶν γνώσεων εἰς τι, (εἰς τι ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὁποίας γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι);. — **ἀπεργασία** = κατεργασία, ἐκτέλεσις. — **ἔκεινο** : ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — **ἐπιστάτης** = ἐπιστήμων. — **δεινόν**, κτυρμ. εἰς τὸ ἔννοούμενον **τινά**. — **ἢ γάρ**; = δὲν εἶναι ἔτσι; — **οὐκέτι ἔχω** = δὲν δύναμαι πλέον.

— Πῶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ξήτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς σοφιστικῆς;

— Ποῖα σφάλματα περιέχουν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ σοφιστοῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

οἷόν τινα : ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — **ὑποτίθημι** = ὑποθηκεύω, ἐκθέτω (εἰς κίνδυνον). — **ἐπιτρέπω** = ἐμπιστεύομαι. — **χρηστὸν** = ὑγιές, ἰσχυρόν. — **πονηρὸν** = ἀσθενικόν. — **περισκοπῶ** = ἐξετάζω προσεκτικά. — **εἰς συμβούλην παρακαλῶ** = προσκαλῶ διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — **περὶ πλείονος ἥγοῦμαι** = θεωρῶ ἀνώτερον, τιμῶ περισσότερον. — **ἐν ὧ πάντα ἔστι...** **πράττειν** = ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται (πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς ἢ κακῶς), ὅλη σου ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία. — **ἐπικοινοῦμαι** = συμβουλεύομαι, συνώνυμ. τὸ κατωτέρω συμβούλην ποιοῦμαι. — **διεγνωκώς** = ἀποφασισμένος. — **συνεστέον** = δεῖ συνεῖναι : τὸ συνεῖναι, συγγίγνεσθαι καὶ διμιλεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — **ἴσικεν**, ἐνν. **ἀγνοεῖν με.** — **ἔμπορος** = μεγαλέμπορος — **κάπηλος** = μικρέμπορος, μεταπράτης. — **ἀγγώνιμα** = φορτία, ἐμπορεύματα. — **ῶν...** **ἀγωγίμων...** **ὅ τι** = **ὅ τι τῶν ἀγωγίμων ἂ ἄγουσι.** — **χρηστὸς** = χρήσιμος, ωφέλιμος. — **καὶ τούτων** : ἐκ τοῦ τινές.

κυβεύω περὶ τοῖς φιλτάτοις = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τατα, (ψυχὴν καὶ εὐεξίαν αὐτῆς). — κινδυνεύης : ἔρμηνεύει καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης . — σιτία = τροφαῖ . — ἀποφέρω = μεταφέρω . — ἐν δόλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ . τῷ σώματι . — ἐπαῖων = δὲ εἰδήμων, δὲ εἰδικός . — τιμὴ = ἀμοιβή, δίδακτρα . — ἡμῶν, β' δρος τῆς συγκρίσεως . — νέοι = πολὺ νέοι . — τοσοῦτο πρᾶγμα = τόσον σοβαρὸν ζήτημα . — διαιροῦματ = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'.

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ . ἀπόλ . ἀντὶ δόξαντα ταῦτα . — πρόθυρον = δὲ πρὸ τῆς θύρας ἐστεγασμένος χῶρος ἔχων καὶ ἔδωλα (βλ . εἰκ . ὑπ' ἀριθ . 1) . — λόγος = ζήτημα . — οὔτως (= τότε μόνον) : ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ . — κατακούω = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά . — κινδυνεύω (+ ἀπρμφ .) = δοκῶ, φαίνομαι . — γοῦν = τούλαχιστον, τέλος πάντων . — ἔα (ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως καὶ ἀγανακτήσεως) = οὖφ ! — σοφισταὶ τινες : ἡ ἀντων . τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν . — οὐδὲ σχολὴ αὐτῷ = δὲν εὐκατεῖ δὲ κύριος μου . 'Ο εὔνοοῦχος παρατηρῶν δτι οἱ σοφισταὶ ἐποίουν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθετιότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ καὶ ἀποδιώκει αὐτούς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του . Διὰ δὲ τῆς ἀντων . αὐτὸς ἐκάλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον . — ἐπήραξε, τοῦ δ . ἐπαράσσω = κλείω τὴν θύραν μὲ πάταγον . — προθύμως = μὲ δρμήν . — ωδὲνθρωποι (ἀντὶ ἀνδρες), πρὸς περιφρόνησιν . — εἰσαγγέλλω = ἀναγγέλω μέσα· λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἀφίξιν τινος . — μόγις ποτὲ = μόλις καὶ μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων .

— Πῶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου δ ὁδὸς ἄνω ὁρός τοῦ θυρωροῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

πρόστατον = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ . εἰκ . ὑπ' ἀριθ . 2) . — ἔξῆς (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν . — ἔκ τοῦ ἐπὶ θάτερα = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος .

Φιλιππίδης ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν καὶ ἀρχαῖον γένος τῶν Ἀθηνῶν . — **Μενδαῖος** ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν Ἐρετριέων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — **εὐδοκιμῶ** = διακρίνομαι, φημίζομαι. — **ἐπακούω** = ἀκούω μὲ προσοχήν. — **τὸ πολὺ** = ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — **οὗς ἄγει**: γέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἡκολούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — **κηλέω - ὦ** = θέλγω, καταγοητεύω. — **φωνὴ** = διδασκαλία, δύμα. — **Ὀρφεύς**: οἵδε τῆς Μούσης Καλλιόπης: διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἀσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἔκινε τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεχαίτιξε τὸν ῥοῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξε καὶ αὐτὸν τὸν ἀμείλικτον Πλούτωνα. — **κατὰ τὴν φωνὴν** = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — **ώς καλῶς** = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — **εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ** = λίαν εὐπρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — **καθίσταντο** = ἐλάμβανον θέσιν, ἐποποθετοῦντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὅποιου ὁ Πλάτων ἐνταῦθα δύμιλεῖ μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — **τὸν δὲ μετ'** (ἀναστροφὴ) = μετὰ τὸν Σίσυφον. Ἐνταῦθα παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — **Ιππίας ὁ Ἡλείος**: Οὗτος ἦτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔζοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνυνόμενος δὲ ἔλεγεν δτὶ ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ἄλλοι τῶν σοφιστῶν δόμοι λαμβανόμενοι. Ἡτο πολυμαθέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκυλια μαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδείξεις του μετεχειρίζετο γλῶσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀλληγορικῶν φράσεων. — **εἰσνοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὀμ. Ὀδ. λ 601, δπου ὁ Ὄδυσσεύς κατελθὼν εἰς τὸν Ἀδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. Ο φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ Ἀδην σκιάς. — **θρόνος** = ἔδρα ἔχουσα ἐρείσματα καὶ ὑποπόδιον. — **βάθρα** = θρανία τῶν μαθητῶν.

Ἐρυξίμαχος: διαπρεπής ἰατρός, ως καὶ ὁ πατήρ του Ἀκουμενός. — **Φαῖδρος**: ἐξ οὗ δόμινον μοις Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἐρυξίμαχου. — **Μυρρινοῦς**: δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλήν. — **πολῖται** = συμπολῖται. — **διερωτῶ** = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — **διακρίνω** = 1) ἐκδίδω ἀπόφασιν ως δικαστής. 2) λύω ἀπορίας. — **καὶ μὲν δή...** = ἀλλ' ἀλήθεια εἴδον ἀκόμη καὶ (Ὀμ. Ὀδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παρῳδῶν οὕτω τὸ «χαλέπ' ἄλγε' ἔχων». — **Πρό-**

δικος δ Κειος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π. Χ. Νέος ἔτι ἐπέμφθη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικᾶς ὑποθέσεις, ὅπου ἀπαγγείλας λόγον διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ώς ἄλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικίνδυνον· διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπεμπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἤδύναντο νὰ εὑδοκιμήσουν εἰς τὴν διαλεκτικήν.

'Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὸ Περὶ ὀνομάτων δρθότητος, ἥτοι περὶ συνωνύμων, καὶ τὰς "Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὅποιου ἐλήφθη ὁ καλὸς περὶ Ἡρακλέους μῆθος, τὸν ὅποῖον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀναφέρουν. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ἦσαν μὲν ἡθικαί, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα = πράγματι,** ὅπως εἴχον εἰκάσει (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οἰκημα = δωμάτιον.** — **ταμιεῖον = ἀποθήκη.** — **κατάλυσις = κατάλυμα.** — **κώδιον = προβειά.** — **στρώματα = σκεπάσματα.** — **Παυσανίας :** γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνεπιγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχῶν τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος. — **Κεραμεῖς :** δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πόλεως καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὅποιου ὀνομάσθησαν ἀμφότεροι οἱ Κεραμεικοί, ὁ ἐντὸς τοῦ Διπύλου καὶ ὁ ἔξω. — **Ἀγάθων :** γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις (448 π. Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχῶν καὶ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μακεδονίας τῷ 401 π. Χ. — **Ἀδείμαντος** ὁ Κήπιδος, ἄλλοθεν ἀγνωστος, ὁ δὲ Λέυκολοφίδου φανατικὸς ἔχθρος τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν Αἰγάδος ποταμοῖς ἡχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρίδος. — **μαθεῖν = νὰ ἐννοήσω.** — **λιπαρῶς ἔχω = ἐπιθυμῶ πολὺ** (λιπαρῆς = πρόθυμος). — **Κριτίας :** συγγενῆς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος, φανατικὸς δλιγαρχικός. 'Ο πατήρ του Κάλαισχος μετέσχε τῆς δλιγαρχίας τῶν 400, ὁ Ἰδιος δὲ ἦτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφονεύθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἀγῶνα.

— Πῶς κρίνετε τὸν ὑπανιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίον καὶ τοῦ Προδίκου ὑπερθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάρταλον;

— Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις διαφαίνονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

σμίκρῳ ἀττα διαιτρίψαντες = ἀργοπορήσαντες πολὺ λίγο. — **πρὸς σέ τοι** : τὸ τοι ἔξαίρει τὴν ἀντωνυμίαν. — **οἰκία** (ἐνταῦθα) = οἰκογένεια. — **φύσις** = εὐφυτά. — **ἐνάμιλλος** = ὅμοιος, ἵσος. — **ἔλλογιμος** = ὁ ἐν λόγῳ ὅν, σπουδαῖος, ἔνδοξος. — **οἱ** (=οἱ:) = ἑαυτῷ. — **προμηθοῦμαι** = λαμβάνω πρόνοιαν. — **συνουσία** = συναναστροφή, ἀκρόασις. — **δύνειος** = ξένος. — **εὐλαβεῖσθαι** = προσέχειν· ὑποκυ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα. — **δυσμένειαι** = προσωπικαὶ ἔχθραι. — **ἐπιβουλαὶ** = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις· ὡς λ. χ. δίκαιια ἀσεβείας. — **τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς** = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθόνοι καὶ μίση). — **πρόσχημα** = προκάλυμμα. Κατωτέρω λέγει **παραπέτασμασι**. — **τελεταὶ** = τελεταὶ μυστηρίων· τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Ὁρφεὺς καὶ οἱ ὀπαδοί του (οἱ ἀμφὶ Ὁρφέα), ὡς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φόνων· ὁ δὲ Μουσαῖος ἐδίδαξε θεραπείας νόσων καὶ χρησμούς. — **Ίκκος**: ἀθλητὴς ἐκ Τάραντος, σύγγρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ πένταθλον. ‘Ο Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — **Ἡρόδικος**: ιατρός, ἰδρυτὴς τῆς διαιτητικῆς, ἦτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — **τὸ ἀρχαῖον Μεγαρεύς**, διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα, μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — **Ἀγαθοκλῆς καὶ Πυθοκλείδης**: διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ἥσαν θεωρητικοὶ μουσικοὶ. — **ώσπερ λέγω** (=εἴπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — **κατὰ τοῦτο εἶναι** = ὡς πρὸς τοῦτο.

ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὐ τι : ἡ ἀντων. **τι** = ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν. — **τοὺς δυναμένους πράττειν**, ἐνν. **τὰ πολιτικὰ** (ἡ ὅπως κατωτ. 319 Α, Κεφ. Θ'. τὰ τῆς πόλεως) = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιφροήν. — **οἱ πολλοὶ** = τὸ πλῆθος. — **οὗτοι**, δηλ. οἱ δυνάμενοι πράττειν. — **διαγγέλλω** = θέτω εἰς κυκλοφορίαν. — **ἀποδιδράσκοντα** (μτχ. ἐνδοτ.) : ὁ ἐνεστ. σημαίνει ἀπόπειραν. — **τὸ μὴ δύνασθαι**, ἐνν. τινά. — **καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος** (γεν. ὑποκυ. ὁ δὲ καὶ ἐπιδοτικός) : τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — **καὶ πολὺ...** ἀνάγκη = καὶ πολὺ ἀναγκαῖα συνέπεια εἶναι. — **παρέχομαι** = φέρομαι. — **πρὸς τοῖς ἄλλοις** = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένειαι, ἐπιβουλαὶ, τὸ ἐπαχθὲς, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — **ἄπασαν** (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίον) = ὅλως διόλου.

σοφιστής = (κατὰ τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλαβεία** = τρόπος προφυλάξεως. — **ἔκείνης** δῆλ. τοῦ ἔξαρνον εἶναι, ὅπως ἐπραττον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειρίζομενοι προσχήματα. — **ἄλλας εὐλαβείας** = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — **σὺν θεῷ εἰπεῖν** = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ὁσάκις ἐπήγουν ἔσωτούς, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν μετεχειρίζοντο τοιαύτας εὐσεβεῖς φράσεις. — **εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ** = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — **τὰ ξύμπαντα** = τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν τῆς ηλικίας μου. — **οὐδενὸς δτου οὐ** : ἔλξις ἀντὶ νὰ εἴπῃ οὐδείς (ἐστιν) δτου οὐ. — **ἀπάντων ἐναντίον** (= ἐνώπιον) . . . = ἐναντίον ἀπάντων τῶν ἔνδον ὄντων. — **ἐνδείκνυμαι** = ἐπιδεικνύμαι. — **καλλωπίζομαι** = καμαρώνω. — **ὅτι ἐρασταί** : ἐκ τοῦ ἐνδείξασθαι. — **ἐραστής** = θαυμαστής. — **τί... οὐ ἔκαλέσαμεν** . . . : διὰ τοῦ τί οὐ μετὰ διορ. δριστ. ἐρωτῶμεν ἀνυπόμονοι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ ὅποιον ἥδη ἐπρεπε νὰ εἴχε γίνει σημαντίνοι πόνοι : **καλέσωμεν τάχιστα**. — **καὶ αὐτοὶ** = καὶ μόνοι μας (χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — **ἀντιλαμβάνομαι** = πιάνω.

κατεσκευάζομεν, ἐνν. **συνέδριον** = ἐτακτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

νῦν δὴ ἀν λέγοις = τώρα πλέον δύνασαι νὰ λέγης. — **ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου** = ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — **ἡ αὐτὴ μοι ἀρχή...** **ἀφικόμην** = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἔκείνων διὰ τὰ ὅποια ἥλθον, εἶναι ἡ ἴδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου (= διὰ ποίαν αἰτίαν ἥλθον ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἴπον πρὸ δλίγου). — **βελτίων** = ίκανώτερος (θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς). — **ταῦτα ταῦτα** = ὅμοιας. — **τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστόν ἔστι τοῦτο, δλέγεις. — **εἰκός** = φυσικόν. — **μὴ οὕτως**, ἐνν. ἀποκρίνου ἡ λέγε. — **αὐτίκα**, χρν. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ δλίγου. — **Ζεύξιππος** : δὲν εἶναι ὅλοθεν γνωστός πιθανῶς εἶναι τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ περιφήμου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος Ζεύξιδος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ιταλίας, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰώνος π. Χ. — **βελτίω ἔσεσθαι**, ἐνν. με. — **καὶ** = καὶ (ὥσπερ) ἀν. — **Ὀρθαγόρας** : Θηβαῖος αὐλητής, διδάξας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικήν. — **ἐκάστης**, γεν. χρν. — **εἰς τί...** καὶ περὶ τοῦ = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικότητα (λ.χ. Ιατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — **πεφευγότας** (ἐνδοτ. μτχ.) τοῦ ῥ. φεύγω = ἀπαλλάττομαι. — **τέχναι** = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — **λογισμοί** = λογαριασμοί, λογιστική. — **μουσική** = ἡ ὅλη ἀνθρωπιστικὴ μάρφωσις. — **ἀπέβλεψεν** = ἔρριψε βλέμμα· διότι ἡ γενικὴ αὕτη παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχὴν εἰς τὸν Ἰππίαν. — **εὐθουλία** = σύνεσις. — **ἄρα ἔπομαί σοι τῷ λόγῳ**; = ἄρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐννοῶ ὅτι λέγεις; ‘Η φράσις περιέχει ἐλαφρὸν μομφήν, ὅτι ὁ Πρωτ. δὲν ἔξεφράσθη σαφῶς. — **ποιεῖν**, ἐνν. τοὺς συνόντας. — **μὲν οὖν** = βεβαιότατα. — **τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλομαι** (σχῆμα ἐτυμολογικόν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ δόπιον ἔχω.

— Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πρωταγόρου:

- α) Κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.
- β) Ὡς πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αντοπεποίθησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ἢ, ἐξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ **καλόν**. — **τέχνημα** = τέχνη, ἐπιστήμη. γάρ, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἴπερ κέκτησαι ἀμφιβολίαν. — **οὐκ ἔχω δπως** = ἀδυνατῶ νὰ. — **ὅθεν** = διατί. — **παρασκευάζω** = μεταδίδω. — **δίκαιος εἰμι** = εἰμαι ὑποχρεωμένος. — **πρᾶξαι** = νὰ διαπραγματευθῇ. — **περὶ τῶν οἰκοδομημάτων**, δηλ. τοῦ σχεδίου τῆς δαπάνης κλπ., οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς σκοπιμότητος αὐτῶν, ὅπότε ἀρμοδιάτεροι νὰ συμβουλεύουν ἡσαν οἱ πολιτικοὶ (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — **οὕτως**, δηλ. ποιοῦντας. — **δημιουργός** = ὁ μετερχόμενος ἔργον ὡφέλιμον εἰς δλον τὸν λαόν, δημόσιος (ιατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθα) εἰδικός. — **θορυβῶ** = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — **οἱ τοξόται, ἡσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας**, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν). ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτήρουν τὴν τάξιν κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — **ἐξαίρωνται** = ἀποβάλλουν (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὄμοι). — **ἐν τέχνῃ ἐστιν** = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἰναι ζήτημα τεχνικόν. — **διαπράττομαι** = διενεργῶ. — **ναύκληρος** = πλοιοκήτης, πλοιάρχος. — **ὅτι, ἐπεξ.** τοῦ τοῦτο. — **τούτοις...** μαθών· ἐκ τοῦ πληθ. ἥλθεν εἰς τὸν ἔνικόν, διότι ἔχει ύπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνὸς τοῦ ὅμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. — **ἐπειτα** = ἐν τούτοις ἐξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

Θών - όντος. — μὴ τοίνυν (ἐνν. εἴπης ή λέγε) ὅτι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά. — **ἰδίᾳ** = ἐν τῷ ἴδιωτικῷ βίῳ. — **οὔτως ἔχει** = οὕτω φρονεῖ. — **ἔπει** = π.χ. — ἀ διδασκάλων **εἶχετο** = δσα ἔξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' ὅσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι. — **ἔπαιδευσε**, ἐνεργητικὸν διάμεσον. — **αὐτοὶ** = μόνοι των (ὃντες τινὸς ἐποπτείας). — **περιιόντες νέμονται** = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν. — **ἄφετος** = ὁ μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος (νὰ πηγαίνῃ ὅπου θέλει). Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἱερῶν κτηνῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ὃντες ποιμένος) νὰ βόσκουν ὅπου θέλουν. — **ἔάν που...** (πλαγία ἔρωτησις μετὰ πρότασιν ἀποπείρας) = ζητοῦντες μήπως... — **αὐτόματοι** = τυχαίως. — **ἀρετὴ** = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 A, Κεφ. Θ'). — **εἰ δὲ βούλει**, ἐνν. **ἄλλο παράδειγμα εἰπεῖν**. — **κατατίθεμαι** = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν. — **ἐν Ἀρίφρονος**, ἐνν. **οἰκίᾳ**. — **Ἀρίφρων**: ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους. — **οὐκ ἔχων δ τι χρήσαιτο αὐτῷ** = ὡς τελείως ἀνοικονόμητον. — **κάμπτομαι** = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνῶμην μου). — **οἷμαί τί σε λέγειν** = νομίζω ὅτι αὐτὸς ποὺ λέγεις εἶναι ἄξιον προσοχῆς. — **μὴ φθονήσῃς** = ἀπὸ φθόνου μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς). — **ἐπίδειξον**: ἡ ἐπίδειξις ἥτο τεχνικὸς δρός δηλῶν τὰς ὁμιλίας τῶν σοφιστῶν. — **μῦθος** = πλαστὴ διήγησις. — **λόγος** = ἀληθινὴ ἴστορία. — **μῦθον**: ὅπως οἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι ('Εμπεδοκλῆς, Εενοφάνης κλπ.) ἐξέθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἐρμηνείαν τῶν γνωμῶν των μετριάζοντες οὕτω τὴν αὐστηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ἵδιον ἐπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγήτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωττίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γοητεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Θυητὰ γένη = ζῷα. — **καὶ τούτοις**: ὅπως δηλ. καὶ διὰ τοὺς θεούς. — **τυπῶ** = δίδω τύπον (μορφήν), πλάτω. — **γῆς ἔνδον** = ἐντὸς τῆς γῆς αὐτῇ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ διόπιώ τελεῖται μαστηριαδῶς ή κατεργασία παντὸς ὄργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ). — **ἐκ γῆς καὶ πυρός**: κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐμπεδοκλέους, τὸν διόπιον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πρωταγόρας, ὁ κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

ῦδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος. — τῶν ὅσα: τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σημασίαν. — ὅσα κεράννυται: τὸ ῦδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἀὴρ πρὸς τὸ πῦρ. — πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωήν. — κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι: πρωθύστερον. — **Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεύς:** ἡσαν υἱὸν τοῦ Ἰαπετοῦ, ἐκ τῶν ὅποιων ὁ μὲν ἐκκλεῖτο ὁ σοφώτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοος. — παραιτοῦμαι = παρακαλῶ. — αὐτὸς = μόνος. — προσάπτω = ἀπονέμω. — φύσις = ὥργανισμός. — ἀμπίσχω = περιβάλλω. — πτηνὸς φυγὴ = πτερωτὴ φυγὴ, πτερὰ πρὸς φυγὴν. — κατάγειος = ὑπόγειος. — τῷδε αὐτῷ = δι' αὐτοῦ τούτου (τοῦ μεγέθους). — οὕτως ἐπανισῶν = ἔξισώνων μὲ τοιαύτην σύμμετρον ἀναλογίαν. — εὐλάβειαν ἔχω = προσέχω. — αἰστόω = καθιστῶ τι ἀφανές, ἔξαφανίζω. — αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε = ἔχορήγησεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα. — αἱ ἐκ Διὸς ὄραι = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί. Ὁ Ζεὺς ὡς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — εὔμάρεια = διάφορα προστατευτικὰ μέσα. — καὶ καύματα, ἐνν. ἀμύναι — εὔνῃ = κλίνῃ, φωλεά. — στρωμνὴ = στρῶμα καὶ σκέπασμα. — αὐτοφυὴς = φυσική. — ὑποδέω-ῶ = ὑποδένω. — ἀναιμος = ἀνευ αἷματος, ἀναισθητος. — τούντεῦθεν = μετὰ ταῦτα. — βορὰν (ἄλλων ζῴων), ὑπκυ., τροφὴν, κτηρο. — τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκόπει νὰ σώσῃ τὸ γένος καὶ οὐχὶ τὰ ἀτομα. — οὐ πάνυ τι σοφὸς (λιτότης) = παντελῶς μωρός.

λοιπὸν ήν = ὑπελείπετο. — ὁ τι χρήσαιτο (δηλ. τῷ ἀνθρώπων γένει) = πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ. — ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα = ὅτι ἡσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ ὅλα, ὅπως ἡρμοζεν. — ἀστρωτος = ἀνευ στρωμνῆς. — τὴν ἔντεχνον σοφίαν = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ). Ἀμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν. — ἀμήχανον = ἀδύνατον. — ταύτη = ἔτσι. — τὴν πολιτικὴν (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου). — ἐνεχώρει = ἥτο δυνατόν. — **οὐκέτι:** διότι ἐπλησίαζεν ἡδη ἡ ὄρα νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς. — αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἥτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία). — τὸ κοινόν: ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ ὁ "Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ" ἡσαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριχθονίου, διτις

έγεννήθη ύπὸ τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἀνετράφη ύπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἶχον κοινὰς ἕορτὰς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἱερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν οἶκημα ἐπὶ τοῦ Ὁλύμπου. — ἔφιλοτεχνείτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὔποριά τοῦ βίου = ἀφθονα τὰ μέσα πρὸς εὐζωίαν. — δίκη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τις δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου, ὅπου ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἡμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ δόποῖον ἀνεφύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Θεία μοῖρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία). μετασχών ταύτης ὁ ἀνθρωπὸς ἔγινε συγγενῆς τῶν θεῶν. — **πρῶτον** μὲν... ἔπειτα... καὶ : δὲν σημαίνουν χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — **νομίζω θεούς** = πιστεύω θεούς. = φωνὴ — γλῶσσα. — **δόνόματα** = λέξεις. — **διαρθροῦμαι** = συναρμόζω πρὸς ἄλληλα τὰ ἀρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβάς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἔγεννήθη φύσει, ἄλλοι δὲ θέσει. Ἐνταῦθα λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀλγῆθες εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς ἐπροκίσθη ύπὸ τοῦ θεοῦ διὰ καταλήκων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἔπλασε καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατόπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς ύπηρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — **πανταχῆ** = ύπὸ πᾶσαν ἔποψιν. — ἡ δημιουργικὴ τέχνη = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — **πολιτικὴν τέχνην** = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δργάνωσιν. — **ἔζήτουν** = ἐπεθύμουν. 'Η πρῶτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ὅρμῃ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὃ δόποῖς εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῆσον. — **αἰδὼς** = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — **δίκη** = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — **συναγωγοί** = συνδετικοί. ἵν' εἰεν... συναγωγοί = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εύκοσμίαν καὶ δεσμοὺς συνδετικούς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — **ἰδιώτης** = ὁ ἀπειρός τινος. — καὶ οἱ ἀλλοι δημιουργοί, ἔνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ἵκανοι πολ-

λοῖς ἰδιώταις. — καὶ... γε = καὶ μάλιστα. — νόμον θές: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἀρχοντος, ὁ ὅποιος νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἑαυτούς των.

ἀρετὴ τεκτονικῆς = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — λόγος = συζήτησις. — μέτεστι μοὶ τινος = μετέχω τινός. — συμβουλὴ = 1) ἴκανότης πρὸς τὸ συμβουλεύειν (μετεῖναι συμβουλῆς) 2) σύσκεψις: εἰς συμβουλὴν = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἀπασα κινεῖται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ἦ (ἐνν. ἐκ τοῦ προσῆκον τὸ ἀναγκαῖον δν, κατὰ ζεῦγμα) μὴ εἶναι = εἰ δὲ μή, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχούμενην πολιτείαν τὸ ἀτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται : ἔξαρτάται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμήριον (ἵνα μὴ οἴη... λαβὲ τεκμήριον... ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται...) — γάρ, ἐπεξηγημ. — ἦ ἄλλην... ἐστιν = ἦ (ἐνν. ἀγαθὸς) ἄλλην... τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν (ἐνν. ἀγαθός). — ἐάν τινα καὶ = καὶ ἐάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι) — ἐὰν οὐτος... ἦ β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — ἐκεῖ, δηλ. ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα, δηλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἥγοῦνται. — ἦ μαίνεσθαι: τὸ ἦ = εἰδεμή, ἄλλως: τὸ δὲ μαίνεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οἰκειοποιοῦμαι. — ὡς ἀναγκαῖον, ἐνν. δν = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι... — οὐδένα ὄντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον. — ἦ (= ἄλλως) μὴ εἶναι : ἔξαρτάται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον δν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ἀποδέχονται, ἐνν. οἳ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει = οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἔξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἀλλήλους (ἀντικείμ. τοῦ ἥγοῦνται καὶ ὑποκυ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἔτέρους. — ἦ τύχη : ὁ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ ὅμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὄσι : ὁ Πρωτ. ἐνταῦθα (προβλ. καὶ κατωτ. 324 Β, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποινὴν ὡς μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ἀνωτέρω δὲ

(322 Ε, Κεφ. ΙΒ') διδάσκει ότι πρέπει νὰ φονεύεται ώς νόσος τῆς κοινωνίας ὁ μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν ».—**αἰσχρός**= ἀσχημος.—**σμικρός**= μικρόσωμος. Οἱ "Ελληνες στενῶς συνέδεον τὸ καλλος μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὡστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθαι, νουθετεῖν. — **τὰ καλὰ**= καλλονή, ὑγίεια. — ἐπὶ τούτοις= διὰ ταῦτα. — **ῶν**, δηλ. κακῶν. — **ῶς...** οὕσης, ἐνν. **αὐτῆς** (δηλ. τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς). — **δύναται**= σημαίνει. — **αὐτὸ**= αὐτὸ καθ' ἔαυτὸ (τὸ κολάζειν), ἀνευ ἄλλου τινός. — **οἱ γε ἄνθρωποι**; ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλα ὄντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. **ὅστις** μὴ ὡσπερ θηρίον). — πρὸς τούτων νοῦν **ἔχων**= προσέχων (τὸν νοῦν) τούτων. — **ἡδίκησεν**, ἐνν. — **ὁ ἀδικῶν**. — **ὅστις** μὴ=ἐκτὸς ἐάν τις. — **ἀγένητον θείη**= **οὐ πραχθὲν** (ἀπρακτὸν) **ποιήσειε**. — **διανοεῖται**= νομίζει, πιστεύει. — **γοῦν**= τούλαχιστον. — **δόξαν**= ἴδεαν, γνώμην. — **τιμωροῦνται...** **κολάζονται**: 'Ο 'Αριστοτέλης 'Ρητορ. 10, 17 λέγει « διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ἡ μὲν γάρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκά ἔστιν, ἡ δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ ». 'Ο Πρωτ. ἀδιακρίτως ἔθηκε δύο φοράς τὸ **κολάζει** καὶ ἀπαξ τὸ **κολάζονται**. 'Τι ποθέτει δὲ ὡς ὁμοιογημένον ὅτι ὁ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— *Ἀναπτύξατε τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἐν Ἀθήναις ὡς καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν πρυτάνεων ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ* (βλ. εἰς 'Αρχαίαν 'Ελλην. 'Ιστορίαν σχετικὰ ἀρθρα 'Εγκυλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρύτανις), Π. Δημοπούλου, 'Ο Δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων 'Ελλήνων, σ. 29 κ. ἐξ.).

— Θίγεται δὲ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Περικλέους δι' ὅσων λέγει δὲ Σωκράτης περὶ τῶν νέων αὐτὸν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

δή, ἀντὶ **δέ**, διὰ τὸ προηγηθέν: ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται. — **ἥν** ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10. — **οἱ ἀγαθοὶ**= οἱ ἔξ επαγγέλματος πολιτικοί. — **ἢ διδασκάλων** **ἔχεται**= ὅσα ὑπόκεινται εἰς διδασκαλίαν. — **ἀρετήν**, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην. — **βελτίους ποιοῦσι** ἐνν. **ταύτην** (αἰτ. ἀναφ.). — **λόγον**= ἀπόδειξιν (ἔξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — **(ἔστι) τι ἔν**= μία ὡρισμένη ἰδιότης. — **ἐν τούτῳ**= διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου. — **χαλκεία**= χαλκευτική. — **κεραμεία**= κεραμευτική. — **τὸ δσιον εἶναι**= ἡ δσιότης, εὐσέβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ὑποκμ.) εἰναι ἐν (κατηγρμ.), ἀνδρὸς ἀρετὴν (ἐπεξηγ.).— μετὰ τούτου, δηλ. τῆς ἀρετῆς.— οὕτω : ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου. μή, ἐνν. πράττειν. ἦ = εἰδεμή.— τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἐνός, τῆς ἀρετῆς.— διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν.— οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δηλ. τὸ ἐν) εἰναι τοιοῦτον.— τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν.— σκέψαι : κοινὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἴ ἔστι... εἴ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὅποιών ἐκάστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παρατηρητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά.— οἱ ἀγαθοὶ = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς.— ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ = πόσον παράξενοι τύποι ἀποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες.— θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ιδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποίησεων.— ἄρα, εἰρων.— ἐφ' ὧν, χάριν ποικιλίας, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς.— καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν.— ἀνατροπαὶ οἰκων = ἔξαφανισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν ὁ 'Ραμνούσιος καὶ ὁ 'Αρχεπτόλεμος, κατηγορηθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς διλιγαρχίας τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεσκάφησαν, δὲν ἐτάφησαν οὔτε ἐν 'Αθήναις, οὔτε ὅπου ἤρχον οἱ 'Αθηναῖοι, ἐγένοντο ἄτιμοι αὐτοὶ τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· δὲ τολμήσας νὰ κάμη τούτους ἐπιτίμους ἤθελε γίνει ἄτιμος.— ταῦτα δ' ἄρα : δὲ εἰναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὧν δέ)· δὲ ἄρα κεῖται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ἴδιαν σου παράξενον συλλογισμὸν).— οἰεσθαί γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥττον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱούς των, πολὺ περισσότερον θὰ διδάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

ἀρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες.— ἐπειδὰν θᾶττον συνιῆ = εὐθὺς ὡς ἀρχίση νὰ ἐννοηῇ.— τροφός, αὕτη ἡτο συνήθως δούλη ἦ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ἡσαν διτταί, α') ἡ τίτθη, ἡ ὅποια ἐθήλαξε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὅποια μέχρι τοῦ 6 η 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸ παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν.— παιδαγωγός : οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας του, περιποιού-

μενος, συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτόν, ἐνίστε σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ παριστάμενος συχνὰ εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν.— διαμάχονται = ἀμιλῶνται, καταβάλλουν μεγάλας προσπαθείας.— παρ' ἔκαστον = εἰς ἔκαστον. — ἐνδείκνυμαι = ἔξηγω. — τὸ μὲν = τοῦτο μέν, ἐνν. ἔστι. — ἔκών πειθήται, ἐνν. εὗ ἔχει. — ξύλον διαστρεφόμενον = στραβόξυλον. εὐθύνουσι = ἴσιαζουν, σωφρονίζουν. — εἰς (οἴκους) διδασκάλων = εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἡσαν ἰδιωτικὰ ἰδρύματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ῥῆμα ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀρ. 3). — αὖ: ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον ἐπειδάν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα.— γράμματα = γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — τὰ γεγραμμένα, δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν φωνὴν (τὰ λεγόμενα). — ὥσπερ τότε (ἐνν. συνίεσαν) τὴν φωνὴν = ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νηπιακῇ ἡλικίᾳ) κατενόουν τὴν διὰ στόματος διδασκαλίαν.— παρατιθέασι = τοποθετοῦν ἐμπρός.— ποιητῶν: συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίνωσκον τὸν "Ομηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θέογνιν. — ἔκμανθάνω = ἀποστηθίζω. — γνουθετήσεις = παραινέσεις, διδάγματα. — διέξοδοι = διηγήματα. — ἔτερα τοιαῦτα = καθ' ὅμοιον ὧσπερτας τρόπον. — κακουργῶ = κάμνων κακόν, παρεκτρέπομαι. — μελοποιῶν = λυρικῶν. — ἐντείνω = 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον 2) μελοποιῶ. — εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσικὴν κιθάρας. — ρύθμος = πᾶσα ὁμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τάξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ). — ἄρμονία = συμφωνία (ἡχων). — οἰκειοῦσθαι = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν αἱ ψυχαὶ τῶν παίδων εἰς τοὺς ρύθμους καὶ τὰς ἀρμονίας). — εὔρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι = συνηθίζοντες σὺν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν ρύθμὸν καὶ τὴν ἀρμονίαν. — εὔρυθμία = συμμετρία. — εὐαρμοστία = συμφωνία, κανονικότης. — πᾶς γάρ ὁ βίος... δεῖται: ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Πρωτ., ἐρχομένη ὡς κατακλείς τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως τῶν παίδων λεχθέντων, ἔξυψώνει αὐτὸν πολύ, διότι ἐμφανίζει αὐτὸν οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἔνθερμον ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας. — τοίνυν = δἰ (μτβ.). — βελτίω = ὑγιᾶ. — χρηστὴ = ὑγιής. — πονηρία = ἀσθένεια, καχεξία. — οἱ μάλιστα δυνάμενοι = οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα (μάλιστα ποιοῦσι). — πρωιαίτατα... τῆς ἡλικίας = ἐνωρίτατα. — ἀπαλλάττονται = διακόπτουν τὰς σπουδάζεις των. 'Ο Πρωτ.

ἐνταῦθα λέγει δτι οἱ παῖδες ἄλλος κατ' ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἥρχιζε νὰ φοιτᾶται εἰς τὸ σχολεῖον ὡς καὶ κατ' ἄλλο ἔτος διέκοπτε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἀρχίζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἔβδομον, δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, διότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παῖδες νὰ ἐννοοῦν τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου δὲ νὰ ὑποβάλλωνται μόνον εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἐφ' αὐτῶν = μόνοι των. — εἰκῇ = ἀσκόπως. — ἀτεχνῶς ὕσπερ=ἀπαράλλακτα ὅπως. — γραμματιστής = γραμματοδιάσκαλος, δὲ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — ὑπογράφω γραμμάτς = χαρακώνων, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. — γραμματεῖον=τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγραφον), ἡ πλάκα. — ὑφήγησις = ὁδηγία, κατεύθυνσις. — ὑπογράψασα = χαράξασα, ἀναγράψασα ὡς ὁδηγὸν τοῦ βίου. — εὑρήματα, παράθεσις εἰς τὸ νόμους. — ἔκτὸς βαίνει τούτων = παραβαίνει τούτους. — εὑθῦναι (καὶ εὑθυναί) = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὁποίαν ἔδιδον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνοχῆς τῶν ἀρχόντων. — ὡς εὑθυνούσης τῆς δίκης = διότι ἡ τιμωρία ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύ, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ'.

γάρ, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — οὐδὲν θαυμαστόν, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὺς υἱεῖς φαύλους γίγνεσθαι. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ, Κεφ. 14). — ἰδιωτεύω (μετὰ γεν.). = εἶμαι ἰδιώτης, ἀπειρος. — εἰ γάρ δὴ=διότι ἐὰν πράγματι. — δ λέγω, δηλ. δτι οὐδὲν θαυμαστόν. — ἐνθυμοῦμαι=ἔχω τι ἐν θυμῷ, συλλογίζομαι. — προελόμενος ἄλλο ὅτιοῦν = λαμβάνων ὡς παράδειγμα ἐν ἄλλῳ οἰονδήποτε. — εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν: ἡ ὑπόθ. διακοπεῖσα διὰ τοῦ λυσιτελεῖ γάρ, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ εἰ οὖν οὕτω καὶ ἔχει ὡς ἀπόδ. τὸ οἴει ἀν τι... γίγνεσθαι. — εἰ μὴ πάντες = ἔκτὸς ἐὰν πάντες. — ὁποῖός τις ἐδύνατο ἔκαστος (ἐνν. αὐλητῆς εἶναι) = ἔκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων του. — καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου = καὶ ἀν δὲν ἀπέκρυψτεν ἀπὸ φύσον τοῦτο (τὸ αὐλεῖν). — ἡ ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ = ἡ δ. καὶ ἀ., τὰς ὁποίας ἀσκοῦμεν ἀμοιβαίως. — ἀφθονία, τὸ ἀντίθετον τοῦ φθονεῖν. — προθυμία καὶ

ἀφθονία = ἄνευ φθόνου (ἀνιδιοτελῆς) προθυμία. — **οἵει** ἀν τι... μᾶλλον = **οἵει** ἀν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον. — **εὐφυέστατος**, δηλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — **ἀκλεής**, καὶ κατωτ. φραῦλος = ὁσημος, ὀφανής. — **αὐξάνομαι** = προάγομαι. — **ἄλλ'** οὖν γε = ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἥσαν αὐληταί). — **οὕτως**, δηλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — **ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις** (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. — **δίκαιον αὐτὸν εἶναι** = ὅτι εἶναι δίκαιος. — **δημιουργὸς** = 1) ὁ μετερχόμενος ἔργον ὡφέλιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ίατρός, μάντις κλπ.) 2) τεχνίτης 3) διδάσκαλος. — **τοῦ πράγματος**, δηλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. — **κρίνομαι** = συγκρίνομαι. — **διὰ παντὸς** = εἰς πάσας τὰς περιστάσεις. — **ἄλλ' εἰεν** = ἄλλ' οἴ εἰεν. — **οἱοί περ**, ἐνν. ἥσαν ἔκεινοι. — **Φερεκράτης**: κωμικὸς ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π. Χ.), ἐν οἷς ἔσκωπτε τὴν τότε ῥοπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Λήγαιον** = 1) ιερὸν τοῦ Διονύσου 2) ὁ χῶρος, ὅπου ἐωρτάζοντο τὰ **Λήγαια** (Διονύσια), κατὰ τὰ δόποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἀγῶνες. — **μισάνθρωποι** = πεπολιτισμένοι ἀνθρωποι, ἀγδιάσαντες ὅμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ χορὸς τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** ἀγαπήσαις ἀν = ἥθελες μείνει πολὺ εὐχαριστημένος. — **γενόμενος** = εὑρεθείς. — **Εὔρύβατος**: ἥτο Εφέσιος, ἐστάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ χρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ἔνεικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. ἀλλὰ λαβὼν τὰ χρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εὔρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ἥτο Αθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ἀχρειότητά του. 'Αμφότεροι ἥσαν παροιμιώδεις διὰ τὴν ὑπερβολικήν των φαυλότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ. 2) εἰμαι ἰδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφήν). 3) μεμψυμοιρῶ — οὐδέ γ' ἀν, ἐνν. εἰς φανείη. — ἥμιν, δοτ. ἥθική. — **οίός τ'** ἥν, ἐνν. τούτους διδάσκειν. — **ὄντες ὅμοτεχνοι**, ἡ μετ. ὑποθ. — **τούτους ἔτι...** = **τούτους τίς ἀν διδάξειεν ἔτι** = τίς εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ (ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του). ἡ ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ τίς ἀν ἥμιν διδάξειε, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνον του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ οὐ ράδιον... — **τούτων**, δηλ. τῶν οἵων τῶν χειροτεχνῶν. — **παν-**

τάπασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ῥάδιον. — **οὔτω δέ**, εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὕσπειρος ἄν, συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐ ῥάδιον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι. — καὶ εἰ... = καὶ εἴ ἔστι τις δόστις ὀλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἀν (ἐνν. εἴη) = καὶ ἐὰν τις ὑπάρχῃ, δόστις ὀλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετήν, πρέπει νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι. — ἀν... ὀνῆσαι, τοῦ ῥ. ὀνίνημι = ὠφελῶ. — καὶ ἀξίως, συνδέεται πρὸς τὸ διαφερόντως. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: ὁ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ διποῖοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτων (πρβλ. Γοργ. 519 Γ). — **τοιοῦτον πεποίημαι** = ἔστι ἔχω κανονίσει. — **ἀποδέδωκεν** = πληρώνει ἀμέσως. — **κατέθηκε γνωμ.** ἀδρ. — **ἔπει** = π.γ. — **πρὸς τὸν πατέρα** = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα. — **δημιουργῶν**, ἐνν. **υἱεῖς οὐδέν** εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας (οἵτινες ἦσαν παρόντες).

— **Ποῖος ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;**

— **Ενδίσκεται εὕστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν διποίων δ σοφιστῆς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην τού;**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκαμε τόσον μακρὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν. — **κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ'). — **ώς ἔροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ εἴπῃ τι. — **μόργις πῶς** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν. — **ώσπερει ἔμαυτὸν συναγείρας** = τρόπον τινὰ συνελθών εἰς ἔμαυτόν. — **πολλοῦ ποιοῦματι** = θεωρῶ μέγα κέρδος. — **ἐπιμέλεια** = παιδεύσις, ἀγωγή. — η, δοτ. ὄργη. — **ἐπεκδιάσκω** = ἐπεξήγω πρὸς τούτοις. η ἐπὶ σημ. προσθήκην, η δὲ ἐκ τελείως. — καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ῥάδίως, ο δὲ καὶ εἰς τὸ ὄτωοῦν. — **συγγίγνομαι** = συζητῶ. — **δημηγόρος** = πολιτικὸς ῥήτωρ. — **οὐκ ἔχουσιν οὔτε ἀπ.** οὔτε ἐρέσθαι=οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι. — **έάν...** **ἐπερωτήσῃ** = ἐὰν καὶ μικρὰν τινὰ ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν ῥήθεντων. — **χαλκεῖα** (καὶ ὅρθότ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη. — **μακρὸν ἥχεῖ καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμένον

ῆχον. Παροιμιῶδες ἡτο τὸ Δωδωναῖον χαλκίον (= χάλκινος λέβης, τοῦ δποίου ὁ ἦχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός)· τοῦτο κρουόμενον ἐλαφρῶς ἥδυνατο νὰ ἥχῃ ὀλόκληρον ἡμέραν. — **κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος.** — **ἴκανδς μέν...** **ἴκανδς δέ:** διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξαιρονται αἱ δύο ἴκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — **ἄ,** δηλ. αἱ δύο ἴκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — **σμικροῦ τινος... ἔχειν = δλίγον τι ἀκόμη μου χρειάζεται,** διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἴμαι ἴκανοποιημένος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — **εἶπερ ἄλλω τῷ =** ὑπὲρ πάντα ἄλλον. — **ἀποπληρῶ = ἀπογεμίζω.** — **ὅ δ' ἔθαυμασσα... ἀποπλήρωσον =** τὸ κενόν, τὸ δποίον μὲ ἀπορίαν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχήν μου συμπλήρωσον (κάμε πλῆρες καὶ τέλειον). — **πολλαχοῦ :** βλ. 323 Α καὶ E, Κεφ. 12 - 13 καὶ 325 E, Κεφ. 15. — **ἀρετή, ἐπεξήγησις τοῦ ἐν τι.** — **ἄ... ἔλεγον,** δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ὁσιότης.

— Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπτυξεν ὁ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

ἄλλα : ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς. — **ἄλλ'** ἡ (πάντοτε μὲ ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρά. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — **ἄλλο... ἄλλο :** ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικῶν ῥημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ δποίον μετέχομέν τινος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ **δίκαιοι αὗ =** καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — **ἔστι γάρ οὖν...** (ὅ γάρ βεβαιωτικός, ὃ δὲ οὖν δηλοῖ συμπέρασμα ἔξαγόμενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.) = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἶναι μόρια ἀρετῆς; — **ἄλλο =** τὸ μὲν ἄλλο. — **δύναμιν =** λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — **οὐκ ἔστιν :** δὲν συνδέεται ὡς ἐπεξ. τοῦ ὕσπερ τὰ τοῦ πρ.—**οὐδὲν** (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) **ἔστι** (**τοιοῦτον**) οἷον. — **ἢ δῆλα δὴ** (ἐνν. **ἔστιν**) **ὅτι =** ἢ εἶναι αὐτονόητον ὅτι. 'Ο ἢ εἶναι ἐπανορθωτικός. — **εἶπερ τῷ παραδείγματι ἔοικεν =** ἔὸν ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὁμοιάζη πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα... =** οὐδὲν ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οἷον ἐπιστήμη (= σοφία) — **οὐκ ἔφη** (= **ἔφη οὐκ εἶναι**) = ὅχι

εἶπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; — αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ δόνομα αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅχι ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ ὄποια ἀναφέρεται ὡς ἰδιότης); — οἰον δίκαιον εἶναι—ώστε δ. εἶναι. — εὐφημῶ = 1) λέγω καλά, αἴσια λόγια· 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς ἴεροτελεστίας, ἵνα ἀποθοῦν αὗται αἰσιώς, ήτο ἀνάγκη νὰ λέγουν λέξεις εὐοιώνους· ἐπειδὴ δμως ήτο δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις ἀκουσίως δυσοίωνόν τινα λέξιν, προτιμοτέρα ήτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὐλαβής σιγῇ ἐντεῦθεν ἡ β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῇ = δυσκόλως. — ἀλλο τι, ὑποκυ. δσιον, κτγρμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

εἰ οὖν εἴποι, ἡ ἀπόδ. εἴποιμ' δν ἔγωγε.— εἶναι ἔχοντα = ἔχειν. — οὔτως ὡς...=οὔτως ὡστε. — λόγος = γνώμη. — ἀδικον ἄρα : κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν.— τὸ δὲ=ἡ δικαιοσύνη.— ὑπὲρ ἐμαυτοῦ = ἔξ δνόματός μου.— ήτοι...ἢ = ἢ...ἢ. — δικαιότης : ἐλέχθη κατὰ τὸ δσιότης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπος.— δ τι δμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτατικόν.— εἰ διακωλύεις (πλ. ἐρωτ.) = ἐὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἔξ δνόματός σου.— συγχωρῶ = δμολογῶ.— ἐν αὐτῷ = εἰς τὴν σχέσιν δικαίου καὶ δσίου.— διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μὴ μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο.— τὸ εἰ βούλει... εἰ σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἄρθρου γίνονται ούσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκυ. τοῦ ἐλέγχεσθαι.— ἔμε τε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικαὶ πεποιθήσεις ἐμοῦ καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑποθέσεις καὶ ἀοριστίαι). — τὸ δ' ἔμε... λέγω... εἰ τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἔγώ δὲ καὶ μὲ τὸ οὐ τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἐὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀοριστίαν). — οἱόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ δτι μόνον οὔτω δύναται ἀριστα τὸ ζήτημα νὰ ἔξετασθῇ.— μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε=δμοιάζει. — ἀμῇ γέ πη — καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ, Κεφ. 13). — ἔστιν δπη = κατά τινα σχέσιν. — ἔναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ. ἔχει ὑπ' δψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡρακλείτου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων : « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐλαίνεται, καρφαλέον νοτίζεται ». καὶ πάλιν : « Ταῦτα τ' ἔστι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδρον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κάκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφραμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τά τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. — καὶ ταῦτα ἐλέγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὺ προδεῖξης. — καὶ πάνυ σμικρὸν ἔχη τὸ δμοῖον ἐνν. ὡς ὑποκυ. τὰ δμοῖον τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν δποίαν ἡ μεταξύ των δμοιότης εἶναι ἐλαχίστη. — ἡ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοι = κατὰ τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὕτως, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω ὅτι τόσον ὀλίγον δμοιάζουν (δσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ μέντοι αὖ (ἐνν. ἔχει) οὔδε ὡς... = ἀλλ' ὅχι καὶ πάλιν τόσον πολὺ, ὡς... — δυσχερῶς ἔχειν = ὅτι δυσαρεστεῖσαι, στενοχωρεῖσαι. — ἐπισκεψώμεθα : δ Σω. βλέπων ὅτι δ σοφιστὴς στενοχωρεῖται, καταλείπει τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— Ἀγαγνωρίσατε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλλογισμῶν τούτων.

— Προσέξατε τὸ εὐφρές σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἐλάσσονος δίκαιον ὡς οὐσιαστικόν, ἐνῷ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὡς ἐπίθετον, ἐννοῶν ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μτχ. αἰτλγ. ἡ τροπική. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύνη, δοτ. αἰτίου. — ωσαύτως : ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγγωγικὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἀς ἀνακεφαλαιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ, δοτ. συγκριτική. — πράττοιτ' ἀν : τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅλως βέβαιον, ἀλλὰ μεταχειρίζεται εὐκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀναιρῶ, ἀνακαλῶ. — τῶν λόγων=τῶν (δύο) ἴσχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί... εἶναι (βραχυλογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐνῷ ἐλέγετο ἐν ἐνί... εἶναι. — πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι : ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σωφροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἐστὰ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εὑρίσκονται εἰς πολὺ μεγάλην παραφωνίαν. — συνάδω = συμβιβάζομαι. — συναρμόττω = εὑρίσκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — ὅντι ἀντὶ οὕση : ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ διερευνῶ. — ὅτι ἀδικεῖ = ἐφ' ὅσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι. — διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἔὰν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά. — ταῦτα, δηλ. ἂ οἱ πολλοὶ φασι. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι = νὰ ὑποβαλλώμεθα εἰς ἔλεγχον. — ἐκαλλωπίζετο = ἔκαμνε μορφασμούς (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερής = ζήτημα ἀνιαρόν καὶ δυσάρεστον.

— Ποίον εἴδοντες εἶναι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους ;

— Κατὰ τίνα μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ τὰ περιπλέξη τὸν ἀντίταλον ;

— Διατυπώσατε τινας τῶν συλλογισμῶν τούτων.

— Εἰς πολὺν λογικὴν ἀρχὴν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐν αντίον ἐστι » ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ἔστω : διὰ τούτου ὁ σοφιστῆς δὲν ἀποκηρύττει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ. 20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σω. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — **ὅτι ἀδικοῦσι**, βλ. 333 Β, Κεφ. 20 = **ὅτι ἀδικεῖ**. — **φρονῶ** = ἔχω τὸ λογικὸν μου, σκέπτομαι. — **βουλεύομαι** = διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφασίζω. — **πότερον**, (ἐνν. εὗ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... **κακῶς**; = ποῖον ἐκ τῶν δύο, σκέπτονται ὅρθως, ἔὰν εὔτυχοῦν ἀδικοῦντες ἢ ἔὰν δυστυχοῦν ; **τραχύνομαι** = ἐκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — **ἀγωνιῶ** (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — **παρατεάχθαι** = ὅτι ἔλαβε στάσιν ἐτοιμοποέμου καὶ ἐφ' ὅπλου λόγχῃν πολεμιστοῦ. — **εὐλαβούμενος** = μὲν προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — **λέγεις**, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι — καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. ἂ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα· ὃ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — **πολλά**, ἐνν. ἀγαθά. — **ἴπποις δέ**, ἐνν. ὡφέλιμα. — **ἀγαθά** = ὡφέλιμα. — **βλασται** = βλαστοί. — **πτόρθος** = τρυφερὸς βλαστός. — **ἀρωγὸν** = ὡφέλιμον. — **παντοδαπὸν** = παντοειδές. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἔλατου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου. — **ἀλλ' ἦ**, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — **οἶς**, ἔλξις. — **μέλλει**, δηλ. ὃ ἀσθενῶν. — **ὅσον** = τοσοῦτον μόνον ὥστε. — **τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι** = νὰ ἔξαλείψῃ τὴν ἀηδίαν (τὴν προκαλουμένην εἰς τὴν ὄσφρησιν). — **ὅψον** = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω· ἀντίθ. καταθορυβῶ — ὑπόκωφος = δλίγον κωφός. — μεῖζον = δυνατώτερα. — πῶς βραχέα ἀποκρίνεσθαι; = ποίου εἴδους βραχείας ἀποκρίσεις ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; — ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. — γοῦν = γε = τῷ ὅντι. — ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν = ὥστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — μακρὰ λέγειν... καὶ αὖθις βραχέα: οἱ σοφισταὶ ἴσχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἡδύναντο νὰ εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικνοῦμαι = ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν. — (εἰ) οὕτω διελεγόμην, ἐπεξήγησις τοῦ εἰ τοῦτο ἐποίουν. — οὐδ' ἀν ἐγένετο... = καὶ τὸ δόνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἶχε διαφημισθῆ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. 'Ο Πρωταγόρας νομίζει ὅτι δ ἀγῶν τῶν λόγων οὐδένα εὔγενέστερον σκοπὸν ἔχει ἢ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — οὐκ ἥρεσεν... ταῖς ἀποκρίσεσι = δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. — ἐν ταῖς συνουσίαις = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — τὰ μακρὰ ἀδύνατος = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθῶ τὰς μακρολογιας. — ἐπει, βλ. 333, Γ, Κεφ. 20. — καὶ ταῦτ', δηλ. τοὺς μακροὺς λόγους. — τρίβων = ιριμένο καὶ παλαὶ κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί, οἱ Σπαρτιάται, οἱ λακωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον βίον ἄγοντες φιλόσοφοι, οἱ κυνικοί, καὶ στωικοί. — οὐχ ὁμοίως ἔσονται = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδισφέρον. — ὡς, αἵτιοι. — φιλοσοφία = φιλομάθεια. — Κρίσων: ἐξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας, νικήσας στάδιον ἐν Ὁλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — δολιχοδρόμος = ὁ δρομεὺς ὁ δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — ἡμεροδρόμος = ταχυδρόμος. — διαθέω = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — σοῦ, β' ὅρ. συγκρ. — ἐν τῷ αὐτῷ = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμήν, συγχρόνως. — συγκαθεῖναι, τοῦ συγκαθίημι = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα = εἰς αὐτὰς μόνον τὰς ἐρωτήσεις. — τίς ὁ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων; = ποῖον θὰ εἴναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν δηλ. ἀπεραντολογοῦν). — χωρίς... εἴναι = ὅτι εἴναι διάφορα πράγματα. — δημηγορεῖν = μακρὰ λέγειν. — ἀλλ' ὁρᾶς = ἀλλὰ καὶ μόνος σου βλέπεις τὸ δίκαιον.

— Ἀναγνωρίσατε τὸ ηθος τῶν προσώπων ἐν τῷ Κεφ. τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἵκανότητα νὰ μακρολογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὡς πρὸς τὴν μακρολογίαν). — τοῦ οἰός τ' εἶναι διαλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἵκανότητι τοῦ...) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ...). — λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι = νὰ ἐρωτᾶ καὶ νὰ δέχηται ἀπάντησιν. — φαυλότερος = ἀδεξιώτερος. — ἀντιποιεῖται (δῆλ. τοῦ διαλέγεσθαι) = ἀμιλλᾶται. — ἐκκρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὸ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζήτησεως. — ἐπεὶ = διότι. — οὐδὲ ὅτι = οὐ (ἐνν. λέγω), ὅτι = ἂν καὶ ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαιτεῖ δικαιότερα. — πρὸς Πρωτ. εἶναι = ὅτι εὑνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς ὃ ἂν ὄρμήσῃ = εἰς ὃ, τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. — μὴ διαλῦσαι μεταξύ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς = ἀμερόληπτος. — ἴσος = ὁ ἔξι ἴσου καταμερίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγχωρεῖν = νὰ κάμηντε ἀμοιβαίας παραχωρήσεις. — ἀμφισβητεῖν = νὰ διαφωνήτε συζητοῦντες. — δι' εὔνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προαιρέσιν (ἵνα διαφωτισθοῦν). — εὐδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι = ἀπολαύω ἔγκωμάιων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἥμιν: ὡς κριταῖς. — ἐν λόγῳ = μὲ λόγια. — εὐφραινοίμεθα: τὸ εὐφραίνεσθαι περὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδυ πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτός νόμος. — τύραννος : ὁ Ἰππίας λέγων τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοὺς Πινδαρικοὺς στίχους « Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων· ἕγει δικαιῶν τὸ βιαιότατον ὑπερτάχ χερί· τεκματρομαι ἔργοισιν 'Ηρακλέους ». — πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δῆλ. τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἥμῶν. — κατ' αὐτὸ = δι' αὐτὸ (διότι εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖαν = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς ἱερᾶς ἑστίας τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἀσβεστον πῦρ. Ἐθεωρεῖτο τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτά-

νεις καὶ ἄλλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἑαυτῶν ὑπηρεσίας ἢ τῶν προγόνων των. Ἐν Ἀθήναις ἀρχικῶς ἦτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος πλησίον τῆς Ἀγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἔκάλει τὰς Ἀθήνας ἐστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων. — μέγιστον, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. — δλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξίωμα = τιμή. — συμβαίνω (παθ.) = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβὲς = τὸ αὐστηρὸν, τὸ σχολαστικὸν. — ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἥν. τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἥνιας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἀφω τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὐσχήμων = κομψός, χαρίεις. — ἔκτείνω πάντα κάλων (ἢ μεταφορὰ ἐλ τῶν πλοίων) = λύω δλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον. — ἐφέντα, τοῦ ἐφίημι (οὐρίᾳ, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἑαυτόν μου εἰς οὕριον ἀνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκρύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ξεχάνω τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν, (ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ δόποιοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσαράξουν οὔτε εἰς τὸ ἐν οὔτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ώς = οὕτω. — ποιήσετε, δ μελλ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — ραβδούχοι, ὡνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἱ ἀγωνοδίκαι, ὡς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητὴς ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρόεδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς. — ὅς, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— Ὁρίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κυρίων προσώπων τοῦ διαιλόγου καὶ διατιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύ των.

— Τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν Ἀθηνῶν ώς « πρὸς τανείον τῆς σοφίας » παραβάλλετε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους Ἐπιταφίῳ « Ελλαδοῖς πατέειν στιν » καὶ ἀναπτύξατε προφορικῶς τὸ θέμα : Αἴ Ἀθηναὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Βραβευτής = ἀγωνοδίκης. — ἐπ περιττοῦ ἥρησεται = ἡ ἐκλογὴ του θὰ εἶναι περιττή. — ἀλλὰ δὴ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν ὅτι. — ἐπει τὸ γ' ἐμδὸν = διότι ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. —

ούντωσιν (ὥδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται.—προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ὡς... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἔννοιῶ. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι.—ὑμεῖς, ἐνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαιώνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον πολὺ δὲν ἥθελε.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλόγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ. 22 - 26 ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

διασκοπῶ = ἔξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ... τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτγρμ.) = δτι δ "Ομηρος δρθότατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόχσε » (Ἰλ. Κ 224, ἔνθα δ Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἔτέρου ἥρωας πρὸς κατασκόπευσιν). — σύν = συγχρόνως.— (ἔρχομένω) δ, ἐπιμερ. — πρὸ δ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ δ πρὸ τοῦ. 'Ο δλος σ. = δταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως δ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κατὶ πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ δ ἔτερος πρὸ τοῦ ἔτερου.— εὔπορος = ἔφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διέτι τότε (δταν ἔρχωμεθα ἀνὰ δύο). — ζητεῖ ὅτῳ — ζητεῖ ἄλλον ὅτῳ ἐπιδείξηται.— βεβαιοῦμαι = ἔξακριβώνω. — ἐντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' δτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικῆς = λογικός, σπουδαῖος.— ή σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθαι; — δς, ἀναφ. κίτιολ.— ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἔαυτόν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἀρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' ὅπως οὖ= δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνη.— ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἔνθυμηθῶ. — τὸ ἔρωτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἐστι = ἀνήκουν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. — η ἐκάστῳ... ὑπόκειται = η εἰς ἔκαστον ὑπόκειται ἰδιαιτέρα τις οὐσία. — οὐκ ὅν... τὸ ἔτερον = τὸ ἔτερον αὐτῶν οὐκ δν (τοιοῦτον) οἶον τὸ ἔτερον; — ἐπικεῖσθαι = δτι ἔχει τεθῆ ὡς δημομα.— οὐχ, ἐνν. δμοιᾶ ὡς τὰ τοῦ... δμοιᾶ ἐστι. ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ὡς τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἐστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ἵτας γε (ἐκ τοῦ ἵέναι) = καὶ μάλιστα ἀπτοήτους (εἰς τὸ νὰ δρμοῦν πρός...). — μὲν οὖν = βεβαιότατα.— τὸ

μέν τι αύτοῦ = ἐν μὲν μέρος αύτοῦ.— κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ἵνα καθαρίσουν ἡ ἔξαγάγουν πεσόντα ἀντικείμενα).— πέλτας ἔχοντες, ἐνν. θαρραλέοι εἰσὶ πολεμεῖν.— ἑαυτῶν. γεν. συγκρ.— ἢ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς.— μεντᾶν... εἶη = ἀληθινὰ τότε θὰ ἦτο ἀηδία ἢ ἀνδρεία.— μαινόμενοι: διότι τολμοῦν δ' τι ἀγνοοῦν.— οἱ οὕτω θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι δηλ. οἱ ἀνεπιστήμονες.— καὶ ἑκεῖ (350 Α, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο: οἱ ἐπιστήμονες τῶν μή... θαρραλεώτεροι.— ὄντες, μτχ. αἰτιολ.— τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρόληψις) = ως δὲ οἱ ἀνδρεῖς οὐθαρραλέοι εἰσί.— τὸ ἐμὸν διολόγημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ δόπον ἐγὼ παρεδέχθην· ἀλλ' ὁ Πρωτ. ἀντιθέτως εἶχεν διολογήσει διτι οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν. ὅθεν τὸ οὐ πλεονάζει.— ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν διτι ἐταύτισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον.— τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέθοδον αὐτήν.— ισχὺς = σωματικὴ δύναμις.— ἔπειτα, ἐνν. εἴ με ἔροιο.— τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ταύτας ἀποδείξεις, τὴν αὐτὴν ἀποδεικτικὴν μέθοδόν σου.— γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό.— θυμὸς = ἀψιθυμία.— ἑκεῖ, δηλ. εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα.— συμβαίνει = προκύπτει.— τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις.— εὔτροφία τῶν ψυχῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα.— ἀνιαρά, ἐνν. ἀττα..— λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔξης.— ὅ = ἐφ' ὅσον.— κατὰ τοῦτο (= ως πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὸ ἥδεα ως ὑπκυ. — μὴ εἴ τι... ἀποβήσεται; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν, ἀν θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ διαφορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτως τῶν συνεπειῶν);— οὐ κακά; = ἐφ' ὅσον εἶναι λυπηρὰ δὲν εἶναι κακά;— ἀπλῶς οὕτως = σαφῶς καὶ ὀρισμένως.— πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρός... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον.— ἔστι δ' ἀ ἔστι; τὸ πλήρες. ἔστι δ' ἀ τῶν ἥδεων ἔστιν ἀγαθὰ, ἔστι δ' ἀ τῶν ἀνιαρῶν κακά. 'Η τριχοτομία τῶν ἥδεων καὶ ἀνιαρῶν πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἔρωτῶν... = ὅταν λοιπὸν ἔρωτῶ, ἐὰν ἡ ἥδονὴ αὐτὴ καθ' ἔαυτὴν (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπίας της) δὲν εἶναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἥδεα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἥδεα, δὲν εἶναι ἀγαθά.— πρὸς λόγον εἶναι = ὅτι εἶναι ὡφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν.— τὸ σκέμμα = τὸ προϊόν

τῆς ἐρεύνης. — ἡγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δίκαιος (εἰ) σὺ = δίκαιον ἔστι σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προκαλέσει, εἴμαι ὁ αἰτιος τῆς συζητήσεως. — γένοιτο, δηλ. τὸ ζητούμενον. — ὕσπερ εἴτις... ; ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εἰδούς = ἐκ τῆς ἔξωτ. ὅψεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικαὶ λειτουργίαι. — τὰς χειρας ἄκρας — τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον = ὠμοπλάτη. — καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι (= οὕτω καὶ ἐγώ) : εἶναι τὸ δεικτικὸν τοῦ ὕσπερ, ἡ δὲ ὑπόθ. εἰ εἴποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. — θεασάμενος (ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτον), ὅτι οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντελήθησαν (ἐκ τῆς ἀποκρίσεως σου) ὅτι τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγαθοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἡ ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανοεῖς τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἡ ἐπιστήμη. — οὐδὲ σκέψεις τοῦτο = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἐνούσης (ἐνδοι. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρώπος κέκτηται τὴν ἐπιστήμην — ἀρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὕσπερ = ἀκριβῶς ὅπως. — ἀπάντων, δηλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἶον = τοιοῦτον ὕστε = κατάλληλον νά... — εἴπερ τῷ ἄλλῳ, βλ. 329 B, Κεφ. 17. — κράτιστον = ἴσχυρότατον. — μὴ οὐχί, μετ' ἀπρομφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φῆς τοῦτο. — ὃν = ὑπό τινος τούτων τῶν παθῶν, ᾧ... — ὃ... ἔστιν πάθος... = τί λογῆς ψυχολ. φαινόμενον εἶναι αὐτὸ τὸ ὄποιον παθαίνουν. — ἐπεὶ (= ἀν καὶ) γιγνώσκειν : συνεχίζεται ὁ πλάγ. λόγος. — τὸ πάθημα (= ἀν καὶ) = συνεχίζεται τὰ βέλτιστα οὐκ ἔθέλειν... — ήττασθαι (ὑπκμ.), δηλ. γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἔθέλειν... — ήττασθαι κτγρμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἶναι τι ἡμῖν = δτι θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἐμὲ ἡγήσασθαι : ἐπεξ. τοῦ ἔμμενειν. — η... ἔπου = ἔπου η = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὄποιου. — ἐῶ χαίρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παραιτῶ τὴν συζητησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

ἡττω εἶναι = ἡττᾶσθαι (κτγρμ.). — ἄλλο τι (τὸ πλῆρες : ἄλλο τί ἔστιν η) = δὲν εἶναι ἀληθὲς (δτι). — φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι = λέγετε δτι σᾶς συμβαίνει τοῦτο (δηλ. τὸ ἡττᾶσθαι). — ἐν τοῖσδε = εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις. — κρατούμενοι, μτχ. αἰτιολ. — πράττειν, εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις. — πῆ = κατὰ τί. — ἥδυ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= ἐκ τοῦ φατέ). — πῆ = κατὰ τί. — ἥδυ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= πάραυτα). — ὃ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα, ὡς ὑπκμ.) = ποὺ δὲν ξεύρω καὶ ἐγὼ τι ἔπαθαν (καὶ ἔμποιοῦν) = διότι ὄπωσδήποτε (ἔμποιοῦν). —

ἢ κάν... ὁπηοῦν ; = ἢ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατέπιν, χαρὰν δὲ μόνον προκαλοῦν, θμως θὰ ξσαν κακά, διέτι ὅπωσδήποτε καὶ ἔξ οἰασθήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν ; — κατὰ τὴν ἐργασίαν τῆς παραχρῆμα ήδονῆς = διέτι προκαλοῦν στιγμιαίαν ήδονήν. — ποιοῦντα, μτχ. αἰτιολ. — φαίνεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ἐνταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καῦσις = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκτονίαι = τὰ διάφορα εἴδη τῆς ιατρικῆς διαιτής. — ἀρχαὶ ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ήγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δὶ' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ἐνν. ἦ)... ὁ αὐτὸς τρόπος ; = δὲν εἶναι ἀλλοθὲς ὅτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην ; — ἀπαλλάτω = ἀποδιώκω. — ἦ πρὸς δ : β' ὅρ. συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῆ, κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν· ἀνακαλῶ ἴσχυρισμόν, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν· « ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν » ἔλεγον οἱ παίζοντες· « οὓς γάρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν » Σχολ. — (εἰ) πη = κάπως. — δ μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο. — ταῦτα, δῆλο. ήδονήν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = ὅτι καταντῷ γελοῖον ἐκεῖνο, τὸ ὄποιον λέγετε. — ἐκπληττόμενος = τυφλούμενος. — αὗθις αὖ = ἀντιστρόφως πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ'.

Θέμενοι (= ὑποθέμενοι) οὕτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἥττωμενοι, μτχ. αἰτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστής = σκώπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἀρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἥττωμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν ; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀν ἔξημάρτανεν, ἐνν. εἰ τὰ ἀγαθά ἔξια ἦν νικᾶν τὰ κακά. — ἀνάξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερα. — δταν = καθ' ὅσον. — οὕτω, ἐνν. ἔχει. — μεταλάβωμεν... τούτοις = ἀς ἄλλάξωμεν τώρα τὰ ὄνδυματα καὶ ἀς λάβωμεν ἀντιστρόφως... δὶ' αὐτὰ τὰ ἔδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀναξία (οὐσ.) = ἔλλειψις ἀξίας, ἀδυναμία : τὸ δόλον = εἰς τὸ ἄλλο θὰ στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ήδονῆς συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην ; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἀν δῆλο. ἡ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἡ μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἥττον = ἴσχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310 Δ,

Κεφ. 2). — **ἔσθ'** (ἐνν. ἀλλοτι) **ὅτω**, ἐνν. **διαφέρει**. — **ἀγαθὸς ιστάναι** = ἔμπειρος ζυγιστής (ἵστημι = ζυγίζω). — **συνθεῖς** = συμμαζεύσας. — **ὑπερβάλληται** **ὑπό...** = εἶναι διλιγώτερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά... — **πρακτέα** = πρακτέον, ἐνν. τὴν **πρᾶξιν**. Ο Σωκράτης θέλει ἐνταῦθα νὰ δείξῃ ὅτι τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡδέος καὶ τοῦ ἀνιαροῦ. — **μή πη ἀλλη ἔχει**; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον;

ὅτε = ἐπειδή. — **τὰ μεγάλα μήκη** = πράγματα μεγάλου μήκους. — **λαμβάνειν** = προτιμᾶν. — **ἡ δύναμις τοῦ φαινομένου** = ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτερος κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις. — **καὶ ἐποίει...** **μεταλαμβάνειν** = καὶ μᾶς ἔκαμψε νὸν ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ δινὰ κάτω. — **ἄκυρον ἀν ἐποίησε τὸ φάντασμα** = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀπατῆλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὸν ἔξαπατήσῃ ἡμᾶς. — **πρὸς ταῦτα** = ὡς πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. — **αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ** = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἑαυτὸν (δῆλο. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον...). — **ὑπερβολῆς** καὶ **ἐνδείας ἔστιν** = ἀσχολεῖται μὲν μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — **φαίνεται**, ἐνν. **ἡ αἴρεσις**. — **σκέψις** = ἔρευνα. — **ἐπει δὲ μετρητικὴ** = ἐπειδὴ δὲ αὕτη **ἡ αἴρεσις** εἶναι μετρητική. — **εἰσαῦθις** = ἀλοττε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ὡς ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — **τοῦτο**, δῆλο. τὴν ἐπιστήμην. — **ἔφατε** (352 Δ, Κεφ. 35). — **εἰδὼς ἄνθρωπος** = ὁ γιγνώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — **τότε εὐθύς**, δῆλο. ὅτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — **καὶ γάρ ὑμεῖς** = διότι καὶ σεῖς, ὅπως ἐγώ καὶ ὁ Πρωτ. — **ταῦτα δέ**, δῆλο. αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι. — **ἐπιστήμης...** **μετρητικῆς**, ἐνν. **ἐνδείᾳ**. — **ἀμαθία** **ἡ μεγίστη**, ἐπεξ. τοῦ **τοῦτ'**. — **αὐτοί**, ἐνν. **ἴτε** (κατὰ ζεῦγμα). — **τούτων**, δῆλο. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — **ὄντος**, δῆλο. τῆς ἐπιστήμης. — **κακῶς πράττετε** (= ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — **δημοσίᾳ** : διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθούς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗΓ.

κοινὸς... **ὑμῖν** = ἀς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — **ὑπερψυῶς...** **ἀληθῆ** = ἀληθέστατα. — **παραιτοῦμαι** (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ὑπ' ὅψιν (τὴν συνωνυμικὴν τοῦ Προδ.) — **εἴτε ὁπόθεν...** **ὄνομά-ζων** = εἴτε ἀπὸ οἰανδήποτε ἀφορμὴν καὶ ὅπωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ ὀνομάζῃς. — **τοῦτο μοι ἀπόκριναι** = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὅποιου θέλω νὰ ἀποκριθῇ. — αἱ ἐπὶ τούτοις = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ.) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἔπειτα = ὅμως. — ἔξον, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ιέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν : διὰ τούτου μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει. — ἢ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ιέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ὡμολόγηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὔτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.). — τὸ ὑστερὸν (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — φ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἄπειροι δειλοί, ἐνν. ίται εἰσί. — πότερον : τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ὅποιον νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρῳ (359 Ε, Κεφ. 39). — ἔπειτα νὰ ἔχῃ : ἢ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα = (ἐπὶ ἢ θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτο γε : ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινὰ... δεινὰ εἶναι. — ἐν οἷς... τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς... — ἀρτί, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἀπὸ ταύτης τούλαγχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (κτηγρ.) ἔστι ἐκεῖνα (ὑποκυ.) ἐπὶ ἢ οἱ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ... — αὐτίκα = π.γ. — δν, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους : καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβον ἀλλὰ εὐγενῆ, ὡς λ. γ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μανύμενοι αἰσχρὸς θάρρος θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ ὅποιοι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μανύμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὐτὸς = μόνος σου. — ἔρόμενος, ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ., Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲν ἰσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλὰ νά... .

—'Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συνήτησιν (Κεφ. KA') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς, δσιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἶναι διάφορα ἀλλήλων.

— Εἶναι δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρός, ή στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ συλλογισμοῦ ;

—'Αναφέρατε παραδείγματα ἀνδρείας ὁφειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας ὁφειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δηλ. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαία σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέρασμα. — **ἄτοπος** = παράξενος. — **σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔαυτόν σου. — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δηλ. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἴναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὃν τρόπον, ὅτε (δηλ. ἂν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγκοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἢ ἐπιστήμη** : δ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἔξοχὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **ὅλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. — **δλίγου,** ἐνν. **δεῖν** = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸν κάθε δλίο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πλῆρες φῶς ἐπ' αὐτῶν. — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέρασμα ὡς δεόμενον εὑρυτέρας ἐρεύνης. — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμῃ νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἔρευναν). ΟΣω. δηλ. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἐξετασθῇ πρῶτον ἡ ούσια τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπειτα τὸ διδασκτὸν ἡ μὴ αὐτῆς. — **κατ' ἀρχὰς ἐλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἤδη. — **ῶν** = τούτων, οἵ. — **μὲν** (μὴν) = τούλαχιστον. — **εἰ,** αἰτιολ. — **ἐλλόγιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός. — **ἔμοι...** **ῶρα** = πάλαι ὥρα καὶ ἔμοι ιέναι οἶπερ ἔφην ιέναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ** : οἱ Ἀθηναῖοι μετεχειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις. — **ἀκούσαντες**, δηλ. ἔγώ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἑταῖρον.

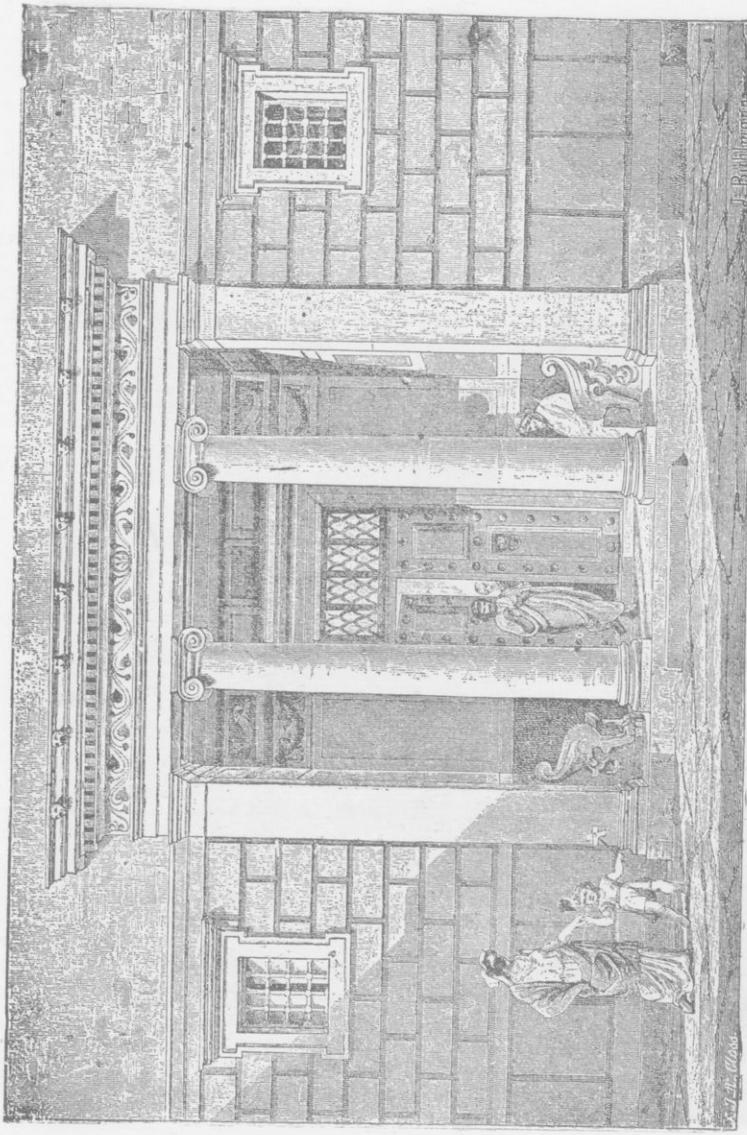
— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἦτοι :**

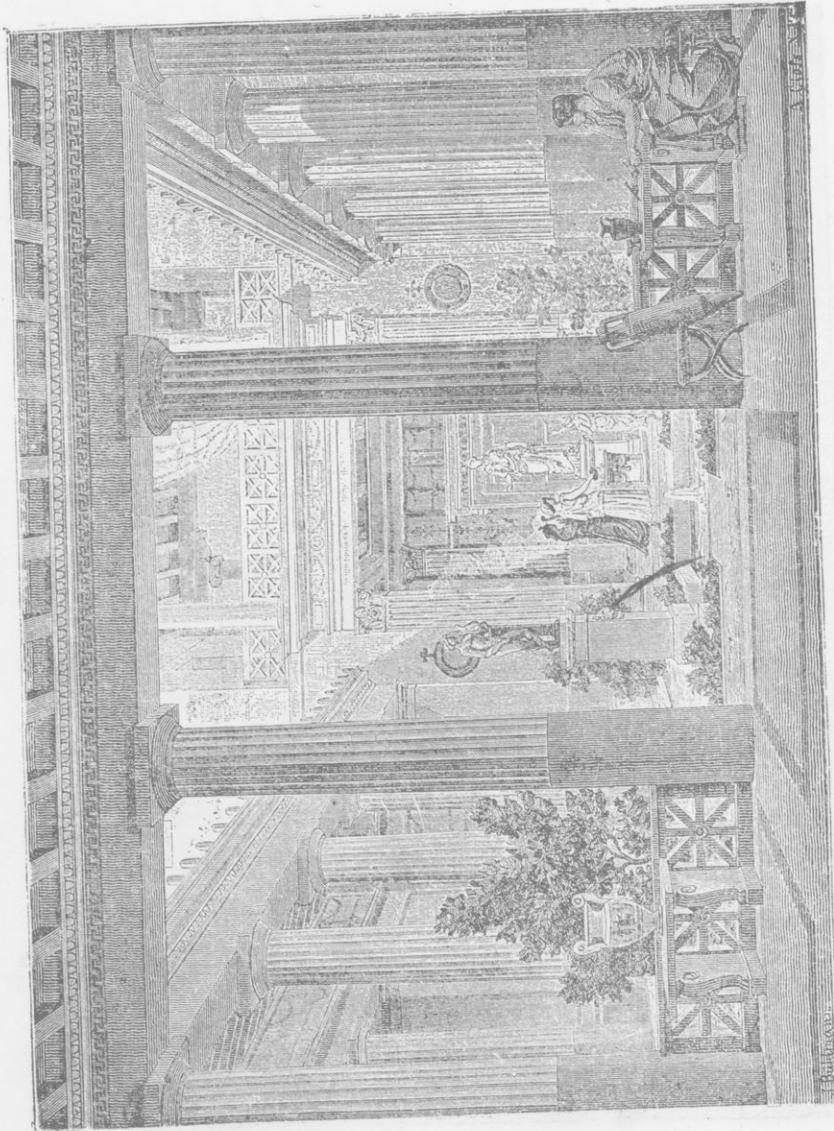
a) **τὴν διὰ μύθου** καὶ

b) **τὴν διὰ λόγου.**

—'Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους.

Εἰκ. 1. Πρόθυρον Ἐλληνικῆς οἰκίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἰκ. 2. Ἐσω γερικὴ σύλλη Ἐλλαγικῆς οἰκίας μετὰ τοῦ προστόφου.

Εἰκ. 3. Παις διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. "Ἐτέρος παις ἀπαγγέλλει ἐπικόν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, δ ὅποῖος κρατεῖ ἀντιγόνην βιβλίον (κύλιο δρον) καὶ ἀκούει τὸν παιδῶν ἀναγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ὁ δοῦλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.—ΦΑΙΔΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Κείμενον	23
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	77

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1. Εισαγωγὴ	115
2. Κείμενον	123
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	175

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αύτῶν.

"Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψύτυπον.
Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτό διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108)."

024000018185

ΕΚΔΟΣΙΣ ΘΖ, 1958 (VII) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 10.000

Έκτυπωσις - Βιβλιοδεσία I. N. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ — Νιρβάνα — Πρετεντέρη 20

Zoophonoides
femoratus

2000/75

287

+